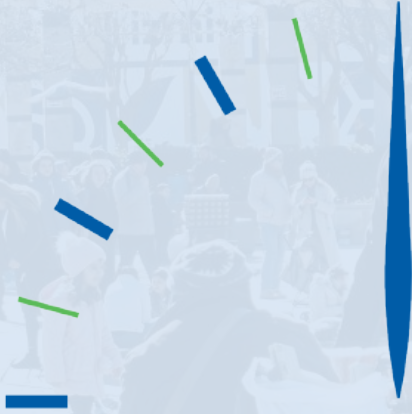

BAYÇETAV

BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

izmir barometresi KIŞ 2025

Hazırlayanlar

Bülent Şık, Cuma Çiçek, Serkan Turgut, Sevda Alankuş, Sevgi Artuç Kutlu

İletişim Koordinatörü

Pınar Kuşaksız

Tasarım

Tansel Özalp

Basım Yeri ve Tarihi

İzmir, Şubat 2025

Kapak Fotoğrafı

Furkan Dalgacı, Saat Kulesi

Adres

BAYETAV, Evka 3, 101/2 Sok. No: 22 35050 Bornova
(0232) 374 60 66, (0232) 374 56 66

BAYÇTAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

BAYÇTAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

BAYÇTAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

BAYÇTAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

BAYÇTAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

BAYÇTAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

BAYÇTAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

BAYÇTAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

BAYÇTAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

BAYÇTAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

BAYÇTAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	3
AMAÇ ve KAPSAM	5
YÖNTEM	6
BULGULAR	8
1. YAŞAM MEMNUNİYETİ: Duygular, Sorunlar ve Fırsatlar	9
İzmir'de Yaşam Memnuniyeti	10
İzmir'in Öne Çıkan Sorunları ve Hizmet Değerlendirmeleri	11
İzmir'de Bir Arada Yaşama Dair Kanaatler	20
Gıda Güvencesizliği: Kaygı ve Deneyimler	24
2. TÜRKİYE SİYASETİNE KISA BİR BAKIŞ: Suriye Gündemi ve Yeni Çözüm Süreci Tartışmaları	29
3. KİMLİK: Aidiyetler, Yakın ve Uzak Kimlikler	35
ÖZEL TEMA: YOKSULLUK	40
1. İzmirliilerin Ekonomiyle İlişkili Duygu Durumları	42
2. Geçim ve Tasarruf Deneyimleri	44
3. Yoksulluk Algısı ve Yoksulluğun Sebeplerine İlişkin Kanaatler	47
4. Yoksulluk Karşısında Destek Mekanizmaları	58
5. Farklı Yoksulluk Halleri	66
Gençlerin ve Üniversite Öğrencilerinin Deneyimleri	66
Kadınların Deneyimleri	70
İleri Yaşlarda Yoksulluk Deneyimi	71
6. Duygudurumun Ötesi: Yoksulluğun Psikolojik Etkileri	73
7. İzmir: Özgür Ama Yoksul Bir Şehir	75
SONUÇ YERİNE: 75 Maddede Şubat Barometresi	78

SUNUŞ

İzmir yalnızca Ege'nin değil, toplumsal çeşitliliği, kültürel dokusu ve sosyal dinamikleriyle Türkiye'nin en önemli kentlerinden biridir. Bu kentte yaşamın nasıl deneyimlendiğini, hangi sorunların öne çıktığını ve toplumsal eğilimlerin nasıl şekillendiğini anlamak yalnızca İzmir'e değil, Türkiye'nin toplumsal geleceğine de ışık tutar.

Bayetav İzmir Barometresi'ni, şehrin toplumsal nabzını tutmak, dinamiklerini anlamak ve değişen eğilimleri izlemek amacıyla hazırlıyoruz. Yılda dört kez yayımlanacak bu çalışma her sayısında İzmir'in sosyolojik fotoğrafını çekerken tekrarlanan sorularla zaman içindeki değişimleri görünür kılacak. Ayrıca her sayıda belirlediğimiz özel bir tema üzerinden kentin toplumsal yapısını derinlemesine ele alacağız.

Geçtiğimiz ekim ayında yayımladığımız ilk İzmir Barometresi kentte ve akademik çevrelerde büyük ilgi uyandırdı. İzmirlilerin şehre dair duygu durumlarını, memnuniyetlerini, kimlik ve aidiyet algılarını, belediye hizmetlerine bakış açılarını, Türkiye gündemine dair görüşlerini ve sosyo-ekonomik durumlarını kamuoyuyla paylaştı. Barometremizin kış sayısında bu temalara ek olarak odağımıza kentte giderek derinleşen yoksulluk gerçeğini alıyoruz. İzmir'in ekonomik krizin etkileriyle nasıl başa çıktığını, geçim mücadelelerini ve yoksulluğun bireysel ve toplumsal yaşamda nasıl deneyimlendiğini anlamaya çalışıyoruz.

Ancak yoksulluk, yalnızca eksik bir gelir meselesi değil; yoksunluk, dışlanma ve geleceksizlik hissidir. İzmir'de yoksulluk yalnızca düşük gelir grubunu değil, gittikçe genişleyerek orta sınıfı da etkisi altına alıyor. Barınma krizi, kışın ısınma güçlüğü ve temel gıdalara erişimde yaşanan zorluklar artık birçok İzmirlinin ortak deneyimi hâline gelmiş durumda.

TÜİK'in 2024 Yoksulluk ve Yaşam Koşulları verilerine göre toplumun yaklaşık üçte biri (%29'u) yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altında yaşıyor. Her 10 kişiden 3'ü yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda sosyal hayattan kopma tehdidiyle karşı karşıya. Ancak bu oranlar yalnızca sayısal bir çerçeve sunuyor. Yoksulluk, rakamların ötesinde, hayatın farklı evrelerinde toplumsal eşitsizliklerle iç içe geçen bir sorundur.

Yoksulluğu yalnızca gelir eksikliğiyle değil, fırsatlara ve temel yaşam olanaklarına erişim eksikliğiyle ele almak gerektiğine inanıyoruz. Amartya Sen'in "yapabilirlikler yaklaşımı"nın ortaya koyduğu gibi, yoksulluk yalnızca gelirle değil, insanların yaşam seçeneklerinden ve temel haklardan yoksun bırakılmasıyla ilgilidir.

Bu bakış açısı, yoksulluğun kadınlaşması, çalışan yoksulluğu ve eğitim ile istihdam dışı gençler gibi yeni yoksulluk biçimlerini anlamayı da zorunlu kılar.

Bayetav İzmir Barometresi'nin bu sayısı, İzmirliilerin gelir beklentilerinden geçim deneyimlerine, ekonomik zorluklarla başa çıkma yollarından dayanışma pratiklerine kadar geniş bir perspektif sunuyor. Asgari ücretin, memur ve emekli maaşlarının toplumun beklentilerini karşılamaması, artan doğalgaz ve ısınma maliyetleri, özellikle son üç yılda İzmir'de hızla yükselen kira fiyatları gibi başlıklar, kentte yoksulluğun nasıl deneyimlendiğine dair önemli ipuçları veriyor. İzmir gibi bir büyükşehirde yoksulluk yalnızca ekonomik bir sorun değil; aynı zamanda mekânsal ayrışma, sosyal dışlanma ve dayanışma ağlarının kırılmaşması gibi çok katmanlı bir mesele olarak karşımıza çıkıyor.

Bayetav İzmir Barometresi bizler için verilerin ötesinde bir anlam taşıyor. Bu çalışma, İzmir'in toplumsal yapısını anlamanın yanı sıra kentteki sorunlara dikkat çekmeyi ve toplumsal dönüşüme katkı sunmayı amaçlıyor. Önümüzdeki sayılarda da İzmir'in sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal dinamiklerini izlemeye, yorumlamaya ve sizlerle paylaşmaya devam edeceğiz. Bu sayının İzmir'deki yoksulluğa dair daha derin bir anlayış geliştirilmesine katkı sunmasını umuyoruz.

Dr. Serkan Turgut
Bayetav Akademik Çalışmalar Koordinatörü

2025 yılı, yeni asgari ücret ve emekli maaşı müzakerelerinden Suriye'nin yeniden inşasına ve hatta Türkiye'de yeniden "çözüm süreci" tartışmalarına kadar her biri toplum üzerinde oldukça büyük etkiye sahip yakıcı gündemler ile geldi. Bayetav İzmir Barometresi'nin kış sayısı, hem İzmirlilerin bu sıcak gelişmelere dair kanaatlerine ışık tutmayı hem de İzmir'de yoksulluk deneyimlerine odaklanmayı amaçlıyor. İzmirlilerin;

- Yaşam memnuniyeti,
- En az yaşanılabilir bulunduğu ilçeler,
- Güncel duygudurumu,
- Ekonomik geçim durumu,
- Gıda güvencesizliği duygusu ve deneyimleri,
- Topluluk üyeliği durumu,
- En yakın ve uzak bulunduğu kimlikler,
- Yerel gündem ve hizmet değerlendirmeleri,
- İzmir'de bir arada yaşama dair değerlendirmeleri

Bayetav İzmir Barometresi'nin ortak temaları olarak Şubat sayısında da yer alıyor. Bu temalar Şubat sayısında bir önceki sayının bulguları ile karşılaştırmalı olarak analiz ediliyor. Diğer yandan bu sayının özel teması olarak "yoksulluk", hem algılanan hem de deneyimlenen farklı yoksunluk halleriyle İzmirlilerin gözünden ele alınıyor. Şubat sayısı özelinde İzmirlilerin,

- Gelir beklentileri,
- Algılanan ekonomik durumları,
- Kritik mal ve hizmetlere erişimleri,
- Tasarruf ve geçim deneyimleri,
- Sosyal yardımlar ile ilişkileri,
- Dayanışma ve politika beklentileri

üzerine odaklanılıyor. Ayrıca; İzmirlilerin gözünden yoksulluk durumunun, yoksulluğu yaratan sebeplerin ve İzmir'de yoksulluk meselesinin anlaşılması için olabildiğince çeşitli anlatılara; bilhassa kadınların, gençlerin ve ileri yaşlarda yoksulluğu yaşayanların görüşlerine detaylıca yer veriliyor.

Bu sayıda hem telefon destekli anket (CATI) yöntemi ile İzmir'in ortalama fotoğrafı çekilmiş hem de odak grup görüşmeleri ile bu fotoğrafın bazı noktalarına yakından bakılmıştır. Kadınlar, gençler ve yaş almış kişilerle yapılan üç ayrı odak grup görüşmesi ile İzmir'de yoksulluğun farklı gruplar tarafından nasıl algılanıp yaşandığı anlaşılmaya çalışılmıştır.

27 Ocak - 30 Ocak tarihleri arasında gerçekleşen telefon destekli anket (CATI) araştırması ile toplam 608 kişiye ulaşılmıştır. Katılımcı profilinde cinsiyet, yaş ve eğitim dengesi gözetilmiştir.

- Bu Katılımcıların %23'ü 18-29 yaş aralığında, %18'i 30-39 yaş aralığında, %21'i 40-49 yaş aralığında, %18'i 50-59 yaş aralığında, %20'si 60 yaşın üzerindedir.
- Katılımcıların %38'i lisealtı eğitim düzeyinde, %30'u lise mezunu, %32'si ise lisans ve üzeri mezundur.
- Katılımcıların %17,9'u en alt gelir grubunda, %35,1'i alt gelir grubunda, %24,3'ü orta-alt gelir grubunda, %17'si orta-üst gelir grubunda, %5,7'si ise üst gelir grubundadır.
- Katılımcıların %65'i evli, %25'i bekar, %6'sı boşanmış, %4'ünün eşi vefat etmiştir.
- Katılımcıların %28'i çocuk sahibi değilken; %20'sinin bir çocuğu ve %52'sinin birden fazla çocuğu vardır.
- Çocuğu olan katılımcıların %52'sinin en az bir tane eğitime devam eden çocuğu bulunmaktadır ve %88'inin çocuğu devlet okuluna gitmektedir.
- Katılımcıların %49'u ev sahibi, %35'i kiracıyken; %16'sı aile üyelerine veya akrabasına ait konutta yaşamaktadır.
- Kiracıların %45'inin ödediği kira miktarı 10.000 TL ile 17.000 TL arasındadır.

Odak grup görüşmelerinde toplam 18 kişi ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiş ve bu görüşmelerde kişilerin;

- Yoksulluğu nasıl betimledikleri,
- Yoksulluğun arkasındaki sebepleri nasıl tanımladıkları,
- Yoksulluk karşısında hangi dayanışma ağlarına sahip oldukları,
- Kamuya yükledikleri sorumlulukları,
- Yoksulluğun açtığı yaraları, sosyal dışlanmayı ve sosyal yardım almaya eşlik eden duyguları,
- İzmir'de yaşamının avantajları ve dezavantajlarına ilişkin görüşleri

sorulmuştur. Yapılan görüşmeler deşifre edilip kodlanmış ardından tematik analize tabi tutulmuştur.

BAĞÇTAV

BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

BULGULAR

1

YAŞAM MEMNUNİYETİ

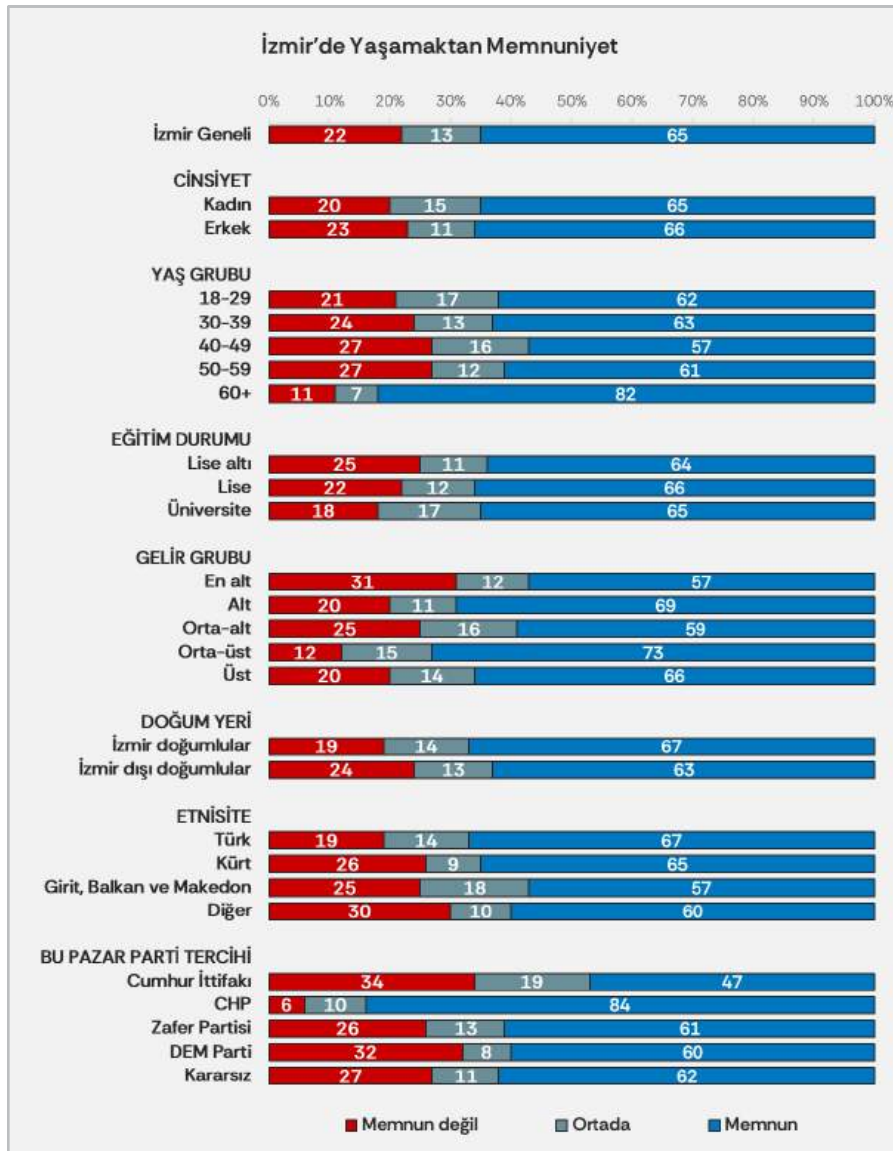
Duygular, Sorunlar ve Fırsatlar

ORTAK TEMALAR

İzmir'de Yaşam Memnuniyeti

Bir önceki araştırmada İzmirliilerin %73,5'i İzmir'de yaşamaktan memnunken Şubat barometresinde İzmirliilerin %65'i İzmir'de yaşamaktan memnun olduğunu söylüyor.

İzmir'de yaşamaktan en memnun grup, %82 ile 60 yaş üstü, en memnuniyetsiz grup ise %27 ile 40-49 ve 50-59 yaş grupları oldu. Eğitim düzeyine göre yükseköğrenim görmüş kişilerde memnuniyet oranı daha fazla iken daha düşük eğitim seviyesinde memnuniyetsizlik belirginleşti. İzmir doğumluların %67'si İzmir dışı doğumluların ise %63'ü İzmir'de yaşamaktan memnun olduklarını ifade etti. Cinsiyet açısından, kadınların %65'i, erkeklerin ise %66'sı İzmir'de yaşamaktan memnun olduklarını belirtti. Gelir gruplarında, %73 memnuniyet oranı ile orta-üst gelir grubu en yüksek memnuniyeti gösterirken en alt gelir grubunda bu oran %57 oldu. Parti tercihlerinde %84 memnuniyet oranı ile CHP seçmenleri başı çekerken Cumhuriyet İttifakı seçmenlerinde bu oran %47 olarak ölçüldü. Kararsız seçmenlerin memnuniyet oranı ise %62 olarak belirlendi. Genel olarak İzmir'de yaşayanların üçte ikisi yaşamaktan memnun olduklarını ifade etti.

İzmirliilerin yaşamayı tercih etmeyeceklerini ifade ettikleri ilk üç ilçe; Konak, Buca ve Karabağlar. Yaşanan ilçelere göre kırılımlara bakıldığında ise söz konusu ilçelerde yaşayanların bu ilçelerde yaşamayı tercih etmeyenler içerisindeki en kalabalık grup olduğu görülüyor. Konaklılar Konak'ta, Bucalılar Buca'da, Karabağlılar ise Karabağlar'da yaşamayı tercih etmeyenler içerisindeki en yüksek orana sahip.

İzmir'in Hangi İlçesinde Yaşamak İstemezsiniz? (İlk 10 İlçe)	
Konak	23,3%
Buca	16,8%
Karabağlar	11,4%
Karşıyaka	5,7%
Bayraklı	5,3%
Menemen	5,3%
Aliağa	4,0%
Torbalı	3,4%
Çiğli	2,4%
Kiraz	2,3%

İzmir'in Öne Çıkan Sorunları ve Hizmet Değerlendirmeleri

İzmir'in son üç aydaki en önemli yerel sorunları nelerdir? (Açık uçlu)	
Ulaşım ve toplu taşıma	29,0%
Çevre temizliği ve düzenlemeleri	20,4%
Altyapı	13,7%
Ekonomi	9,5%
Trafik	9,4%
Belediye yönetimi ve hizmetleri	5,9%
Şehir planlaması	4,7%
Sosyal politikalar	3,5%
Güvenlik	1,7%
Sokak hayvanları	0,7%
Doğal afetler	0,5%
Toplumsal yaşam	0,4%
Eğitim	0,3%
Hükümet engeli	0,3%

İzmirliilere göre kentin son üç aydaki en önemli sorunlarının başında i) ulaşım ve toplu taşıma, ii) çevre temizliği ve düzenlemeleri ve iii) altyapı hizmetleri geliyor. Ancak ulaşım ve toplu taşıma ile çevre temizliği ve düzenlemelerine yapılan vurgu oransal olarak diğer tüm sorunlardan belirgin bir şekilde ayrışıyor.

İzmirliilerin şehrin en önemli gündemleri olarak sıraladıkları sorunların büyük bir kısmı yerel yönetimlerin sorumluluk alanına giren hizmetleri işaret ediyor. Katılımcıların yalnızca dörtte biri İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin hizmetlerinden memnun olduğunu ifade ederken yarısından fazlası memnun olmadığını belirtiyor. Özellikle yol, kanalizasyon, su gibi temel altyapı hizmetlerini yetersiz bulanların oranı %70'i aşıyor. Katılımcıların neredeyse yarısı temizlik hizmetlerinden memnun olmadığını ve yeşil alanları yeterli bulmadığını ifade ediyor. Ulaşım ve toplu taşıma İzmir'in en önemli gündemi olarak tanımlansa da toplu taşıma hizmetlerinden memnuniyet %40'ın üzerinde.

İzmir'de Kentsel Hizmetler ve Altyapıya Dair Görüşler	Katılmıyorum	Ortadayım	Katılıyorum	Ortalama (5 üzerinden)
İzmir'deki toplu taşıma hizmetlerinden memnunum.	37,9%	20,1%	42,0%	3,0
İzmir'deki temizlik ve çöp toplama hizmetlerinden memnunum.	47,8%	17,2%	35,0%	2,7
İzmir'deki trafik yoğunluğunun normal olduğunu düşünüyorum.	53,5%	15,4%	31,1%	2,5
İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin hizmetlerinden memnunum.	52,0%	23,3%	24,7%	2,5
İzmir'deki (yol, kanalizasyon, su gibi) temel altyapı hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	72,9%	15,0%	12,1%	1,9

İzmir'de Kültürel ve Ekonomik Olanaklara Dair Görüşler	Katılmıyorum	Ortadayım	Katılıyorum	Ortalama (5 üzerinden)
İzmir'de kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yeterli ve zengin olduğunu düşünüyorum.	31,2%	28,0%	40,8%	3,1
İzmir'in mesleğimde gelişmek ve ilerlemek açısından yeterli imkanlara sahip olduğunu düşünüyorum.	38,2%	24,5%	37,3%	3,0
İzmir'deki ekonomik fırsatlar ve iş imkanlarının yeterli olduğunu düşünüyorum.	49,0%	20,7%	30,3%	2,9
İzmir'de parklar ve yeşil alanların yeterli olduğunu düşünüyorum.	44,5%	21,0%	34,5%	2,8

İzmir'de Kamu Hizmetleri ve Güvenliğe Dair Görüşler	Katılmıyorum	Ortadayım	Katılıyorum	Ortalama (5 üzerinden)
İzmir'de kamusal alanlarda kendimi güvende hissediyorum.	35,0%	24,5%	40,5%	3,0
İzmir'de devlet hastanelerinde nitelikli sağlık hizmetine erişebiliyorum.	48,4%	19,0%	32,6%	2,7
İzmir'de devlet okullarının nitelikli olduğunu düşünüyorum.	45,5%	28,5%	26,0%	2,6
İzmir'de deprem riskini düşürmek için yeterli önlemler alındığını düşünüyorum.	77,8%	14,0%	8,2%	1,7

Katılımcılar İzmir'deki en büyük hizmet boşluklarının altyapı ve depreme hazırlık alanlarında olduğunu düşünüyor. İzmir'in imkanlar bakımından en yeterli görüldüğü alan, bir önceki araştırmada da olduğu gibi, kültür-sanat etkinlikleri. Ancak katılımcıların yarısı İzmir'in ekonomik fırsatlar ve iş imkanları bakımından yeterli olmadığını düşünüyor. Bu sayıya kararsızları da eklediğimizde on kişiden yedisi şehrin ekonomik fırsatlar ve iş imkanları bakımından beklentileri karşılamadığını düşünüyor. İzmir üç büyükşehirden biri olsa bile katılımcıların sadece %37,3'ü mesleki gelişim ve ilerleme bakımından şehrin tatmin edici imkanlara sahip olduğunu düşünüyor. Yine her iki katılımcıdan biri sağlık hizmetlerini yetersiz bulurken, her dört katılımcıdan sadece biri devlet okullarının niteliğini yeterli görüyor. Devlet okullarının niteliği konusunda kararsız olanların oranı ise dikkat çekici. Neredeyse her 10 katılımcıdan 3'ü devlet okullarının niteliği konusunda "ortadayım" diyor. Kararsızların öne çıktığı bir diğer konu ise kent güvenliği. Her dört katılımcıdan biri kamusal alanda kendini güvende hissetme konusunda "ortada" hissediyor. Güvende hissetmeyenlerin oranı ise güvende hissedendenlerin oranından yüksek.

60 yaş üstü katılımcılar, İzmir'deki yerel hizmetlerden en memnun yaş grubu olarak öne çıkıyor. Bu yaş grubunda, belediye hizmetlerinden memnuniyet %40'ın üzerine çıkarken 18-29 yaş aralığında %20'lere düşüyor.

Yaş Grubuna Göre İzmir'de Kentsel Hizmetler ve Altyapıya Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	18-29 yaş	30-39 yaş	40-49 yaş	50-59 yaş	60 yaş ve üzeri
İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin hizmetlerinden memnunum.	20,6%	20,8%	22,8%	17,4%	41,8%
İzmir'deki (yol, kanalizasyon, su gibi) temel altyapı hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	7,0%	10,6%	10,2%	5,5%	27,0%
İzmir'deki temizlik ve çöp toplama hizmetlerinden memnunum.	32,4%	35,2%	33,6%	28,7%	45,9%
İzmir'deki toplu taşıma hizmetlerinden memnunum.	31,5%	37,1%	34,6%	42,6%	63,9%
İzmir'deki trafik yoğunluğunun normal olduğunu düşünüyorum.	29,6%	28,6%	32,8%	32,4%	31,1%

Üst gelir grubunda İzmir Büyükşehir Belediyesi'nden memnuniyet belirgin bir şekilde düşüyor. Özellikle altyapı hizmetlerinden en fazla şikayetçi olan grup üst sınıf. Ancak temizlik hizmetlerinden şikayet en alt gelir grubunda yoğunlaşıyor. Toplu taşıma hizmetlerinden memnuniyet ise orta gelir gruplarında artıyor.

Gelir Grubuna Göre İzmir'de Kentsel Hizmetler ve Altyapıya Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	En alt	Alt	Orta-alt	Orta-üst	Üst
İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin hizmetlerinden memnunum.	22,9%	29,9%	22,3%	23,1%	14,7%
İzmir'deki (yol, kanalizasyon, su gibi) temel altyapı hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	10,1%	16,0%	9,5%	11,5%	8,6%
İzmir'deki temizlik ve çöp toplama hizmetlerinden memnunum.	28,4%	40,4%	29,9%	38,8%	32,4%
İzmir'deki toplu taşıma hizmetlerinden memnunum.	37,0%	45,1%	41,5%	44,7%	34,3%
İzmir'deki trafik yoğunluğunun normal olduğunu düşünüyorum.	25,7%	34,7%	35,4%	25,0%	23,5%

Esnaf, işveren ve beyaz yakalıların İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin hizmetlerine dair genel memnuniyetsizliği oldukça yüksek. Altyapı hizmetlerine dair şikayetler öğrencilerde ve beyaz yakalılarda yoğunlaşırken temizlik ve çöp toplama hizmetlerinden memnuniyet tüm meslek gruplarında altyapı hizmetlerine kıyasla çok daha yüksek. Toplu taşıma hizmetleri ise öğrenciler ve mavi yakalı çalışanlar tarafından yeterli bulunmuyor.

Mesleğe Göre İzmir'de Kentsel Hizmetler ve Altyapıya Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Ev hanımı	Emekli	Öğrenci	İşsiz	Kamu çalışanı	Beyaz yakalı ve profesyonel meslek	Mavi yakalı ve gündelik çalışan	Esnaf ve işveren
İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin hizmetlerinden memnunum.	27,8%	32,6%	23,5%	18,2%	27,3%	10,9%	25,4%	11,7%
İzmir'deki (yol, kanalizasyon, su gibi) temel altyapı hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	15,7%	20,3%	1,1%	9,1%	11,6%	2,2%	6,7%	11,7%
İzmir'deki temizlik ve çöp toplama hizmetlerinden memnunum.	36,5%	38,3%	29,4%	29,5%	50,0%	30,4%	31,1%	30,0%
İzmir'deki toplu taşıma hizmetlerinden memnunum.	49,6%	54,9%	23,5%	53,5%	40,9%	30,4%	26,9%	37,3%
İzmir'deki trafik yoğunluğunun normal olduğunu düşünüyorum.	36,0%	31,6%	11,8%	32,6%	36,4%	25,5%	31,1%	30,0%

İzmir’de park ve yeşil alanların yeterli olduğu düşüncesi erkeklerde, kültür-sanat etkinliklerinin zengin olduğu kanaati ise kadınlarda daha güçlü. Ancak cinsiyetler arasındaki en belirgin farklılaşma istihdam ve kariyer olanaklarına ilişkin görüşlerde gözlemleniyor. İzmir’deki ekonomik fırsatlar ve iş imkanları konusunda kadınlar ve erkekler arasındaki fark 15 puana yaklaşıyor. Kadınlar ekonomik fırsatları yeterli bulmuyor.

Cinsiyete Göre İzmir’de Kültürel ve Ekonomik Olanaklara Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Kadın	Erkek
İzmir’de parklar ve yeşil alanların yeterli olduğunu düşünüyorum.	30,8%	37,8%
İzmir’de kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yeterli ve zengin olduğunu düşünüyorum.	42,7%	38,9%
İzmir’deki ekonomik fırsatlar ve iş imkanlarının yeterli olduğunu düşünüyorum.	22,9%	37,1%
İzmir’in mesleğimde gelişmek ve ilerlemek açısından yeterli imkanlara sahip olduğunu düşünüyorum.	35,6%	38,9%

Kentteki park ve yeşil alanları yeterli bulanların oranının en yüksek olduğu yaş grubunun 60 yaş üstü olduğu görülüyor. Kültür-sanat etkinliklerine ilişkin şikayetler ise 18-29 yaş aralığındaki gençlerde ve 50-59 yaş aralığında yoğunlaşıyor. Ekonomik fırsatlar ve iş imkanlarından memnuniyet hiçbir yaş grubunda üçte bir oranını aşmasa da en şikayetçi olanlar yine 18-29 ve 50-59 yaş aralığındakiler. Ancak, gençler iş olanaklarını yeterli bulmasa da kariyer ve mesleki gelişim olanaklarından %40 oranında memnunar.

Yaş Grubuna Göre İzmir’de Kültürel ve Ekonomik Olanaklara Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	18-29 yaş	30-39 yaş	40-49 yaş	50-59 yaş	60 yaş ve üzeri
İzmir’de parklar ve yeşil alanların yeterli olduğunu düşünüyorum.	31,7%	33,3%	29,1%	33,0%	44,3%
İzmir’de kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yeterli ve zengin olduğunu düşünüyorum.	35,5%	44,8%	42,2%	33,0%	47,5%
İzmir’deki ekonomik fırsatlar ve iş imkanlarının yeterli olduğunu düşünüyorum.	28,2%	34,6%	27,6%	27,5%	34,4%
İzmir’in mesleğimde gelişmek ve ilerlemek açısından yeterli imkanlara sahip olduğunu düşünüyorum.	40,1%	41,9%	35,9%	37,0%	31,1%

Eğitim durumuna göre şehrin imkanlarına ilişkin görüşlere bakıldığında en belirgin farklılaşma kültür-sanat etkinlikleri ve mesleki gelişim fırsatlarında görülüyor. Eğitim düzeyi arttıkça İzmir'in kültür-sanat hayatına ilişkin memnuniyet artıyor. Mesleki gelişim ve kariyer fırsatları bakımından lisealtı eğitimliler İzmir'i yeterli bulurken eğitim seviyesi arttıkça memnuniyet azalıyor. Kentte yeterli ekonomik fırsat ve iş imkanı olduğunu düşünenlerin oranı ise üniversite mezunlarında düşüyor. Tüm eğitim düzeylerinde mesleki gelişim olanakları iş imkanlarına kıyasla daha yeterli bulunuyor.

Eğitim Durumuna Göre İzmir'de Kültürel ve Ekonomik Olanaklara Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Lise altı eğitimliler	Lise mezunları	Üniversite mezunları
İzmir'de parklar ve yeşil alanların yeterli olduğunu düşünüyorum.	36,6%	30,6%	35,4%
İzmir'de kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yeterli ve zengin olduğunu düşünüyorum.	34,9%	37,2%	51,0%
İzmir'deki ekonomik fırsatlar ve iş imkanlarının yeterli olduğunu düşünüyorum.	33,0%	29,4%	28,1%
İzmir'in mesleğimde gelişmek ve ilerlemek açısından yeterli imkanlara sahip olduğunu düşünüyorum.	42,9%	32,8%	34,9%

İzmir'in park ve yeşil alanları tüm gelir gruplarında katılımcıların yaklaşık üçte birini memnun ediyor. Kültür-sanat faaliyetlerinden memnuniyet orta-üst sınıfta %50'yi bulurken alt gelir gruplarında belirgin bir şekilde düşüyor. Mesleki gelişim olanaklarından memnun olmayanların oranı üst gelir grubunda en yüksek düzeye ulaşıyor. Ekonomik fırsatlar ve iş olanaklarından memnuniyet orta-alt gelir grubu dışındaki katılımcılarda oldukça düşük.

Gelir Grubuna Göre İzmir'de Kültürel ve Ekonomik Olanaklara Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	En alt	Alt	Orta-alt	Orta-üst	Üst
İzmir'de parklar ve yeşil alanların yeterli olduğunu düşünüyorum.	34,3%	36,0%	32,7%	33,0%	34,3%
İzmir'de kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yeterli ve zengin olduğunu düşünüyorum.	33,9%	39,1%	43,2%	49,5%	38,2%
İzmir'deki ekonomik fırsatlar ve iş imkanlarının yeterli olduğunu düşünüyorum.	23,9%	29,9%	38,5%	28,8%	22,9%
İzmir'in mesleğimde gelişmek ve ilerlemek açısından yeterli imkanlara sahip olduğunu düşünüyorum.	34,3%	38,5%	38,3%	39,8%	28,6%

Etnisitenin İzmir'in olanakları üzerindeki etkisine bakıldığında kendisini Kürt olarak tanımlayanların park ve yeşil alanlardan memnuniyeti dikkat çekiyor. Girit, Balkan ve Makedon göçmenleri kamusal alanları yeterli bulmasalar da kültür-sanat faaliyetlerinden en memnun olan grup olarak öne çıkıyorlar. Ancak, ekonomik olanaklardan en az memnun olan grup da yine Girit, Balkan ve Makedon göçmenleri.

Etnisiteye Göre İzmir'de Kültürel ve Ekonomik Olanaklara Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Türk	Kürt	Girit, Balkan ve Makedon göçmenleri	Diğer
İzmir'de parklar ve yeşil alanların yeterli olduğunu düşünüyorum.	34,4%	41,1%	25,0%	29,7%
İzmir'de kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yeterli ve zengin olduğunu düşünüyorum.	43,2%	30,0%	48,1%	35,9%
İzmir'deki ekonomik fırsatlar ve iş imkanlarının yeterli olduğunu düşünüyorum.	31,0%	26,7%	21,4%	34,4%
İzmir'in mesleğimde gelişmek ve ilerlemek açısından yeterli imkanlara sahip olduğunu düşünüyorum.	37,5%	42,2%	42,9%	28,1%

Park ve yeşil alanların yetersizliğinden en fazla öğrenciler ve mavi yakalılar şikayetçi. Beyaz yakalıların kültür-sanat faaliyetlerinden yüksek memnuniyeti ise dikkat çekici. Ekonomik fırsatları ve iş imkanlarını en yetersiz bulan grup ev kadınları. Ev kadınlarının yalnızca beşte biri İzmir'de yeterince iş imkanı olduğunu düşünüyor. Buna karşılık her iki beyaz yakalıdan biri kentte yeterince mesleki gelişim fırsatı olduğu fikrine katılıyor. Ancak öğrencilerde mesleki gelişim fırsatlarını yeterli bulanların oranı %29'a kadar düşüyor.

Mesleğe Göre İzmir'de Kültürel ve Ekonomik Olanaklara Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Ev hanımı	Emekli	Öğrenci	İşsiz	Kamu çalışanı	Beyaz yakalı ve profesyonel meslek	Mavi yakalı ve gündelik çalışan	Esnaf ve işveren
İzmir'de parklar ve yeşil alanların yeterli olduğunu düşünüyorum.	36,5%	36,4%	26,5%	43,2%	33,3%	34,8%	28,8%	35,0%
İzmir'de kültürel ve sanatsal faaliyetlerin yeterli ve zengin olduğunu düşünüyorum.	38,3%	39,8%	41,2%	44,2%	47,7%	56,5%	36,4%	33,3%
İzmir'deki ekonomik fırsatlar ve iş imkanlarının yeterli olduğunu düşünüyorum.	21,9%	28,6%	26,5%	31,8%	25,0%	34,8%	36,4%	30,5%
İzmir'in mesleğimde gelişmek ve ilerlemek açısından yeterli imkanlara sahip olduğunu düşünüyorum.	30,4%	34,6%	29,4%	43,2%	47,7%	50,0%	36,4%	40,0%

Erkekler kadınlara kıyasla kamusal alanlarda kendilerini daha güvende hissediyor. Sağlık hizmetlerine ilişkin memnuniyet hem kadınlarda hem erkeklerde üçte bir oranında kalırken erkeklerin devlet okullarının eğitim kalitesine güveni kadınlarınkinden daha yüksek.

Cinsiyete Göre İzmir'de Kamu Hizmetleri ve Güvenliğe Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Kadın	Erkek
İzmir'de deprem riskini düşürmek için yeterli önlemler alındığını düşünüyorum.	10,3%	6,3%
İzmir'de kamusal alanlarda kendimi güvende hissediyorum.	35,8%	44,6%
İzmir'de devlet hastanelerinde nitelikli sağlık hizmetine erişebiliyorum.	32,2%	32,9%
İzmir'de devlet okullarının nitelikli olduğunu düşünüyorum.	22,9%	28,9%

Deprem riskine karşı yeterince önlem alındığı düşüncesi tüm gelir gruplarında oldukça düşük olsa da üst gelir grubunun memnuniyetsizliği çok daha yüksek. Sağlık hizmetlerinin ve devlet okullarındaki eğitimin niteliğinden en az memnun olan grup ise en alt gruptakiler.

Gelir Grubuna Göre İzmir'de Kamu Hizmetleri ve Güvenliğe Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	En alt	Alt	Orta-alt	Orta-üst	Üst
İzmir'de deprem riskini düşürmek için yeterli önlemler alındığını düşünüyorum.	11,9%	6,1%	6,8%	11,7%	2,9%
İzmir'de kamusal alanlarda kendimi güvende hissediyorum.	46,8%	36,4%	38,8%	43,7%	42,9%
İzmir'de devlet hastanelerinde nitelikli sağlık hizmetine erişebiliyorum.	25,0%	34,6%	31,1%	39,8%	28,6%
İzmir'de devlet okullarının nitelikli olduğunu düşünüyorum.	22,2%	28,0%	27,2%	24,0%	25,7%

Bu pazar bir genel seçim olması durumunda oluşan parti tercihlerine göre bakıldığında Zafer Partisi seçmenlerinin kamusal alanda kendisini en az güvende hissedenden grup olduğu görülüyor. Kamusal alanda kendini en fazla DEM Parti seçmenleri güvende hissederken Zafer Partisi seçmenlerinde kendini güvende hissedendenlerin oranı belirgin bir şekilde düşük. Cumhuriyet İttifakı seçmenleri kamunun sağladığı eğitim ve sağlık hizmetlerinden en memnun grup olarak öne çıkıyor. DEM Parti seçmenlerinin yaklaşık üçte biri sağlık hizmetlerine erişebildiğini söylese de devlet okullarının niteliğinden memnun olanların oranı %1,5'ta kalıyor. DEM Partisi seçmenlerinde devlet okullarının kalitesine ilişkin çok şiddetli bir memnuniyetsizlik görülüyor.

Bu Pazar Parti Tercihine Göre İzmir'de Kamu Hizmetleri ve Güvenliğe Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Cumhuriyet İttifakı	CHP	Zafer Partisi	DEM Parti	Kararsız
İzmir'de deprem riskini düşürmek için yeterli önlemler alındığını düşünüyorum.	4,6%	9,9%	6,3%	34,6%	6,2%
İzmir'de kamusal alanlarda kendimi güvende hissediyorum.	43,2%	42,5%	18,8%	60,0%	34,7%
İzmir'de devlet hastanelerinde nitelikli sağlık hizmetine erişebiliyorum.	45,5%	29,5%	31,3%	30,8%	28,2%
İzmir'de devlet okullarının nitelikli olduğunu düşünüyorum.	36,6%	28,1%	25,8%	1,5%	22,6%

Son olarak, katılımcıların mesleklerine göre farklılaşmalar incelendiğinde kamusal alanda kendini güvende hissetme oranının emeklilerde, kamu çalışanlarında ve beyaz yakalılarda çok daha yüksek olduğu görülüyor. Devlet okulları ve devlet hastanelerinden memnuniyetin en düşük olduğu grubun kamu çalışanları ve işsizler olduğunu görüyoruz. Bu gruplardan sonra en düşük memnuniyet oranı beyaz yakalı grupta görülüyor.

Mesleğe Göre İzmir'de Kamu Hizmetleri ve Güvenliğe Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Ev hanımı	Emekli	Öğrenci	İşsiz	Kamu çalışanı	Beyaz yakalı ve profesyonel meslek	Mavi yakalı ve gündelik çalışan	Esnaf ve işveren
İzmir'de deprem riskini düşürmek için yeterli önlemler alındığını düşünüyorum.	13,2%	9,8%	12,1%	4,5%	6,8%	4,3%	3,4%	11,7%
İzmir'de kamusal alanlarda kendimi güvende hissediyorum.	35,7%	44,7%	41,2%	29,5%	48,8%	45,7%	39,0%	39,0%
İzmir'de devlet hastanelerinde nitelikli sağlık hizmetine erişebiliyorum.	38,3%	39,8%	35,3%	25,0%	18,6%	26,1%	26,9%	35,6%
İzmir'de devlet okullarının nitelikli olduğunu düşünüyorum.	28,9%	29,3%	27,3%	11,6%	15,9%	26,1%	30,5%	20,0%

İzmir’de Bir Arada Yaşama Dair Kanaatler

İzmir’de farklı toplumsal gruplar ve kimliklere dair algıya baktığımızda en fazla uzlaşılan konunun engelli bireyler için yeterli imkanların sunulmadığı olduğunu görüyoruz. Katılımcılar engellilerin yaşam koşullarına empati kurma konusunda diğer konulara kıyasla daha az zorlanmış görünüyor. Engellilik meselesi kadar belirgin olmasa da şehrin mekansal olarak sınıfsal ayrışmaya uğradığını düşünenlerin oranı da görece yüksek. Bu düşünceye katılmayanların oranı ise yalnızca %34,1’de kalıyor.

İzmir’de Bir Arada Yaşama Dair Görüşler	Katılmıyorum	Ortadayım	Katılıyorum	Ortalama (5 üzerinden)
İzmir’de farklı dini inançlara/mezheplere sahip bireyler ayrımcılığa uğramaz.	24,1%	14,9%	61,0%	3,6
İzmir’de kadınların kamusal hayata katılım açısından eşit fırsatlara sahip olduğunu düşünüyorum.	21,5%	18,0%	60,5%	3,6
İzmir’in çocuk büyütmek için uygun bir şehir olduğunu düşünüyorum.	33,7%	18,5%	47,8%	3,3
İzmir’de farklı etnik kökenlerden bireylerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	35,6%	20,5%	43,9%	3,2
İzmir’de mültecilerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	37,0%	17,9%	45,1%	3,1
İzmir’in belirli semtlerinde yoksulların rahat edemediğini ve dışlandığını düşünüyorum.	34,1%	24,9%	41,0%	3,1
İzmir’de engelli bireyler için yeterli hizmetler sunulduğunu düşünüyorum.	44,0%	27,7%	28,3%	2,7

Veriler İzmir’e atfedilen kozmopolitlik ve kadın dostu olma algısının yaygın olduğunu gösteriyor. Katılımcıların büyük çoğunluğu, yaşadıkları şehrin kadınların kamusal hayata eşit katılımı açısından gelişkin olduğunu ve farklı dini inanç ve mezheplere karşı daha içermeci bir yapıya sahip olduğunu düşünüyor. Ancak mülteciler ve etnik kimlik konularında kanaatler farklılaşıyor. Katılımcıların yarıya yakını mültecilerin eşit muamele gördüğünü düşünürken %37’lik bir kesim bu fikre katılmıyor. Farklı etnik aidiyetlere sahip kişilerin eşit muamele görmediğini düşünenlerin oranı ise %35,6. Bu durum, İzmir’in genel olarak kapsayıcı bir şehir olarak algılandığını ancak belirli toplumsal grupların hâlâ ayrımcılığa maruz kaldığını düşünenlerin de önemli bir kesimi oluşturduğunu gösteriyor.

Kadınlar ve erkekler arasındaki fark; kadınların kamusal hayata katılımı, farklı etnik kökenlerden ve dini inançlardan/mezheplerden bireylerin eşit muamele görmesi, İzmir’in çocuk büyütmek için uygun bir kent olup olmadığı ve yoksulların sosyal dışlanma deneyimleri konularında açılıyor. Kadınlar; İzmir’de kadınların kamusal hayata eşit olarak katıldığı, farklı etnik, dini ve mezhepsel aidiyetlere sahip bireylerin toplumda eşit muamele gördüğü fikirlerine erkeklere kıyasla daha az katılıyor.

Ayrıca İzmir'in çocuk büyütme için uygun bir şehir olduğu fikrine kadınların katılma oranı yine erkeklerin gerisinde kalıyor. Son olarak, kadınlar yoksulların İzmir'in belirli semtlerinde sosyal dışlanma yaşadığı düşüncesine erkeklerden daha fazla katılıyor. Kısacası kadınların toplumsal eşitsizlikleri erkeklere kıyasla daha fazla "gördüğü" söylenebilir.

Cinsiyete Göre İzmir'de Bir Arada Yaşama Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Kadın	Erkek
İzmir'de engelli bireyler için yeterli hizmetler sunulduğunu düşünüyorum.	26,7%	29,7%
İzmir'de kadınların kamusal hayata katılım açısından eşit fırsatlara sahip olduğunu düşünüyorum.	51,7%	68,4%
İzmir'de farklı etnik kökenlerden bireylerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	39,0%	48,4%
İzmir'de mültecilerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	44,5%	45,6%
İzmir'de farklı dini inançlara/mezheplere sahip bireyler ayrımcılığa uğramaz.	54,5%	67,1%
İzmir'in çocuk büyütme için uygun bir şehir olduğunu düşünüyorum.	45,2%	50,2%
İzmir'in belirli semtlerinde yoksulların rahat edemediğini ve dışlandığını düşünüyorum.	43,3%	38,6%

Yaş grupları arasındaki farklılaşma ise engellilere yönelik hizmetlerin yeterliliği, İzmir'in çocuk dostu bir kent olup olmadığı, mültecilerin toplumda gördüğü muamele ve yoksulların sosyal dışlanma deneyimlerine ilişkin düşüncelerde göze çarpıyor. Engellilere yönelik hizmetlere ilişkin algı 60 yaş üzerinde diğer yaş gruplarına kıyasla daha pozitif. İzmir'in çocuk büyütme için uygun bir şehir olduğu düşüncesine katılma oranı ise 30-49 yaş aralığında belirgin bir şekilde düşüyor. Son olarak, yoksulların sosyal dışlanma yaşadığını ve mültecilerin eşit muamele görmediğini düşünenlerin oranının 18-29 yaş aralığında çok daha yüksek olduğu görülüyor.

Yaş Grubuna Göre İzmir'de Bir Arada Yaşama Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	18-29 yaş	30-39 yaş	40-49 yaş	50-59 yaş	60 yaş ve üzeri
İzmir'de engelli bireyler için yeterli hizmetler sunulduğunu düşünüyorum.	26,1%	27,6%	25,8%	25,9%	36,9%
İzmir'de kadınların kamusal hayata katılım açısından eşit fırsatlara sahip olduğunu düşünüyorum.	57,0%	62,9%	60,9%	61,5%	59,8%
İzmir'de farklı etnik kökenlerden bireylerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	44,4%	45,3%	42,2%	45,9%	41,0%
İzmir'de mültecilerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	38,7%	41,9%	52,3%	46,3%	45,1%
İzmir'de farklı dini inançlara/mezheplere sahip bireyler ayrımcılığa uğramaz.	58,9%	61,0%	67,7%	57,8%	59,0%
İzmir'in çocuk büyütme için uygun bir şehir olduğunu düşünüyorum.	50,4%	42,5%	43,8%	48,1%	54,1%
İzmir'in belirli semtlerinde yoksulların rahat edemediğini ve dışlandığını düşünüyorum.	52,1%	43,4%	42,2%	31,5%	34,4%

İzmir’de kadınların kamusal hayata eşit katılma fırsatına sahip olduğu, farklı kimliklerin eşit muamele gördüğü, İzmir’in çocuk ve yoksul dostu bir kent olduğu düşüncelerine katılım oranı eğitim seviyesi ile birlikte belirgin bir şekilde düşüyor. Üniversite mezunları toplumsal eşitsizliklere karşı daha az eleştirel bir tutum sergiliyor ve şehrin çeşitli kimlikleri kapsadığına ilişkin daha “pozitif” bir algıya sahipler.

Eğitim Durumuna Göre İzmir’de Bir Arada Yaşama Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Lise altı eğitimciler	Lise mezunları	Üniversite mezunları
İzmir’de engelli bireyler için yeterli hizmetler sunulduğunu düşünüyorum.	26,7%	32,2%	26,5%
İzmir’de kadınların kamusal hayata katılım açısından eşit fırsatlara sahip olduğunu düşünüyorum.	48,5%	62,2%	73,0%
İzmir’de farklı etnik kökenlerden bireylerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	38,2%	41,7%	52,3%
İzmir’de mültecilerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	41,4%	47,8%	46,7%
İzmir’de farklı dini inançlara/mezheplere sahip bireyler ayrımcılığa uğramaz.	52,6%	58,9%	73,5%
İzmir’in çocuk büyütme için uygun bir şehir olduğunu düşünüyorum.	37,5%	54,7%	53,6%
İzmir’in belirli semtlerinde yoksulların rahat edemediğini ve dışlandığını düşünüyorum.	42,1%	42,2%	38,8%

En alt gelir grubunun kadınların kamusal hayata eşit katıldığı fikrini belirgin bir şekilde daha az onayladığı görülüyor. Farklı kimliklerin eşit muamele gördüğü fikri ise daha çok orta sınıf tarafından kabul görüyor. İzmir’in çocuk yetiştirmek için uygun ve yoksulların sosyal dışlanma yaşamadığı bir kent olduğu düşüncelerine katılanların oranı üst gelir grubunda belirgin bir şekilde daha yüksek seyrediyor.

Gelir Durumuna Göre İzmir’de Bir Arada Yaşama Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	En alt	Alt	Orta-alt	Orta-üst	Üst
İzmir’de engelli bireyler için yeterli hizmetler sunulduğunu düşünüyorum.	26,6%	28,0%	27,9%	33,7%	20,6%
İzmir’de kadınların kamusal hayata katılım açısından eşit fırsatlara sahip olduğunu düşünüyorum.	48,6%	51,4%	66,9%	80,6%	65,7%
İzmir’de farklı etnik kökenlerden bireylerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	43,5%	38,5%	41,5%	54,9%	57,1%
İzmir’de mültecilerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	41,3%	40,4%	46,6%	58,7%	40,0%
İzmir’de farklı dini inançlara/mezheplere sahip bireyler ayrımcılığa uğramaz.	36,1%	38,0%	44,3%	56,9%	64,7%
İzmir’in çocuk büyütme için uygun bir şehir olduğunu düşünüyorum.	43,1%	51,6%	47,3%	45,2%	48,6%
İzmir’in belirli semtlerinde yoksulların rahat edemediğini ve dışlandığını düşünüyorum.	49,1%	41,8%	35,8%	40,8%	31,4%

İzmir’de farklı etnik kökenlerden bireylerin eşit muamele gördüğü düşüncesine katılım konusunda katılımcıların etnik aidiyetine göre anlamlı bir farklılaşmanın görülmemesi dikkat çekici. Kendisini Türk, Kürt, Girit, Balkan ve Makedon göçmeni olarak tanımlayan katılımcılar arasında İzmir’de farklı etnik aidiyetlerin kapsandığı görüşüne katılım oranı %42-44 dolaylarında seyrediyor. Ancak İzmir’in kadınların kamusal hayata eşit katıldığı, çocuk büyütmek için uygun ve yoksulların dışlanmadığı bir şehir olduğu düşüncesine katılım konusunda kendisini Türk olarak tanımlayanlar ile Kürt, Girit, Balkan ve Makedon göçmeni olarak tanımlayanlar arasındaki makas açılıyor. Türkler bu düşüncelere belirgin bir şekilde daha çok katılıyor.

Etnisiteye Göre İzmir’de Bir Arada Yaşama Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Türk	Kürt	Girit, Balkan ve Makedon göçmenleri	Diğer
İzmir’de engelli bireyler için yeterli hizmetler sunulduğunu düşünüyorum.	29,1%	29,2%	13,8%	28,1%
İzmir’de kadınların kamusal hayata katılım açısından eşit fırsatlara sahip olduğunu düşünüyorum.	64,2%	51,1%	53,6%	51,6%
İzmir’de farklı etnik kökenlerden bireylerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	44,0%	44,4%	42,9%	42,2%
İzmir’de mültecilerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	47,9%	37,8%	33,3%	40,6%
İzmir’de farklı dini inançlara/mezheplere sahip bireyler ayrımcılığa uğramaz.	62,9%	57,8%	64,3%	51,6%
İzmir’in çocuk büyütmek için uygun bir şehir olduğunu düşünüyorum.	54,2%	28,9%	33,3%	37,5%
İzmir’in belirli semtlerinde yoksulların rahat edemediğini ve dışlandığını düşünüyorum.	40,3%	43,3%	53,6%	36,9%

İzmir’de kadınların kamusal hayata eşit katılabildiğini düşünenlerin oranı DEM Parti seçmenlerinde belirgin bir şekilde düşüyor. Benzer bir farklılaşma, farklı etnik aidiyetlerin kapsandığına ilişkin kanaatlerde de gözlemleniyor. DEM Parti seçmenlerinin yaklaşık üçte biri İzmir’de farklı etnik grupların eşit muamele gördüğü fikrine katılıyor. DEM Parti seçmenleri, İzmir’in çocuk dostu bir kent olduğu ve yoksulların sosyal dışlanma yaşamadığı kanaatlerine de belirgin bir şekilde daha az katılıyor. Cumhuriyet İttifakı seçmenleri ise farklı dini-mezhepsel aidiyetlere sahip kişilerin eşit muamele gördüğü fikrini daha az onaylıyor.

Bu Pazar Parti Tercihine Göre İzmir’de Bir Arada Yaşama Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Cumhuriyet İttifakı	CHP	Zafer Partisi	DEM Parti	Kararsız
İzmir’de engelli bireyler için yeterli hizmetler sunulduğunu düşünüyorum.	30,5%	36,3%	18,8%	20,0%	23,5%
İzmir’de kadınların kamusal hayata katılım açısından eşit fırsatlara sahip olduğunu düşünüyorum.	55,3%	66,3%	71,9%	52,0%	60,0%
İzmir’de farklı etnik kökenlerden bireylerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	38,6%	45,1%	46,9%	33,3%	47,2%
İzmir’de mültecilerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	36,6%	56,5%	37,5%	30,8%	44,9%
İzmir’de farklı dini inançlara/mezheplere sahip bireyler ayrımcılığa uğramaz.	54,5%	68,9%	67,7%	88,0%	54,4%
İzmir’in çocuk büyütmek için uygun bir şehir olduğunu düşünüyorum.	45,8%	54,7%	56,3%	20,0%	46,9%
İzmir’in belirli semtlerinde yoksulların rahat edemediğini ve dışlandığını düşünüyorum.	51,9%	40,9%	46,9%	28,0%	34,2%

Son olarak, katılımcıların mesleğinin İzmir’de bir arada yaşama dair görüşleri üzerindeki etkisine bakıldığında öğrencilerin engellilere yönelik hizmetleri yeterli bulmadığı, kadınların kamusal hayata katılımı konusunda ise ev kadınlarının memnuniyetsiz olduğu dikkat çekiyor. Esnaf ve işverenlerin farklı etnik grupların kapsadığına, ev kadınlarının ise farklı dini-mezhepsel aidiyeti olan kişilerin eşit muamele gördüğüne inancı diğer gruplara kıyasla daha zayıf. Kamu çalışanları ve emekliler dışındaki tüm meslek gruplarında İzmir’in çocuk büyütme için uygun bir şehir olduğu düşüncesine katılma oranı %50’nin altına düşüyor. Yoksulların şehrin belirli semtlerinde sosyal dışlanmaya maruz kaldığı düşüncesine emekliler dışındaki tüm meslek grupları %40’ın üzerinde katılırken emeklilerde yoksulların kapsadığına ilişkin pozitif kanaatin ağır basması dikkat çekiyor.

Mesleğe Göre İzmir’de Bir Arada Yaşama Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Ev hanımı	Emekli	Öğrenci	İşsiz	Kamu çalışanı	Beyaz yakalı ve profesyonel meslek	Mavi yakalı ve gündelik çalışan	Esnaf ve işveren
İzmir’de engelli bireyler için yeterli hizmetler sunulduğunu düşünüyorum.	31,3%	30,8%	14,7%	22,7%	18,2%	23,9%	28,8%	30,0%
İzmir’de kadınların kamusal hayata katılım açısından eşit fırsatlara sahip olduğunu düşünüyorum.	42,6%	66,9%	51,5%	52,3%	76,7%	61,7%	67,2%	63,3%
İzmir’de farklı etnik kökenlerden bireylerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	33,0%	50,4%	52,9%	38,6%	53,5%	65,2%	39,8%	28,8%
İzmir’de mültecilerin eşit muamele gördüğünü düşünüyorum.	36,5%	50,4%	27,3%	50,0%	52,3%	37,0%	49,2%	49,2%
İzmir’de farklı dini inançlara/mezheplere sahip bireyler ayrımcılığa uğramaz.	43,5%	66,2%	55,9%	56,8%	63,6%	73,9%	65,5%	67,8%
İzmir’in çocuk büyütme için uygun bir şehir olduğunu düşünüyorum.	47,0%	51,9%	47,1%	47,7%	60,0%	47,8%	43,2%	39,3%
İzmir’in belirli semtlerinde yoksulların rahat edemediğini ve dışlandığını düşünüyorum.	43,5%	27,8%	48,6%	45,5%	45,5%	46,7%	44,9%	46,7%

Gıda Güvencesizliği: Kaygı ve Deneyimler

Katılımcıların dörtte birinden fazlası zaman zaman gıdaya erişim endişesi yaşıyorken bu endişeyi sık sık yaşayanların oranı %30’u aşıyor. Bir önceki araştırmada her 10 katılımcıdan 3’ü son 3 ay içerisinde gıdaya erişim endişesi yaşadığını ifade etmişti.

Geçtiğimiz bir yıl içinde, yiyeceğinizin biteceği ve yenisini almanıza yetecek kadar para bulamayacağınız endişesini duydunuz mu?	
Bu endişeyi sık sık yaşadık	31,8%
Bazen yaşadık	26,0%
Hiçbir zaman yaşamadık	42,2%

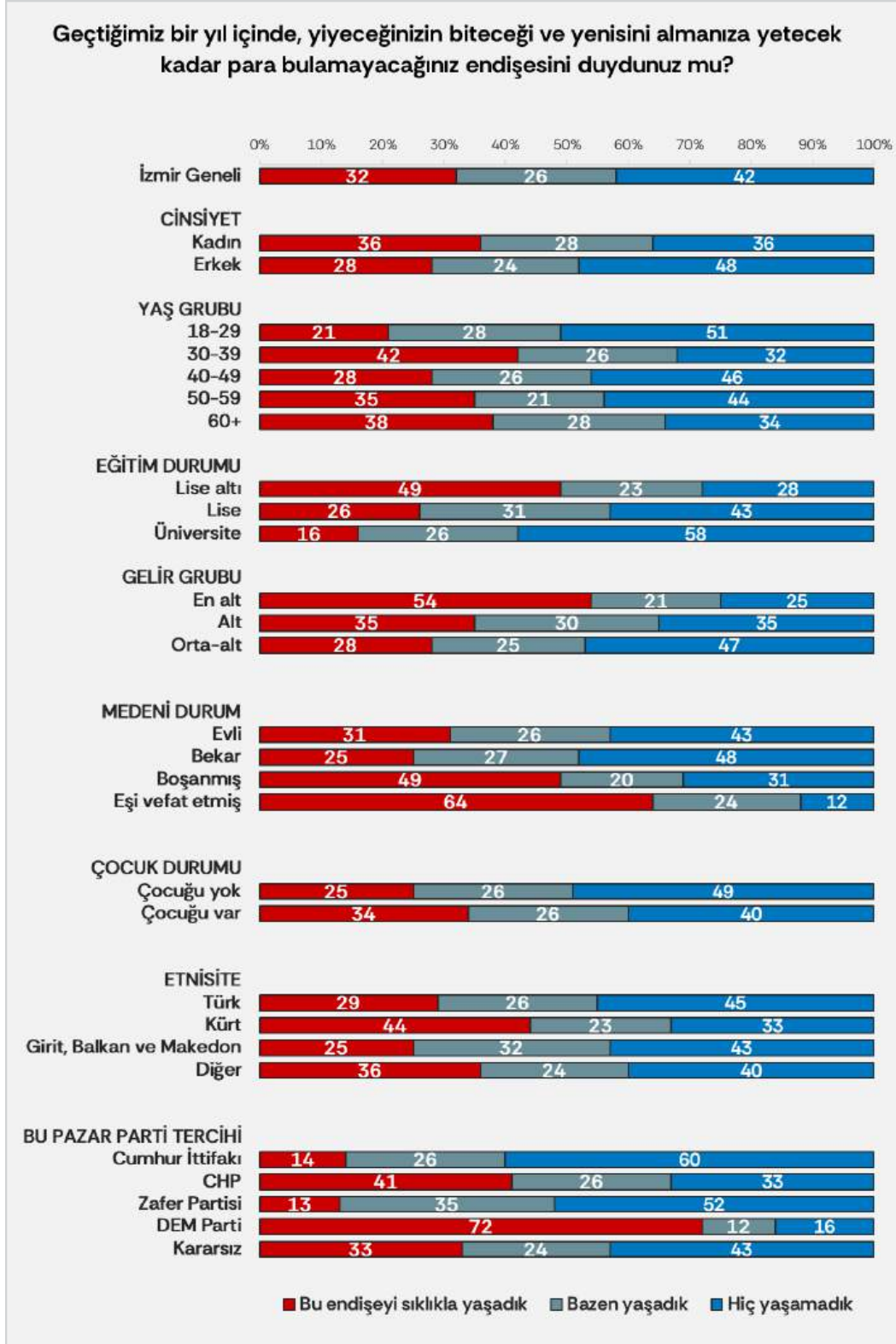
Son üç ay içerisinde gıdaya sıklıkla erişemeyenlerin oranı her iki araştırmada da %23 olarak tespit ediliyor. Her iki İzmirliden biri son 3 ay içerisinde farklı sıklıklar ile gıdaya erişemediğini söylüyor.

Geçtiğimiz bir yıl içinde, aldığınız yiyeceklerin yetmediği ve yeni yiyecek alacak paranızın da olmadığı durumlar yaşadınız mı?	
Sık sık yaşadık	23,2%
Bazen yaşadık	26,2%
Hiçbir zaman yaşamadık	50,6%

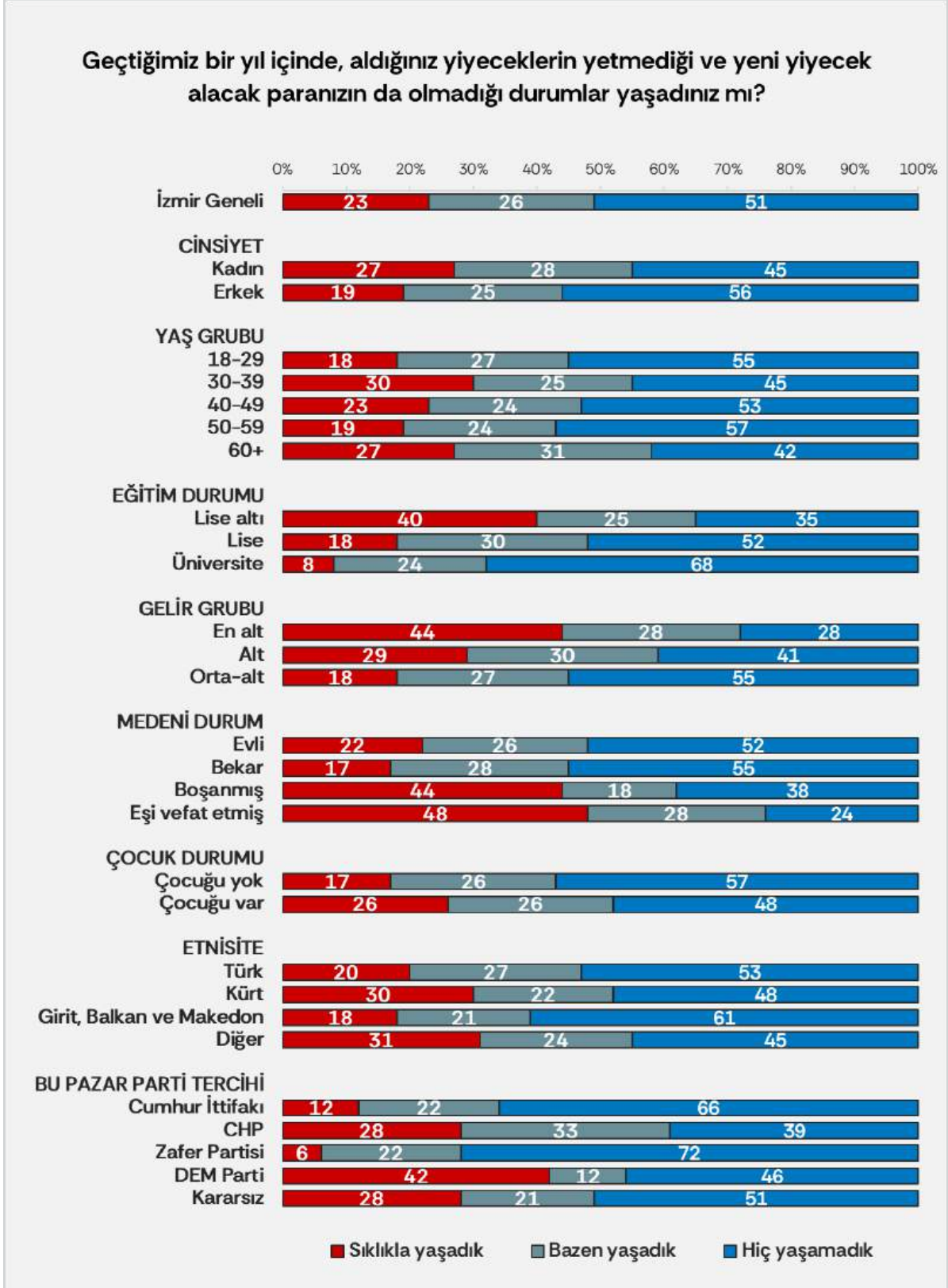
Sağlıklı ve nitelikli beslenme ise gıdaya erişimden çok daha yaygın bir sorun. Neredeyse her 10 katılımcıdan 8'i tükettiği yiyeceklerin sağlıklı ve güvenilir olduğunu düşünmüyor.

Satın aldığınız yiyeceklerin sağlıklı ve güvenilir olduğunu düşünüyor musunuz?	
Düşünmüyorum	77,3%
Düşünüyorum	22,7%

Kadınlar geçtiğimiz bir yıl içerisinde gıdaya erişim endişesini erkeklerden çok daha sık yaşadıklarını ifade ediyor. 30-39 yaş grubu ve 60 yaş üstünün de bu endişeyi diğer yaş gruplarına kıyasla daha sık yaşadığı görülüyor. Eğitim ve gelir düştükçe gıdaya erişim endişesi çok daha yüksek oranlarda yaşanıyor. Eşi vefat etmiş ve boşanmış katılımcılar; çocuk sahibi olanlar ve etnik kimliğini Kürt olarak tanımlayanlar da yine son bir yıl içerisinde gıdaya erişim endişesini diğer gruplara kıyasla daha sık deneyimlediklerini belirtiyor.

Gıdaya erişememe deneyiminde de gruplar arası farklılaşmalar bakımından aynı örüntü görülse de gıdaya erişemeyenlerin oranının erişememe endişesi yaşayanlardan daha düşük olduğu gözlemleniyor. Örneğin, Kürtlerin %44'ü gıdaya erişememe endişesi yaşamış olsa da kendisini Kürt olarak tanımlayanlar içerisinde gıdaya erişememiş olanların oranı %30. Benzer şekilde en alt gelir grubunun %41'i gıdaya erişememe endişesi yaşamış fakat %34'ü erişememiş görünüyor.

BAĞCITAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

2

TÜRKİYE SİYASETİNE KISA BİR BAKIŞ

Suriye Gündemi ve
Yeni Çözüm Süreci Tartışmaları

ORTAK TEMALAR

Katılımcılara göre Türkiye'nin son üç ayda en önemli gündemi açık ara farkla (%44,5) ekonomi. Ekonominin ardından hukuk-adalet ve Ocak ayında Kartalkaya'da gerçekleşen otel yangını ülkenin en önemli gündemleri olarak tanımlanıyor. Ancak ekonomi %44,5 oranla İzmirli nezdinde önceliğini koruyor. Yoksulluğun en yakıcı gündem olarak kendini dayattığı yapılan odak grup görüşmelerinde de ortaya konuyor. Kadınlar gündelik misafirlik ilişkilerinde dahi geçim zorluğunun en baskın sohbet konusu haline geldiğini anlatıyor.

“

Eskiden ev oturmalarında dedikodu yapılırdı ama şimdi hep bu geçim muhabbeti. Kiraya ne kadar zam gelecek gibi kaygılarını yaşamaya başlıyoruz. Başka bir muhabbetimiz yok. Herkes geçim konuşuyor. Eskiden daha güzel, güncel şeylerden konuşma şansımız vardı.”

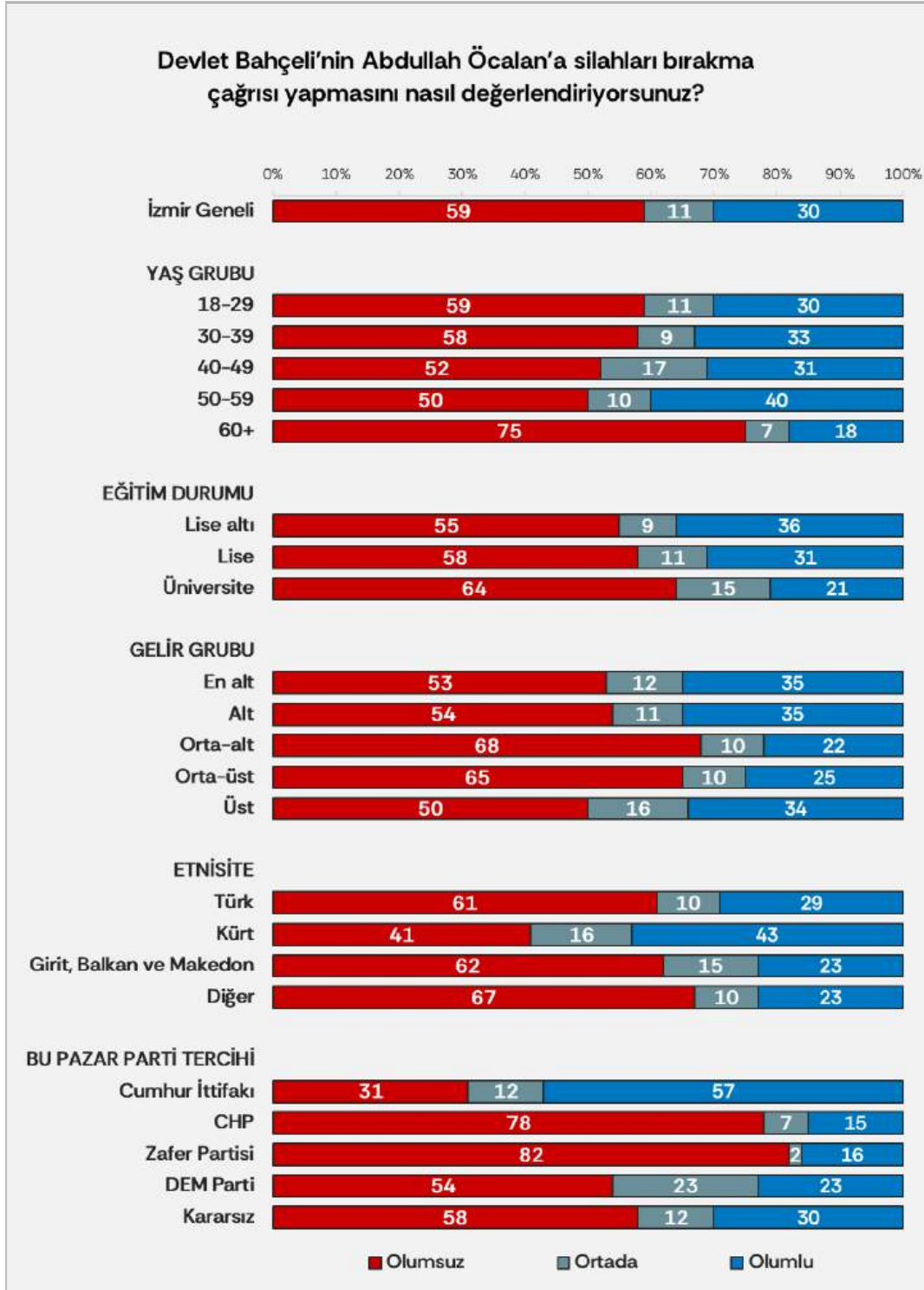
Türkiye'nin son üç aydaki en önemli gündemleri nelerdir? (Açık uçlu)	
Ekonomi	44,5%
Hukuk ve adalet	11,9%
Otel yangını	8,2%
Siyaset	7,5%
Kadına ve çocuğa şiddet	5,8%
Güvenlik	5,2%
Mülteciler	3,9%
Doğal afetler	3,7%
Dış politika	2,8%
Açılım süreci	2,4%
Sağlık	1,8%
Eğitim	1,6%
Çevre ve şehircilik	0,7%

İzmirlilerin Türkiye'nin diğer sıcak gündemlerine ilişkin kanaatlerine gelince katılımcıların yarısından fazlası MHP lideri Devlet Bahçeli'nin Abdullah Öcalan'a silah bırakma çağrısını "olumsuz" karşılarken dörtte birinden fazlası bu gelişmeyi "olumlu" buluyor.

Devlet Bahçeli'nin Abdullah Öcalan'a silahları bırakma çağrısını nasıl değerlendiriyorsunuz?	
Olumsuz	52,1%
Ortadayım	9,9%
Olumlu	26,4%
Fikrim yok	11,6%

Bahçeli'nin çağrısını olumlu bulanların oranı Cumhuriyet İttifakı seçmenleri içerisinde %57'ye ulaşırken DEM Parti seçmenlerinin yarısından fazlası bu çağrıyı olumsuz değerlendiriyor.

Eğitim düzeyi arttıkça katılımcıların Bahçeli'nin silah bırakma çağrısını negatif yorumlama eğilimi de artıyor. Bahçeli'nin çağrısını en pozitif yorumlayanların orta gelir grupları, düşük eğitim düzeyine sahip katılımcılar, kendisini Kürt olarak tanımlayanlar ve Cumhuriyet İttifakı seçmenleri olduğu görülüyor. Bu çağrıya en olumsuz yaklaşanların ise %82'i ile Zafer Partisi ve %78 ile CHP seçmenleri olduğunu görüyoruz.

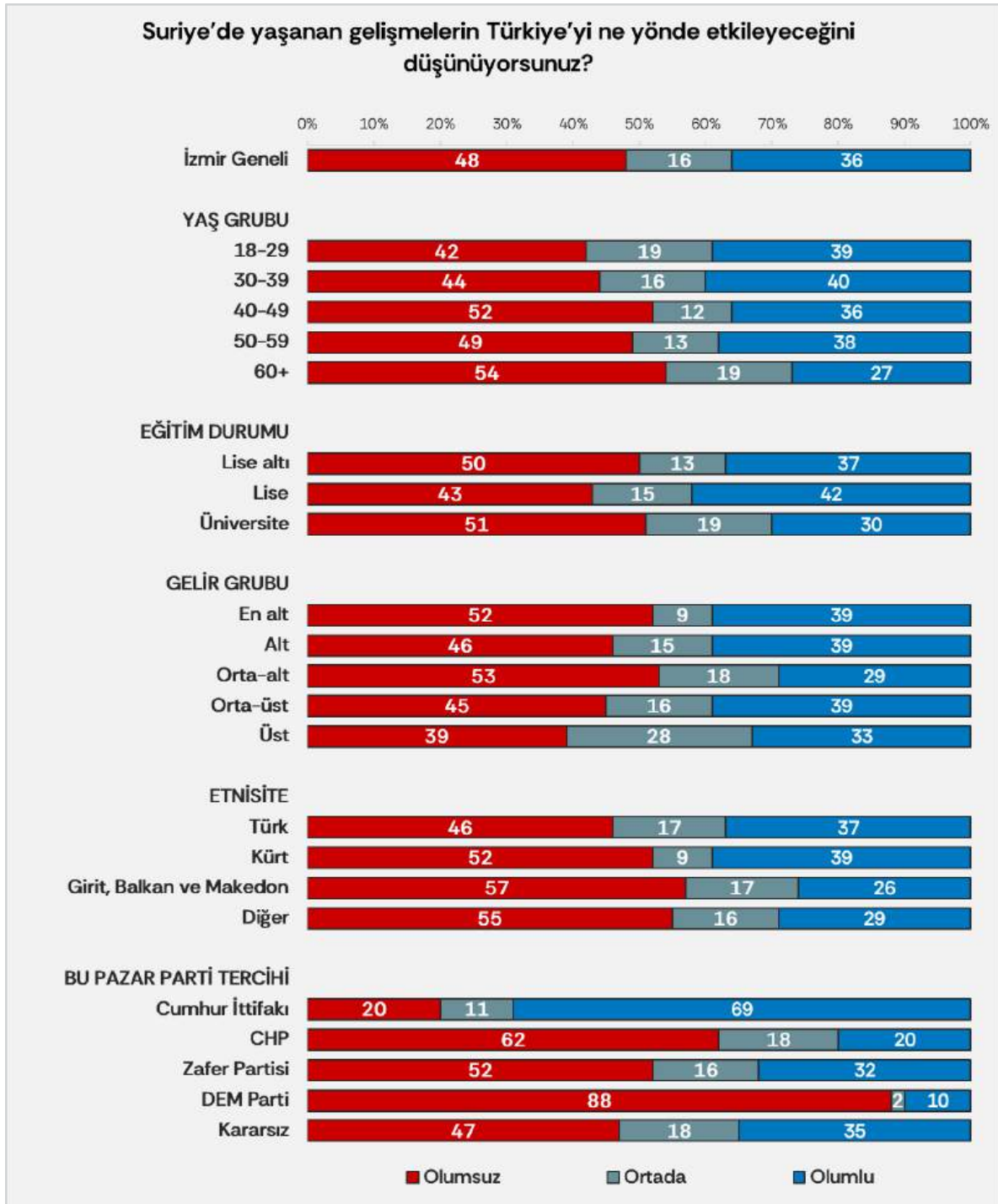

Yeni çözüm sürecine ilişkin kanaatler daha çok “olumsuz” duygularda yoğunlaşırken Suriye’deki gelişmelerin Türkiye’ye yansımaları konusunda İzmirliilerin çok daha polarize olduğu görülüyor. Katılımcıların %44,6’sı Suriye’de 7 Aralık 2024 itibariyle yaşanan gelişmelerin Türkiye’ye yansımalarının “olumsuz” olacağını, %33,6’sı ise “olumlu” olacağını düşünüyor.

Suriye’de yaşanan gelişmelerin Türkiye’yi ne yönde etkileyeceğini düşünüyorsunuz?	
Olumsuz	44,6%
Ortadayım	14,3%
Olumlu	33,6%
Fikrim yok	7,5%

Cumhur İttifakı seçmenleri Suriye'deki gelişmelerin Türkiye'ye yansımaları konusunda en umutlu seçmen grubu olarak öne çıkıyor. Neredeyse her 10 Cumhur İttifakı seçmenin 7'si "olumlu" kanaat bildiriyor. Suriye'deki gelişmelere ilişkin en umutsuz seçmen grubu ise DEM Partililer. DEM Parti'ye oy vermiş seçmenlerin %95'i gelişmelerin Türkiye'ye yansımalarının olumsuz olacağını düşünüyor. CHP seçmenlerinin beşte biri olumlu kanaat bildirirse de büyük oranda (%62) umutsuz oldukları görülüyor.

Suriye'deki gelişmelerin Türkiye'ye yansımaları konusunda daha az negatif görüş bildirenler 18-29 yaş aralığındaki gençler, lise mezunları, üst gelir grubu ve Cumhur İttifakı seçmenleri.

BAĞCITAN

BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

3

KİMLİK

Aidiyetler, Yakın ve Uzak Kimlikler

ORTAK TEMALAR

En Yakın Bulunan Kimlikler

Atatürkçü	56,5%
Milliyetçi	15,6%
Dindar/muhafazakar	12,3%
Sosyal demokrat	6,2%
Solcu	4,8%
Demokrat	2,7%
Çevreci	1,2%
Feminist	0,7%

Bir önceki araştırma sonuçları ile paralel olarak İzmirliilerin kendilerini en çok Atatürkçülüğe yakın hissettiği görülüyor. Atatürkçülük %56,5 oranla diğer tüm kimliklerden belirgin bir şekilde ayrışıyor. Atatürkçülüğün ardından milliyetçilik katılımcıların kendilerini en yakın hissettiği ikinci kimlik olarak öne çıkıyor. Dindar-muhafazakarlık üçüncü sırada yer alsa da bu kimliğe yakın hissedenlerin oranı %12'de kalıyor.

Katılımcılara kendilerini en uzak buldukları kimlikler sorulduğunda ise dindar-muhafazakarlık %30'un üzerinde çıkıyor. Feminizm ve solculuk da dindar-muhafazakarlıktan sonra İzmirliilerin kendilerini en uzak bulduğu diğer kimlikler. Bir önceki araştırmada katılımcılar kendilerini en çok aşırı sağcılara, dine yakın gruplara, mültecilere ve Araplara uzak hissettiklerini belirtmişti.

En Uzak Bulunan Kimlikler

Dindar/muhafazakar	30,9%
Feminist	22,3%
Solcu	17,8%
Milliyetçi	6,8%
Demokrat	3,1%
Çevreci	3,1%
Sosyal demokrat	2,6%
Atatürkçü	2,1%
Kimlik belirtmeyenler	11,3%

Birincil kimliği Atatürkçülük olanların %56'sı kendilerini en çok milliyetçiliğe yakın hissettiklerini ifade ediyor. Milliyetçiliğin hemen ardından Atatürkçülerin en fazla ilişkilendiği diğer kimlik sosyal demokratlık. Kendini en çok Atatürkçülüğe yakın hissedenlerin en uzak olduğu kimlikler ise dindar-muhafazakarlık ve feminizm. Ancak dindar-muhafazakar İzmirliilerde Atatürkçüleri kendilerine uzak bulma oranı düşük.

Atatürkçü Kimliklerin İkinci En Yakın Bulduğu Kimlikler

Milliyetçi	56,0%
Sosyal Demokrat	11,4%
Dindar/muhafazakar	9,9%
Solcu	6,0%

Atatürkçü Kimliklerin En Uzak Bulduğu Kimlikler	
Dindar/muhafazakar	37,8%
Feminist	20,5%
Solcu	14,8%

İzmir'in ikinci baskın kimlik grubu olarak öne çıkan milliyetçilerin ise kendilerini en çok Atatürkçülüğe ve dindar-muhafazakarlığa yakın bulduğu görülüyor. Milliyetçilerin kendilerini en uzak bulduğu kimlikler yine feminizm ve solculuk.

Milliyetçi Kimliklerin İkinci En Yakın Bulduğu Kimlikler	
Atatürkçü	35,9%
Dindar/muhafazakar	22,8%
Sosyal demokrat	17,4%
Çevreci	6,5%

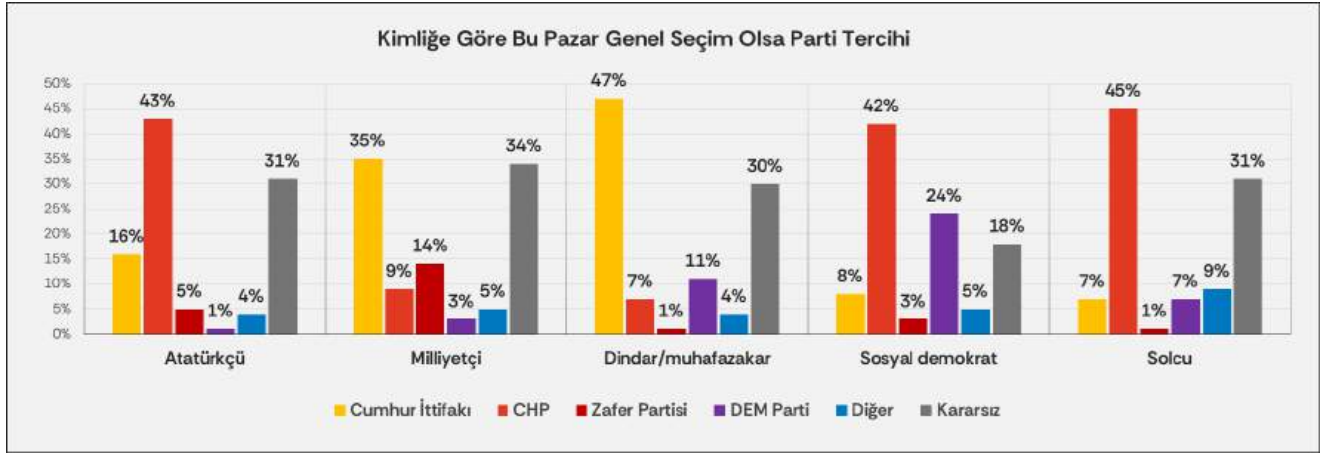
Milliyetçi Kimliklerin En Uzak Bulduğu Kimlikler	
Feminist	31,1%
Solcu	27,8%
Dindar/muhafazakar	18,9%

Kısacası, Atatürkçülük ve milliyetçilik İzmirliilerin en baskın kimlikleri olarak öne çıkarken her iki kimliği sahiplenenlerin feminizme mesafeli olması dikkat çekici. Feminizme ortak bir mesafe gözlemlenirken İzmir'in baskın kimlikleri dindar-muhafazakarlık ile ilişkilendirme noktasında ayrışıyor. Dindar-muhafazakarlık Atatürkçülerin kendilerini en uzak bulduğu kimlikken milliyetçilerin en yakın bulduğu kimlikler arasında. Ancak dindar-muhafazakarlar Atatürkçülüğe aynı düzeyde mesafeli değil.

Katılımcıların %85'inin herhangi bir aidiyet ile ilişkili olarak topluluk üyeliği bulunduğu görülüyor. Topluluk üyeliği bulunanların yarısı sivil toplum kuruluşları ile ilişkili. Yine topluluk üyeliği bulunan her 10 kişiden 3'ü bir siyasi partiye, her 10 kişiden biri ise hemşehri derneklerine üye olduğunu söylüyor. Mesleki kuruluşlar ile ilişkilendirme ise topluluk üyeliği bulunanlar içerisinde %5 düzeyinde kalıyor. Bir önceki barometrede, katılımcıların %14'ünün topluluk üyeliği bulunuyordu ve bunun %5,8'i siyasi parti üyelikleriyken %5,4'ü sivil toplum kuruluşu üyeliklerinden oluşuyordu.

Topluluk Üyeliği Durumu (Üye Olanların Dağılımı)	
Sivil toplum kuruluşu	50,9%
Siyasi parti	31,9%
Hemşehri dernekleri	9,5%
Mesleki kuruluş	5,2%
Dini gruplar	2,5%

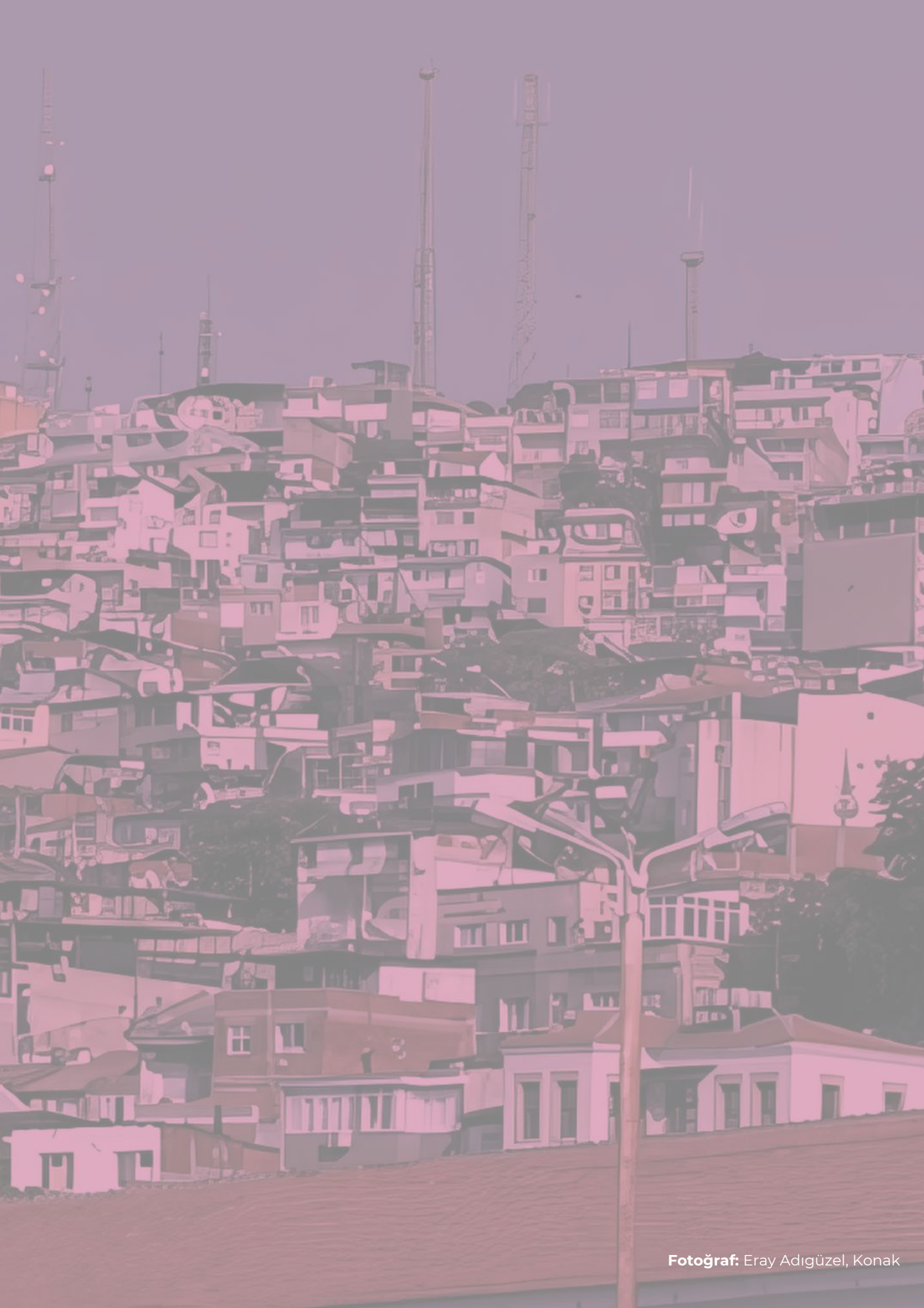
Bu Pazar günü bir genel seçim olması durumunda katılımcıların oy tercihi sorulduğunda tüm kimlik gruplarında seçmenlerin yaklaşık üçte birinin kararsız olduğu görülüyor. Dindar-muhafazakarlarda Cumhur İttifakı'na yönelme eğilimi belirginleşirken kendisini milliyetçi olarak tanımlayanlarda kararsızlar ile Cumhur İttifakı'na yönelenler arasında yalnızca 1 puanlık fark oluşuyor. Sosyal demokratlar ve solcularda ise CHP en baskın tercih olarak öne çıkıyor.

ÖZEL TEMA

YOKSULLUK

1. İzmirliilerin Ekonomiyle İlişkili Duygu Durumları

İzmirliilerin ekonomik durumlarıyla ilişkili olarak en yüksek düzeyde hissettiği ilk üç duygu; stres, kaygı ve öfke.

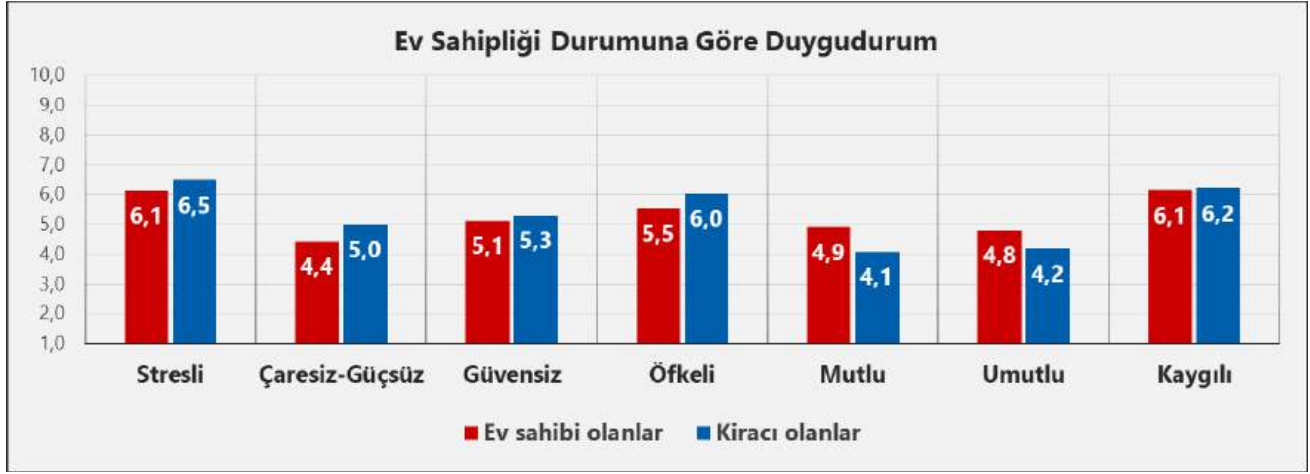
Yoksulluk hepimizde kaygı zaten. Sabah kalkıyoruz o kaygıyla, gece yatıyoruz o endişeyle. Yarın ne yapacağım endişesi ve kaygısı yüklendi. Ben sıfır para ile geçiniyorum. Bunun adı neyse nedir. Ben her sabah endişeyle kaygıyla kalkıyorum. Artık yer etti. Daha Temmuz kaç ay var ben şimdiden kiraya gelecek zammı düşünüyorum. Sınır sistemimiz çöktü. Bizim bu yaşta artık rahat ferah yaşamamız gerekirken hepimiz şeker hastasıyız. Bunun ana sebebi stres, yaşam koşulları.”

Ekonomik durumla ilişkili olarak güvensizlik, çaresizlik, güçsüzlük gibi daha çok kişinin kendisine yönelik algısına işaret eden negatif duygulardan ziyade; stres, kaygı ve öfke gibi dışavurumların ortaya çıkması dikkat çekici. İzmirliiler ekonomik durumlarını göz önünde bulundurdıklarında kendilerini güvensiz, çaresiz ve güçsüz hissetmekten daha çok stresli, kaygılı ve öfkeli hissediyor.

Duygudurum ¹	Düşük	Orta	Yüksek	Ortalama (10 üzerinden)
Stresli	29,3%	16,5%	54,2%	6,4
Kaygılı	32,4%	16,4%	51,2%	6,2
Öfkeli	34,3%	21,2%	44,5%	5,9
Güvensiz	42,8%	20,8%	36,4%	5,2
Çaresiz-güçsüz	49,8%	21,9%	28,3%	4,7
Umutlu	49,1%	23,5%	27,4%	4,6
Mutlu	48,4%	26,3%	25,3%	4,5

¹ Katılımcılara tanımlanan duyguları 1'den 10'a kadar ne derece hissettikleri sorulmaktadır ve 1-4 arasında puan verenler düşük, 5-6 arasında puan verenler orta, 7-10 arasında puan verenler ise yüksek olarak söz konusu duyguları hissediyor kabul edilmektedir.

Stres, öfke ve güçsüzlük duyguları kiracılarda daha yoğun hissedilirken ev sahipleri kendilerini kiracılara kıyasla daha mutlu ve umutlu hissettiklerini ifade ediyor.

Tüm bunlara paralel olarak yapılan odak grup görüşmelerinde yoksulluk durumuna eşlik eden duyguların başında “yarının kaygısı” olduğu aktarılıyor. Güvencesizlik ve geçim kaygısının günü döndürme stratejileri ile ertelendiği fakat yoksulların en nihayetinde yarının ihtiyaçlarını nasıl karşılayacaklarına ilişkin endişe ve stresten kurtulamadığı anlatılıyor.

“*İnsan yoksul olmasa yarını düşünmez zaten. Yarını düşünüyorsan yoksulsundur zaten. Şimdi yoksulluğu aramaya sormaya gerek yok. Adam pazara gidemiyorum şunu alamıyorum bunu alamıyorum diyorsa demek ki yoksul.*”

Katılımcılar geçim kaygısından kaynaklanan stres ve yorgunluğun aile içi ilişkilere de zarar verdiğini, ebeveynleri çocuklara karşı daha tahammülsüz hale getirdiğini vurguluyor.

“*Kafa da dalgın eşimin, kira borçlar. Ev içinde de huzursuzluk oluyor. Ben de çok yorgun oluyorum, eşim uzun yoldan geliyor, biraz tersleniyoruz. Çocuklarıma şefkat vermem gerekirken yorgun olunca onları tersliyorum bazen. Yani bu ekonomik zorluklar bizim evimizi inanın çok etkiliyor.*”

2. Geçim ve Tasarruf Deneyimleri

Katılımcıların %17,9'u kişi başına 10.500 TL'nin altındaki hanelerde, %35,1'i kişi başına 10.501- 21.000 TL arasında gelire sahip hanelerde, %41,3'ü kişi başına 21.001 - 69.000 TL gelir aralığında olan hanelerde ve yalnızca %5,7'si kişi başına 69.001 TL üzerinde geliri olan hanelerde yaşamaktadır.

Kişibaşı Gelir Dağılımı	
En alt (10.500 TL ve altı)	17,9%
Alt (10.501-21.000 TL)	35,1%
Orta-alt (21.001-36.500 TL)	24,3%
Orta-üst (36.501-69.000 TL)	17,0%
Üst (69.001 TL ve üzeri)	5,7%

Buna karşı, katılımcılara aylık hane geliri beklentileri sorulduğunda net asgari ücret olan 22.000 TL'nin altında gelir beklentisi olanların oranı %3'te kalıyor. Katılımcıların yaklaşık dörtte üçünün hane geliri beklentisi aylık 33.000 TL ile 110.000 TL arasında.

Hane Gelir Beklentisi Dağılımı	
En alt (10.500 TL ve altı)	0,4%
Alt (10.501-21.000 TL)	2,6%
Orta-alt (21.001-36.500 TL)	9,6%
Orta-üst (36.501-69.000 TL)	36,6%
Üst (69.001 TL ve üzeri)	50,8%

Yılda bir kez tatile gitmek, öngörülemeyen bir masrafı karşılamak ve eskimiş mobilyaları değiştirmek katılımcıların %60'ından fazlası için erişilebilir değil. Yine katılımcıların yarısından fazlası için otomobil almak, kira, konut kredisi veya diğer kredi kartı ödemelerini yapmak zorlanılan ekonomik konular arasında. Isınma neredeyse her 10 kişiden 4'ünün sorunuyken nitelikli beslenmeye katılımcıların yarısından fazlasının erişimi bulunmuyor. Her 10 katılımcıdan 4'ü son 3 ayda mutfak harcamalarından tasarruf etmek zorunda kaldığını söylüyor.

Ekonomik nedenlerle nelere sahip olamıyor ya da karşılayamıyorsunuz? (Çoklu seçim)	
Yıllık bir haftalık tatil masrafını karşılayamıyorum.	64,0%
Beklenmedik bir harcamayı karşılamakta zorlanıyorum.	63,0%
Eskimiş mobilyalarımı değiştiremiyorum.	62,6%
Otomobil sahibi olamıyorum.	58,6%
Kira, konut kredisi veya faizli borç ödemelerini yapmakta zorlanıyorum.	56,1%
İki günde bir et, tavuk veya balık içeren bir yemek tüketemiyorum.	52,3%
Evimi yeterince ısıtamıyorum.	38,3%

Buna karşı, katılımcıların %54'ü ekonomik durumunu "orta" olarak değerlendiriyor ve dörtte biri önümüzdeki beş yıl içerisinde mevcut ekonomik koşullarını koruyabileceğini düşünüyor. Ekonomik durumunun ileriki yıllarda daha kötüye gideceğini düşünenlerin oranı ise %55'i aşıyor. Bir önceki barometrede, her 10 katılımcıdan 3'ü hanesinin ekonomik durumunun daha iyiye gideceğine dair umutlu olduğunu söylemişti. Katılımcıların %39'u ise beş yıl içerisinde ekonomisinin daha kötüye gideceğini düşünüyordu. İki araştırma arasında umutluların oranı azalmış görünüyor.

Hanenizin Ekonomik Durumunu Nasıl Görüyorsunuz?	
Çok kötü	13,4%
Kötü	17,4%
Orta	54,0%
İyi	13,0%
Çok iyi	2,2%

Hanenizin 5 Yıl Sonraki Ekonomik Durumunun Nasıl Olacağını Düşünüyorsunuz?	
Çok daha kötüleşecek	33,9%
Biraz daha kötüleşecek	21,7%
Şu ankiye göre bir değişiklik olmayacak	25,0%
Daha iyileşecek	16,8%
Çok daha iyileşecek	2,6%

Sosyalleşmek, kamusal hayata ve kültürel etkinliklere katılmak da İzmirliilerin son 3 ayda ekonomik olarak karşılayamadığı veya tasarruf etmek zorunda kaldığı harcamalar arasında. Katılımcıların yarısı dışarıda sosyalleşmeye, sinema, tiyatro ve konser gibi aktivitelere son 3 ay içerisinde para harcamadığını ifade ediyor. Her 10 kişiden 3'ü sağlık harcamalarından, her dört kişiden biri ise eğitim masraflarından tasarruf ediyor.

Son üç ayı düşündüğünüzde karşılayamadığınız veya kısıtlamak zorunda kaldığınız harcamalarınız oldu mu? (Çoklu seçim)	
Dışarıda arkadaşlarla sosyalleşmek	50,3%
Sinema, tiyatro, konser gibi kültürel aktiviteler	50,1%
Mutfak harcamaları	41,5%
Ev faturaları (Elektrik, su, doğalgaz, internet)	37,5%
Sağlık harcamaları	29,7%
Eğitim masrafları	24,6%
Çocuklar için yapılan harcamalar (Eğitim hariç)	24,2%
Hayır, olmadı	21,3%

Kısacası, İzmirliilerin %78,7'si en az bir temel ihtiyacından tasarruf etmek zorunda kalıyor. Buna karşı, her 10 katılımcıdan yalnızca biri geçinmek için ekonomik destek aldığını ifade ediyor.

Geçinmek için ekonomik destek alıyor musunuz?	
Hayır, almıyorum	90,2%
Evet, alıyorum	9,8%

Ekonomik olarak destek aldığını söyleyenlerin çoğunluğu kamu kurumlarından ziyade aile, akraba ve eş-dost çevresinden destek görüyor. Kamudan destek alanların oranı akrabalarından destek gördüğünü söyleyenlere yaklaşmıyor.

Geçinmek için nereden ekonomik destek alıyorsunuz? (Ekonomik destek alanların dağılımı)	
Aile, akraba, eş-dost çevresi	58,4%
Belediye	22,4%
Devlet kurumları, bakanlıklar	13,9%
Dernek ve vakıflar	5,3%

3. Yoksulluk Algısı ve Yoksulluğun Sebeplerine İlişkin Kanaatler

Her 10 katılımcıdan 7'si, yoksulluğun sebebinin "başarısız devlet politikaları" olduğunu ve "toplumdaki adaletsizliklerden kaynaklandığını" düşünüyor. Yoksulluğun yoksul kişinin başarısızlığından kaynaklandığı düşüncesine katılımcıların yarısından fazlası itiraz ediyor. Yine de yoksulluğun sebeplerinin bireysel olup olmadığı konusunda kararsızların oranı dikkat çekiyor. Her beş kişiden biri yoksulluğun kişisel başarısızlık olup olmadığı konusunda "ortadayım" diyor. Bununla ilişkili olarak yoksulluğun nesilden nesile aktarılan bir "miras" olduğu ve yoksul kişinin bu durumdan kendi çabası ile kurtulabileceği düşüncesine katılanlar ile katılmayanların oranı diğer sorularda görülmediği kadar birbirine yaklaşıyor.

Yoksulluk Algısına Dair Görüşler	Katılmıyorum	Ortadayım	Katılıyorum	Ortalama (5 üzerinden)
Yoksulluk başarısız devlet politikalarından kaynaklanmaktadır.	17,4%	13,0%	69,6%	4,0
Yoksulluk, toplumdaki adaletsizliklerden kaynaklanır.	19,0%	10,5%	70,5%	3,9
Toplumdaki ortalama yaşam standardından düşük olmak yoksulluktur.	16,3%	14,9%	68,8%	3,9
Gezememek, sinemaya, tiyatroya, konsere gidememek yoksulluktur.	29,7%	12,9%	57,4%	3,5
Yoksulluk aileden çocuklara miras kalır.	39,7%	12,5%	47,8%	3,1
Yoksul birinin bu durumdan kurtulabileceğine inanıyorum.	50,7%	13,1%	36,2%	2,7
Yoksulluk kişinin kendi başarısızlığından kaynaklanmaktadır.	52,0%	22,0%	26,0%	2,5

Odak grup görüşmelerine katılan ebeveynler için de eğitimin artık çocukların ailelerinden daha iyi yaşam standartlarına kavuşmalarını sağlayan bir sınıfsal sıçrayış mekanizması olarak kabul görmediği anlaşılıyor.

“

Çocuğumun benden daha iyi bir yere geleceğine inanmıyorum. Eskiden okumanın bir niteliği vardı. Şu an nitelikli bir eğitim, yapı, sistem olmadığı için çocuğumun benden çok daha iyi bir yerde olacağını düşünmüyorum. Ekonomik durumu iyi olanlarla hepimiz aynı sınava tabi tutuluyoruz. Ben yarın okula giderken harçlık bulabilecek miyim diye düşünürken zenginin çocuğu ekonomik olarak iyi, özel ders alıyor, dershaneye gidiyor, ailevi problemler yaşamıyor dolayısıyla böyle bir yerde benim başarısız olmam normal. Tamam tek tük çoban da başarılı oluyor haberleri çıkıyor ama herkeste de aynı irade olmuyor. Eşitsizlik burada da var.”

Keskin yapısal eşitsizliklerin içine doğmuş Roman katılımcıların yoksulluğun nesilden nesile devredilen bir miras olduğu düşüncesine çok daha yakın olduğu görülüyor. Odak gruplara katılan Roman gençler; içine doğdukları ailenin ve mahallenin sınırlarının dışına çıkmakta zorlandıklarını, kamunun bu sınırları esnetmek için yeterince çaba göstermediğini ve yapısal eşitsizliklere gerekli kamu müdahalesi olmadığı için Romanlarda yoksulluğun neredeyse “kader” haline geldiğini anlatıyor.

“

Ekonomik koşullarımızın böyle olmasının sebebi aslında bize bırakılan, bununla ilgili bir şey. Ekonomik durumumuz biz doğduğumuzda başlıyor. Doğduğumuzda yoksullukla baş başa kaldık. Roman mahallesinde yine doğduğumuzda uyuşturucunun içine doğduk. Bize bırakılan miras genelde Roman mahallelerinde travma olduğu için biz doğal olarak hayata travmayla başlıyoruz. Bizim toplumumuzda yaşadığımız bölgelerde açlık sorununu, ırkçılık sorununu, ekonomi sorununu daha çıplak şekilde yaşıyoruz. Çünkü ben 28 yaşındayım bizim oraya son 10 yılda partiler gelip çalışma yapmaya başladı. Yani onun öncesinde biz aslında yalnızlığımıza terk edilmiştik. Ama genel olarak baktığımızda bu tür bir yaşamla başladığımız için başka bir şansımız yok. Dolayısıyla bir seçme, çıkış şansın yok. Ancak sana, hayatına dokunan biri olacak ki sen o hayattan kurtulabilesin. Bunlar da şanslı insanlar oluyor.”

Yaş gruplarına daha yakından bakıldığında sosyal yaşama ve etkinliklere katılmama halini yoksulluk olarak tanımlayanların oranının 18-29 yaş aralığında çok daha yüksek olduğu görülüyor. Bu yaş grubundaki gençler yoksulluğun aileden devralınan bir miras olduğu görüşüne de belirgin bir şekilde daha çok katılıyor. Yine de gençler arasında yoksulluğu kişinin kurtulabileceği bir durum olarak tanımlayanların oranı %40'ı aşıyor. Diğer yandan yoksulluğu başarısız devlet politikalarının bir sonucu olarak görme eğilimi 60 yaş üstünde daha fazla.

Yaş Grubuna Göre Yoksulluk Algısı (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	18-29 yaş	30-39 yaş	40-49 yaş	50-59 yaş	60 yaş ve üzeri
Toplumdaki ortalama yaşam standardından düşük olmak yoksulluktur.	68,3%	68,6%	78,1%	58,7%	69,7%
Gezememek, sinemaya, tiyatroya, konsere gidememek yoksulluktur.	64,8%	54,3%	61,7%	45,0%	58,5%
Yoksulluk aileden çocuklara miras kalır.	52,8%	47,6%	45,3%	43,5%	50,4%
Yoksulluk kişinin kendi başarısızlığından kaynaklanmaktadır.	24,5%	23,8%	26,0%	26,6%	29,5%
Yoksulluk başarısız devlet politikalarından kaynaklanmaktadır.	71,3%	68,9%	71,9%	56,5%	77,9%
Yoksulluk, toplumdaki adaletsizliklerden kaynaklanır.	74,6%	77,4%	69,5%	57,8%	70,7%
Yoksul birinin bu durumdan kurtulabileceğine inanıyorum.	40,8%	32,4%	33,6%	44,0%	30,3%

Cinsiyete göre incelendiğinde kadınlar ve erkekler arasındaki farkın açıldığı iki kanaat öne çıkıyor. Kadınlar erkeklere kıyasla yoksulluğun başarısız devlet politikalarından kaynaklandığı fikrine daha çok katılıyor. Diğer yandan yoksul kişinin bu durumdan kurtulabileceğine duyulan inanç kadınlarda belirgin bir şekilde daha düşük.

Cinsiyete Göre Yoksulluk Algısı (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Kadın	Erkek
Toplumdaki ortalama yaşam standardından düşük olmak yoksulluktur.	68,2%	69,6%
Gezememek, sinemaya, tiyatroya, konsere gidememek yoksulluktur.	56,2%	58,5%
Yoksulluk aileden çocuklara miras kalır.	48,3%	47,5%
Yoksulluk kişinin kendi başarısızlığından kaynaklanmaktadır.	26,4%	25,6%
Yoksulluk başarısız devlet politikalarından kaynaklanmaktadır.	72,9%	66,5%
Yoksulluk, toplumdaki adaletsizliklerden kaynaklanır.	69,3%	71,2%
Yoksul birinin bu durumdan kurtulabileceğine inanıyorum.	30,5%	41,5%

Eğitim düzeyi arttıkça yoksulluk sınırını toplumdaki ortalama yaşam standartları üzerinden tanımlama, sosyalleşme olanaklarından yoksun olma durumunu da yoksulluk kapsamında değerlendirme, yoksulluğu başarısız devlet politikaları ve toplumsal adaletsizlikler gibi daha yapısal sebepler ile açıklama eğilimleri artıyor. Ancak eğitim seviyesi arttıkça yoksulluğu yapısal ve politik olarak açıklama eğilimi artarken yoksul kişilerin bu durumdan kurtulabileceğine dair umudun da paralel olarak arttığı görülüyor. Yoksulluğu kişinin kendi başarısızlığına bağlayanların oranı düşük eğitimlerde en yüksek düzeye ulaşıyor ve bu grup yoksulluğun "aşılabilir" bir durum olduğu fikrine de en az katılanları oluşturuyor.

Eğitim Durumuna Göre Yoksulluk Algısı (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Lise altı eğitilmişler	Lise mezunları	Üniversite mezunları
Toplumdaki ortalama yaşam standardından düşük olmak yoksulluktur.	58,6%	69,4%	80,6%
Gezememek, sinemaya, tiyatroya, konsere gidememek yoksulluktur.	50,0%	54,2%	69,2%
Yoksulluk aileden çocuklara miras kalır.	51,1%	45,6%	45,9%
Yoksulluk kişinin kendi başarısızlığından kaynaklanmaktadır.	34,1%	25,0%	17,3%
Yoksulluk başarısız devlet politikalarından kaynaklanmaktadır.	66,1%	68,3%	74,9%
Yoksulluk, toplumdaki adaletsizliklerden kaynaklanır.	63,8%	69,8%	79,1%
Yoksul birinin bu durumdan kurtulabileceğine inanıyorum.	34,3%	35,6%	39,3%

Gelir durumuna göre incelendiğinde en alt gelir grubunun sosyal hayata katılmaktan yoksun olmayı yoksulluk tanımına en az dahil eden grup olduğu görülüyor. En düşük gelire sahip katılımcıların dahi neredeyse yarısı sosyal hayata katılamamayı yoksulluk olarak tanımlasa da bu oran üst gelir gruplarına göre belirgin bir şekilde düşük kalıyor. Yoksulluğun nesilden nesile aktarıldığı görüşüne katılanların ise açık ara farkla üst gelir grubu olması dikkat çekici. Yoksulluğun arkasında yapısal ve politik sebepler olduğu düşüncesine en az alt gelir grubu katılırken kişinin yoksulluktan kurtulabileceğine de en fazla üst gelir grubu inanıyor.

Gelir Durumuna Göre Yoksulluk Algısı (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	En alt	Alt	Orta-alt	Orta-üst	Üst
Toplumdaki ortalama yaşam standardından düşük olmak yoksulluktur.	58,7%	64,3%	77,0%	75,0%	76,5%
Gezememek, sinemaya, tiyatroya, konsere gidememek yoksulluktur.	53,2%	47,9%	63,3%	68,0%	72,2%
Yoksulluk aileden çocuklara miras kalır.	48,6%	45,3%	48,0%	50,5%	51,4%
Yoksulluk kişinin kendi başarısızlığından kaynaklanmaktadır.	27,8%	24,3%	29,7%	22,3%	25,7%
Yoksulluk başarısız devlet politikalarından kaynaklanmaktadır.	63,0%	64,3%	75,7%	76,0%	77,1%
Yoksulluk, toplumdaki adaletsizliklerden kaynaklanır.	63,3%	64,5%	75,7%	81,7%	68,6%
Yoksul birinin bu durumdan kurtulabileceğine inanıyorum.	29,4%	36,4%	34,5%	41,7%	48,6%

Yoksulluğun sebeplerine ilişkin yürütülen tartışmalarda odak grup katılımcılarının sık sık kamu bütçesinin kullanımına vurgu yaptığı görüldü. Pek çok katılımcı, mevcut kaynakların kullanılmasına ilişkin verilen “yanlış” kararların yoksulluğu derinleştirdiğini dile getirerek yoksulluğun bir tür “siyasetin” sonucu olduğuna işaret etti.

“

Bugün ülkemizde mesela parayı doğru yere kullanmıyorlar. Çok büyük israf var. Çok büyük bir parayı yanlış yere harcama var. Bizim ülkemizde çok büyük paralar yanlış yerlere harcanıyor. Köprü yapıyorlar kimse geçmiyor ama para gidiyor bizden.”

“

Yanlış yürütülen politikalar diye düşünüyorum. Pandemiden önce bir tık daha iyiydi. Bütün ülkelerde bir pahalılık oldu ama bizim ülkemizde yanlış politikalar yüzünden daha fazla hissedildi. Yurtdışında da var pahalılık diyorlar ama alım gücü var diyor, istediğimizi alıyoruz, istediğimize ulaşabiliyoruz diyorlar. Burada tamamen o kalkmış durumda.”

Yoksulluğu yaratan “siyasi kararlar” sonucunda yalnızca yoksulluğun derinleşmediği aynı zamanda “zenginlerin daha zenginleştiği” ve toplumsal eşitsizliklerin arttığı bir fotoğrafın ortaya çıktığı düşüncesi, üniversite öğrencilerinden emeklilere kadar farklı profiller tarafından sık sık dile getirildi.

“

Ülkede gelir adaletsizliği olduğunu düşünüyorum. Bir bütçe var sonuçta. Hepimizin cebinden o vergiler çıkıyor. Ekonomik olarak çok kötü olduğumuzu düşünmüyorum bütçe anlamında. Ama o bütçenin nasıl kullanıldığı ve kime kaynak olarak kullanıldığı meselesine gelince sorunun orda patladığını düşünüyorum. Sürekli şöyle haberler okuyorum, liseli çocuklar sanayide işe gitsin diye patronuna teşvik veriliyor. Bu bütçe liselilerin eğitim hayatına verilse olmaz mıydı? Ya da sürekli özel okullara, özel hastanelere teşvik veriliyor, vergi borçları silinebiliyor. Sürekli ülkede birilerinin serveti katlanırken diğerleri yoksullaşıyor.”

“

Benim emekli maaşı olarak aldığım para 13 bin. Ev kirası mı ödersin, pazara mı gider gelirsin, fatura mı ödersin? Ne yaparsın? Yani ayıptır söylemesi ben karton topluyorum, pet şişe topluyorum satıyorum. Yani bakkal, kahveye gitme masrafımı bile oradan çıkarıyorum. Bu hükümet geleli ne zengin ne yoksul belli. Varsa zengin gittikçe zengin oldu yoksul hep yoksul.”

Etnisiteye göre yoksulluk algısına bakıldığında Girit, Balkan ve Makedon göçmenlerinin sosyal yaşama katılma imkanlarından yoksun olmayı yoksulluk olarak tanımlama eğiliminin belirgin bir şekilde yüksek olduğu görülüyor. Yine yoksulluğun nesilden nesile devredilen bir miras olduğu, başarısız devlet politikalarından ve toplumsal adaletsizlikten kaynaklandığı gibi yoksulluğa ilişkin daha yapısal açıklamalara en yakın olan grup açık ara farkla Girit, Balkan ve Makedon göçmenleri. Diğer yandan yoksul kişinin bu durumdan kurtulabileceği fikrine de en az bu grup katılıyor.

Etnisiteye Göre Yoksulluk Algısı (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Türk	Kürt	Girit, Balkan ve Makedon göçmenleri	Diğer
Toplumdaki ortalama yaşam standardından düşük olmak yoksulluktur.	71,0%	64,4%	82,1%	55,6%
Gezememek, sinemaya, tiyatroya, konsere gidememek yoksulluktur.	54,7%	67,4%	78,6%	53,1%
Yoksulluk aileden çocuklara miras kalır.	44,8%	48,9%	64,3%	58,7%
Yoksulluk kişinin kendi başarısızlığından kaynaklanmaktadır.	26,3%	24,4%	21,4%	28,1%
Yoksulluk başarısız devlet politikalarından kaynaklanmaktadır.	68,5%	66,7%	89,3%	71,9%
Yoksulluk, toplumdaki adaletsizliklerden kaynaklanır.	70,2%	73,3%	88,9%	59,4%
Yoksul birinin bu durumdan kurtulabileceğine inanıyorum.	37,6%	32,2%	28,6%	34,9%

Siyasi parti tercihi de kişilerin yoksulluk algısı üzerinde oldukça etkili. Örneğin, sosyal hayata katılmadan yoksun olmayı yoksulluk olarak tanımlama eğilimi DEM Parti seçmenlerinde belirgin bir şekilde daha fazlayken Cumhur İttifakı seçmenlerinde oldukça düşük. DEM Parti seçmenleri yoksulluğun nesilden nesile devredilen bir miras olduğu düşüncesine en fazla katılan seçmen grubu olarak öne çıkıyor. Ancak toplumsal adaletsizliklere en çok vurgu yapanlar Zafer Partisi seçmenleri. Yoksulluk ile başarısız hükümet politikalarını eşleştirmeyen tek grup ise Cumhur İttifakı destekçileri. CHP seçmenleri ise yoksulluğun kişinin kurtulabileceği bir durum olduğu düşüncesine en az inanan grup olmasıyla dikkat çekiyor.

Bu Pazar Parti Tercihine Göre Yoksulluk Algısı (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Cumhur İttifakı	CHP	Zafer Partisi	DEM Parti	Kararsız
Toplumdaki ortalama yaşam standardından düşük olmak yoksulluktur.	60,3%	75,6%	78,1%	64,0%	67,3%
Gezememek, sinemaya, tiyatroya, konsere gidememek yoksulluktur.	34,1%	63,7%	65,6%	72,0%	62,6%
Yoksulluk aileden çocuklara miras kalır.	40,2%	51,8%	50,0%	64,0%	45,9%
Yoksulluk kişinin kendi başarısızlığından kaynaklanmaktadır.	41,2%	16,6%	21,9%	33,3%	26,0%
Yoksulluk başarısız devlet politikalarından kaynaklanmaktadır.	41,7%	82,3%	81,3%	80,0%	71,9%
Yoksulluk, toplumdaki adaletsizliklerden kaynaklanır.	56,8%	82,9%	87,1%	68,0%	65,8%
Yoksul birinin bu durumdan kurtulabileceğine inanıyorum.	44,7%	30,6%	46,9%	44,0%	36,2%

Telefon destekli anket yöntemiyle alınan cevaplarda yoksulluğu bir toplumdaki "ortalama" yaşam standartlarının altında kalma durumu ile tanımlama eğilimi oldukça yüksek iken yapılan odak grup görüşmelerinde yoksulluğun tanımlanması üzerine yürütülen tartışmalarda en sık dile getirilen referans "temel ihtiyaçlar" düzeyinde hissedilen kaygı ve güvencesizlik oldu. Yoksulluk, en basit haliyle temel ihtiyaçların karşılanmasının dahi garanti altında olmaması ve kişinin temel ihtiyaçlar düzeyinde yaşadığı geçim kaygısı olarak tanımlandı.

“

Buradan çıkıp eve giderken cebinde paran olsa da yemek yiyim mi yemiyim mi diye düşünüyorsan ve bunun sebebi ekonomiyse bence yoksulsundur. Veya bir yere otursam mı oturmasam mı... Sonuç olarak yemek bir temel ihtiyaç ve bunları dert ediyorsan bence yoksulsundur. ”

Temel ihtiyaçlar düzeyinde yaşamaktan bahseden katılımcılar geri kalan her şeyin "lüks" haline gelmesinden oldukça şikayetçi. En temel ihtiyaçların karşılanmasında dahi yaşanan kaygı ve stres sebebiyle özellikle sosyal hayata katılımın lükse dönüştüğü söyleniyor.

“

Her şeyde zorlanıyoruz, her şey lüks oldu. Hepsinde zorlanıyoruz. En ufak bir ihtiyacımız bile lüks oldu. Hep düşünüyoruz alırken, yaparken. Ulaşamıyoruz, yapamıyoruz. Hepimizde yarın endişesi var. ”

“

Eskiden insanlar en azından mangala falan gidiyordu ama artık her şey o kadar arttı ki... Kira, besin fiyatları öyle bir arttı ki şu an böyle böyle şeylerden bile kısmaya başladılar. Kısa kısa her şeyden artık sadece temel ihtiyaçlara gitmeye başladı. ”

Katılımcılar kendi geçim deneyimleri üzerinden yoksulluğu tanımlarken görece yoksulluğu da sorguluyorlar. Sosyal çevrelerinde, kentte veya medyada gördükleri “daha yoksul” hayatlar kendi koşullarını daha müreffeh görmelerine sebep olmaktan ziyade yoksullaşmanın ulaştığı boyutlara dair farkındalık geliştirmelerini ve kitlesel bir yoksullaşma eğiliminin sonucunda diğer pek çok kişiyle “aynı kaderi” paylaştıklarını hissetmelerini sağlıyor. Kısacası, katılımcılar “daha yoksul” hayatların olduğuna tanıklık etseler de bu tanıklık kendi durumlarını “daha iyi” görerek rahatlamalarından ziyade bir “ortaklık” duygusu ile yoksulluğun kitleselleştiği kanaatine varmalarını sağlıyor.

“

Yoksulluğun da tabii dereceleri var. Ben kendimi yoksul olarak görüyorum ama dün Instagram’da gezerken bir çocuk gördüm, 15 yaşında diyor ki babam beni terk etti ben hem çalışıyorum hem açıktan okuyorum, ne olacağımı, geleceğimi bilmiyorum. Anneme bakmaya çalışıyorum. Yani acaba yoksul muyum dedirtti bu kendime. Yoksulum da daha da kötü insanlar var, bu yoksulluk seviyesi o kadar düşük ki ben bunların üstünde kalmışım gibi hissettirmişti. Ha yoksulum bence çünkü kaliteli bir yaşamım yok. ”

“

Son zamanlarda şöyle bir şey yaygınlaştı, sokak röportajlarında falan da görüyoruz. Ölümü gösterip sıtmaya razı ediyorlar gibi bir şey. Adam temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamıyor sense temel ihtiyaçlarını karşıladın diye haline şükret diyor da ama bu insanca bir yaşam değil. Ne bir birikim yapabiliyorsun ne kültürel bir aktiviteye katılabiliyorsun; yani bunları yapamıyorsan bence yoksulsun. Ben iki sene önce belki yoksul değildim ama şimdi yoksulun da altındayım, fashakirim. ”

Yapılan görüşmeler, yoksulluğun “en temel ihtiyaçlar düzeyinde kaygılanma” olarak deneyimlendiğini fakat tanımlanırken en geniş anlamıyla sosyal ve kültürel hayata katılımdan nitelikli kamusal hizmetlere erişime kadar pek çok farklı değişkenin göz önünde bulundurulduğunu gösteriyor. Katılımcılar, bir yandan yoksulluğun “en temel” ihtiyaçların dahi karşılanmasında yaşanan güçlük olduğunu söylerken diğer yandan sosyal hayata katılımı da esasında temel ihtiyaç olarak tanımladıkları bir “insanca yaşam” tarifi yapıyorlar.

“

Yoksul bence belli bir gelirin altında olan herkes yoksuldur. Ama sadece karnını doyurdun, kişisel ihtiyaçlarını karşıladın, senin durumun iyi diye bir şey yok. Yoksul değilsin diye bir şey yok. Hiçbir etkinlik yapamıyorsan, hiç kimseyle iletişim kuramıyorsan, bir sosyal alanın yoksa, kendine bir sosyal beceri kazandıramamışsan aslında bu da bir yoksulluktur. Yani bunlara hem zamanını hem paranı harcayamıyorsan aslında en büyük yoksulluk buradan geliyor. ”

“

Ben gezmeyi giyinmeyi çok seven bir bayanım ama alamıyorum. Kızlarımın kıyafetlerini giyiyorum. Sinemaya gidemiyorum mesela sinema lüks oldu. Yani arada bir de olsa insan kafayı dağıtmak istiyor. Bunların da olması lazım lüks bunlar ama arada olması lazım. Yani insanca yaşamıyoruz. Haber izlemekten nefret ediyoruz. Televizyonlarda da hiçbir şey yok.”

Yoksulluk sosyal hayata katılımı da kapsayan geniş bir çerçeveden tanımlansa da katılımcılar bu tanım ile uyumlu bir hayatın esasında “basit bir hayat” olduğuna, temel ihtiyaçların kaygısızca karşılanabildiği ve ekonomik sebepler ile kamusal hayatın dışında kalınmadığı bir yaşam standardının gerçek dışı, karşılanamaz veya “ütöpik” olmadığına vurgu yapıyor.

“

Basit bir şey yapmak isterdim. Kızlarımı alışveriş merkezine götürüp sinema izletmek istiyorum. İstiyor çocuk yani.”

Çocuk sahibi olanlar ile olmayanlar arasındaki fark sosyal hayata katılamamanın yoksulluk tanımına girip girmeyeceği konusunda anlamlı bir şekilde açılıyor. Çocuk sahibi olmayanların sosyal hayata katılımı refahın bir koşulu olarak görme oranı çocuk sahibi katılımcılara kıyasla çok daha yüksek. İki grup arasında farkın açıldığı bir diğer konu ise yoksulluğun toplumsal adaletsizlikler ile ilişkisi. Yoksulluğun toplumsal adaletsizliklerden kaynaklandığı ve nesilden nesile aktarıldığı düşüncesine katılanların oranı çocuk sahibi olmayanlarda çok daha yüksek.

Çocuk Sahipliğine Göre Yoksulluk Algısı (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Çocuğu yok	Çocuğu var
Toplumdaki ortalama yaşam standardından düşük olmak yoksulluktur.	71,1%	67,8%
Gezememek, sinemaya, tiyatroya, konsere gidememek yoksulluktur.	65,1%	54,5%
Yoksulluk aileden çocuklara miras kalır.	52,6%	46,0%
Yoksulluk kişinin kendi başarısızlığından kaynaklanmaktadır.	23,1%	27,1%
Yoksulluk başarısız devlet politikalarından kaynaklanmaktadır.	72,3%	68,5%
Yoksulluk, toplumdaki adaletsizliklerden kaynaklanır.	76,3%	68,0%
Yoksul birinin bu durumdan kurtulabileceğine inanıyorum.	38,7%	35,2%

Medeni duruma göre yoksulluk algısına bakıldığında yoksulluğun “ortalama” yaşam standartlarının altında yaşama durumu olduğu ve yoksulların bu durumdan kurtulabileceği düşüncelerine en çok bekarların katıldığı görülüyor. Sosyal hayata katılımı refahın koşulu olarak görenlerin oranı ise eşi vefat edenlerde çok daha yüksek. Eşi vefat edenlerin daha çok ileri yaşlardaki katılımcılar olduğu göz önünde bulundurulursa yaşlıların sosyal hayata katılamamaktan kaynaklanan yoksunluğun altını çizmesi oldukça anlamlı. Yoksulluğun sebeplerine ilişkin görüş farklılıklarında ise boşanmış katılımcıların yoksulluğu kişisel başarısızlık ile ilişkilendirmeye daha eğilimli olduğu görülüyor. Ancak boşanmış katılımcıların yoksulluğu başarısız devlet politikaları ve toplumsal adaletsizliklere bağlama oranı da diğer medeni durumlardan katılımcılara kıyasla belirgin bir şekilde yüksek. Boşanma sürecine özellikle kadınlarda yoksullaşma ve sosyal yardımlara yönelmenin eşlik ettiği düşünülürse sosyal politika ve sosyal adalet eleştirilerinin boşanmış katılımcılarda daha şiddetli görülmesi anlaşılır oluyor.

Medeni Duruma Göre Yoksulluk Algısı (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Evli	Bekar	Boşanmış	Eşi vefat etmiş
Toplumdaki ortalama yaşam standardından düşük olmak yoksulluktur.	67,3%	75,7%	59,5%	66,7%
Gezememek, sinemaya, tiyatroya, konsere gidememek yoksulluktur.	53,2%	67,1%	52,6%	70,8%
Yoksulluk aileden çocuklara miras kalır.	43,0%	54,6%	60,5%	58,3%
Yoksulluk kişinin kendi başarısızlığından kaynaklanmaktadır.	26,1%	22,5%	44,7%	16,7%
Yoksulluk başarısız devlet politikalarından kaynaklanmaktadır.	67,8%	71,7%	81,1%	68,0%
Yoksulluk, toplumdaki adaletsizliklerden kaynaklanır.	67,3%	75,7%	81,6%	70,8%
Yoksul birinin bu durumdan kurtulabileceğine inanıyorum.	35,3%	41,4%	32,4%	25,0%

Çalışan Yoksulluğu

Yoksulluğun tanımlanması üzerine yapılan tartışmalarda dikkat çekici olan bir diğer husus ise yoksulluğun işsizlik veya gelire erişememe üzerinden değil doğrudan çalışan yoksulluğu ile tarif edilmesi oldu. Katılımcılar yoksulluktan bahsederken verili olarak “çalıştığı halde yoksul olma” durumuna referans verdiler ve bugünün Türkiye’inde yoksulluk deneyimini farklılaştıran esas değişimin çalışan yoksulluğunun normalleşmesi olduğunu ileri sürdüler. Özellikle emeklilerin ve öğrencilerin çalışmasına rağmen geçim zorluğu yaşaması pek çok katılımcı tarafından yeni bir yoksulluk trendi olarak anlatıldı.

“

Ben hiç çevremde iş beğenmeyen görmedim. Emekliler de mesela çok yoksulluk çekiyor hiçbirinin bir gün bile bugün bir işe gitmeyim dediklerini duymadım. Ne olursa olsun çalışıyorlar ve doğduklarından beri çalışıyorlar ama hiç de karşılıklarını almıyorlar. Babam da 14 yaşından beri çalışıyor ama bir şey yapamıyor yani maddi olarak. Sadece günler geçiyor. Karnımızı doyuruyoruz ve şanslıysak bir çatımız evimiz oluyor bu kadar yani. Bu insan onuruna layık bir hayat değil. Sadece barınmanı sadece beslenmeni sağlıyorsun. Öyle de yaşamış olmuyorsun. ”

“

Yurtdışındaki yaşıt arkadaşlarımız var bazen bakıyoruz gayet rahat bir şekilde tatillerini yapıyor, ülkelerini gezebiliyor. Hayatlarını gayet güzel yaşıyorlar. Biz bunu gördüğümüzde öfkeleniyoruz. Benim annem de öfkeleniyor. Yoksulların bir öfkesi var. Burada tüm verimliliğe rağmen 3. Dünya ülkesi gibiyiz. Baktığınızda 3. Sınıf ülke gibi yaşıyoruz. Yani biz cebimizde bir pizza almak için paramız olmadığını sorguladığımızda yoksuluz. Yoksul bir şey almak istediğinde alamayana denir ama biz onu almak için çabalıyoruz, çalışıyoruz yine alamıyoruz. Biz fASFakir oluyoruz hocam. ”

Yoksulların çalışması hem yoksulluktan kurtaramayan bir reçete hem de kişiyi sosyal hayattan izole ederek yalnızca geçim kaygısına sıkıştıran bir sorun olarak tarif ediliyor.

“

Mesela haftada bir gün izinleri oluyor o da şanslılarsa. Bildiğim kadarıyla her zaman izni de olmuyor bazılarının. Biraz sosyal olarak demek istedim aslında. Mesela güneş doğmadan işe gidiyoruz, öğrenciler de aynı akşam geliyor. Çay, yemek, sonra yeniden çalışma. Yani tüm hayatı bence yoksulların çalışma üzerine. Sadece beslenmek ve barınmak için yaşıyoruz. ”

“

Yoksulluğun sebebi enflasyon. Aldığımız para azalıyor. Üst katta öğrenciler var. Her gece makarna pişiriyor. Çocuklar faturalar gelmesin diye elektrik suyu az kullanıyoruz diyorlar. Aidatları vermekte gecikiyorlar. ”

Katılımcıların aktarımıyla; bugünün Türkiye’sinde yoksul, çalışan ama yine de geçinemeyen ve elinde çalışmak dışında bir gücü de olmayan kişi olarak tanımlanıyor. Sık sık “eski Türkiye” ye referans veren katılımcılar, yüksek enflasyon ve hayat pahalılığının bugünkü şiddetinde olmadığı “eski günler” den nostaljik bir tonda bahsederken o günlerin alametifarikasının çalışarak geçinebilmek olduğunun altını çiziyorlar.

“

Bizden öncekiler tarım işleri veya el işleriyle para biriktirip bir şey yapmışlar ama bugünkü durumda biz bunu maaşlı çalışan bile olsak yapamayız. ”

Çalışmanın dahi geçim kaygısından kurtaramadığı yeni ekonomik koşullardan bahsedilirken enflasyon ve hayat pahalılığı yoksulluğun arkasında yapısal ve siyasal sebepler olduğunu düşünenlerin en sık referans verdiği iki değişken olarak öne çıkıyor. Bu noktada, özellikle ileri yaşlardaki katılımcılar alım gücünün daha yüksek olduğu eski günlerden yine nostaljik bir tonda bahsediyor.

“

Ben kahveye bile çıkamıyorum. Çay bile 10 lira olmuş. Ben kahveye gitsem 5 kişiye çay söylesem 50 kağıt. Pazara çıkıyorum 50 liradan aşağı hiçbir meyve yok. Bir pırasanın kilosu 50 lira, 60 lira. Yine gidiyorum ama zorla, bakıyorum bir boşluk masa var, en boş masaya geçip oturuyorum kimseye bir şey ısmarlamamak için. Eskiden para yoktu ama her şey ucuzdu, alım gücü iyiydi. Az parayla çok alışveriş yapabiliyordun. Şimdi çok parayla hiçbir şey için alışveriş yapamıyoruz. ”

“

Ben bir maaşla 44 senede 3 çocuk büyüttüm, üçünü de evlendirdim, bu kadar sıkılmadım. Tek maaşla yaptım hepsini ama şu son iki yıldır yaşadığım gibi zorlandığımı hatırlamıyorum. Ben dul maaşı alıyorum. Daha önce de aynı maaşı alıyordum ama asgari ücretin üstündeydi rahat rahat harcıyorduk, birikim bile yapabiliyorduk. Bu son senelerde bizim maaşlarımız eridi, para pul oldu. Bunu devlete bağıyorum. Ben bir maaşla bol bol yiyip içiyordum. Şimdi biz çocuklara bağımlı olduk. Zorlanıyor muyuz? Çok. ”

Çalışan yoksulluğu açıklanırken maaşlara yapılan zamların ürün ve hizmetlerin fiyatlarına yapılan zamlara yetişemediğinin altı çiziliyor. Bu noktada, hükümete fiyatları denetleme ve dengeleme sorumluluğu atfediliyor. Piyasanın bu denli “serbest” bırakılması ile fiyatların kontrolden çıktığı ve hayat pahalılığı sebepli bir yoksulluğun ana akımlaştığı anlatılıyor.

“

Maaş zammı geldiğinde daha zamlı maaş almadan her şeye zam geliyor, ekmeğe hemen zam geldi. Sıvıyağ da öyle. Hiçbir şekilde denetim yok. Zaten bakkal falan kalmadı maalesef, büyük marketlerin insafına kaldık. Onlar da istediği atı oynatıyor. Sürekli etiket değişiyor. Bu gidişatın düzelebileceğini düşünmüyorum. ”

4. Yoksulluk Karşısında Destek Mekanizmaları

Katılımcılara yoksulluk ile baş etmek için başvuracakları ilk destek mekanizması sorulduğunda ekonomik olarak güçlük çektiklerinde öncelikle akraba veya komşular gibi enformel destek ağlarına başvuracaklarını söyleyenlerin oranının kamu kurumlarına başvuracaklarını söyleyenlerden yüksek çıktığı görülüyor. Yoksulluk karşısında ilk önce kamu desteklerine başvurmayı düşünenlerin oranı %35'te kalırken enformel dayanışmaya başvuracaklarını söyleyenlerin oranı %40'ı aşıyor. Vakıf ve dernekleri yoksulluğu hafifletmede etkili destek mekanizmaları olarak görenlerin oranı ise hayli düşük. Kısacası, enformel dayanışmanın İzmirli için hem kamudan hem sivil toplumdan önce geldiği rahatlıkla söylenebilir. Ancak odak grup katılımcılarının pek çoğu, ekonomik güçlük karşısında sosyal çevrelerini bir dayanak olarak gördüklerini söyleseler de dayanışma imkanlarının çözüldüğünü düşünüyorlar. Katılımcılar yoksulluğun ana akımlaşması sebebiyle kimsenin bir diğerine el uzatacak ekonomik gücü bulamadığını, herkesin ancak kendisine yetme çabasına sıkışması sebebiyle dayanışmanın giderek zorlaştığını anlattılar.

“

Ben sadece eşimden destek alıyorum. Akraba ilişkilerimiz de öyle çok yok. Etrafımızdaki kimsenin durumu iyi değil o yüzden kimse kimseye yardımcı olamıyor. ”

Diğer yandan, çevresinden yardım alabildiğini söyleyen katılımcılar da dayanışmaya mecbur kalmaktan şikayetçi. Dayanışma görmek katılımcılar nezdinde yoksulluğun psikolojik etkilerini hafifletmekten ziyade ağırlaştırıyor. Çünkü "başkalarına bağımlı olmak", "kendi kendine yetememek", "yük olmak", "yetersizlik" ve "mahcubiyet" gibi pek çok yıkıcı duygu ile baş etmek zorunda kalarak dayanışmayı kabul ediyorlar.

“*Benim manevi çocuklarım var hepsi bir ay bir ay faturalarımı ödüyor. Haftada bir Pazar alışverişimi yapanlar var. Ama o da nasıl bir hayat, istemek de kolay değil. Keşke böyle olmasaydı da herkes kendi kendine yetseydi.*”

“*Yetememek en büyük sorun, kendine yetemeyince başkasına da yetemiyorsun. Dile getirmek de bazen ayıp geliyor. Kendini bu sefer gidilecek ortamlardan geri çekiyorsun, ben sevmiyorum, istemiyorum diyorsun. Yoksa biz de her şeyi istiyoruz.*”

Sosyal çevresinden, aile ve akraba üyelerinden destek görebildiğini söyleyenlerin aktarımlarına eşlik eden bir "kamudan beklentiye kesme" tonu gözlemleniyor. Ekonomik güçlük karşısında dayanışma görebildiğini söyleyen pek çok katılımcı, dayanışmanın ellerindeki tek dayanak olduğunu çünkü kamu kurumlarından "ümidi kestiklerini" dile getiriyor. Bu kişilerin daha önce sosyal yardımlara başvurmuş fakat talepleri reddedilmiş kişiler olması dikkat çekici.

“*Ben zor durumda kaldığımda abim ve kardeşimle hallediyorum. Onlar da zor durumda kaldığında kendi aramızda destek oluyoruz. Sürekli bir döngü halindeyiz ama çıkış yok. Birbirimize destek oluyoruz. Onlarda varken bana bende varken onlara şeklinde. Ben artık devlet kurumlarına başvurmayı bıraktım.*”

“*Benim komşularım hep yanımdaydı. Haklarını yiyemem çok güzel bir diyalogumuz var. Çok destek aldım yani. İşlere giderken ikizlerime baktılar. Aidatımdan tutun her şeyimi eşim cezaevinden çıkana kadar bir komşum üstlendi. Diğer komşum ekmeğimizi temin ettiler. Oturduğum semt olarak çok şanslıyım galiba eski bir köy gibi düşünün, herkes birbirini tanıyor. O sayede atlattım.*”

Yoksulluğun Etkisine ve Dayanışmaya Dair Görüşler	Katılmıyorum	Ortadayım	Katılıyorum	Ortalama (5 üzerinden)
Ekonomik olarak güçlük çektiğimde öncelikli olarak akraba ve komşulardan destek almayı düşünüyorum.	49,5%	10,2%	40,3%	2,8
Ekonomik olarak güçlük çektiğimde öncelikli olarak devlet kurumlarından destek almayı düşünürüm.	52,8%	12,3%	34,9%	2,6
Vakıf, dernek gibi kurumların yoksulluğu azaltmada etkili olduğunu düşünüyorum.	53,5%	19,0%	27,5%	2,5
Sosyal yardım almanın toplumda utanılacak bir şey olarak görüldüğünü düşünüyorum.	58,7%	9,7%	31,6%	2,5
İzmir'de yoksullukla mücadele için yerel yönetimlerin yeterli adımlar attığını düşünüyorum.	58,5%	21,0%	20,5%	2,3
Hükümetin İzmir'deki ekonomik sıkıntıları azaltmak için yeterli çabayı gösterdiğini düşünüyorum.	67,2%	15,6%	17,2%	2,1

Neredeyse her 10 kişiden 7'si hükümetin İzmir'deki yoksulluğu azaltmada yeterli çabayı göstermediğini düşünüyor. Yerel yönetimlerin yeterli adımları attığını düşünenler ise beşte bir oranında kalıyor. Kamunun yoksulluk karşısında etkili bir mekanizma olmadığı düşüncesi oldukça yaygın. Ne hükümet ne belediyeler yoksullukla mücadelede yeterli bulursa da yerel yönetimlerin performansı konusunda kararsız olanların oranı dikkat çekiyor. Hükümetin performansının yetersiz olduğu konusunda mutabakat çok daha güçlü. İzmirliilerin yaklaşık %60'ı sosyal yardım almanın utanılacak bir şey olarak görülmediği düşüncesinde birleşse de her 10 kişiden 3'ü sosyal yardım almanın utanılacak bir şey olarak görüldüğü düşüncesine katılıyor.

Yine de alt gelir grubunun ekonomik olarak güçlük çektiğinde kamu kurumlarına başvurmayı tercih etme eğilimi diğerlerine göre çok daha yüksek seyrediyor. Enformel destek ağları, akraba ve komşular ise daha çok orta sınıfın ilk dayanağı oluyor. Orta sınıf içerisinde neredeyse her iki kişiden biri ekonomik güçlük çektiğinde ilk olarak enformel dayanışma mekanizmalarına başvuracağını söylüyor. Diğer yandan, yerel yönetimleri ve hükümeti yoksullukla mücadele konusunda yeterli bulma eğilimi gelir düştükçe artıyor. Hiçbir gelir grubunda kamunun yoksullukla mücadele performansı yeterli bulunmasa da alt gelir grupları daha üst gelir gruplarına kıyasla biraz daha memnun görünüyor. Ayrıca sosyal yardım almanın toplumda utanılacak bir durum olarak görüldüğü düşüncesine katılmayanların oranı üst gelir grubunda belirgin bir şekilde daha yüksek. Alt ve orta sınıf sosyal yardım almanın toplumdaki algısının negatif olduğu düşüncesine daha çok katılıyor.

Gelir Durumuna Göre Yoksulluğun Etkisine ve Dayanışmaya Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	En alt	Alt	Orta-alt	Orta-üst	Üst
Ekonomik olarak güçlük çektiğimde öncelikli olarak devlet kurumlarından destek almayı düşünürüm.	49,5%	36,0%	29,1%	30,1%	20,6%
Vakıf, dernek gibi kurumların yoksulluğu azaltmada etkili olduğunu düşünüyorum.	33,0%	26,2%	27,2%	24,0%	28,6%
Ekonomik olarak güçlük çektiğimde öncelikli olarak akraba ve komşulardan destek almayı düşünüyorum.	39,8%	36,2%	42,2%	50,5%	28,6%
Sosyal yardım almanın toplumda utanılacak bir şey olarak görüldüğünü düşünüyorum.	31,5%	30,0%	32,4%	35,0%	25,7%
İzmir'de yoksullukla mücadele için yerel yönetimlerin yeterli adımlar attığını düşünüyorum.	22,0%	23,0%	18,4%	18,4%	14,3%
Hükümetin İzmir'deki ekonomik sıkıntıları azaltmak için yeterli çabayı gösterdiğini düşünüyorum.	14,7%	18,7%	20,9%	12,7%	13,9%

Sosyal yardım almanın toplumsal algısına ilişkin görüşlerde çocuk sahibi olanlar ile olmayanlar belirgin bir şekilde ayrışıyor. Çocuk sahibi katılımcılar sosyal yardım almanın toplumda utanılacak bir şey olarak görüldüğü düşüncesine daha çok katılıyor. Ayrıca memnuniyet genel olarak oldukça düşük seyretse de yine çocuk sahibi olanların kamunun yoksullukla mücadele performansından çocuksuz katılımcılara kıyasla daha memnun olduğu görülüyor. İki grup arasındaki fark hükümetin performansındansa yerel yönetimlerin performansı değerlendirilirken açılıyor. Çocuk sahibi her dört katılımcıdan biri yerel yönetimlerin yoksullukla mücadele için yeterli çaba gösterdiğini düşünüyor. Bu da yerel yönetimlerin çocuklu ve yoksul hanelere ilişkin bazı hizmetlerinin etki gösterdiğine işaret ediyor.

Çocuk Sahipliğine Göre Yoksulluğun Etkisi ve Dayanışma (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Çocuğu yok	Çocuğu var
Ekonomik olarak güçlük çektiğimde öncelikli olarak devlet kurumlarından destek almayı düşünürüm.	33,7%	35,3%
Vakıf, dernek gibi kurumların yoksulluğu azaltmada etkili olduğunu düşünüyorum.	26,0%	28,3%
Ekonomik olarak güçlük çektiğimde öncelikli olarak akraba ve komşulardan destek almayı düşünüyorum.	37,8%	41,1%
Sosyal yardım almanın toplumda utanılacak bir şey olarak görüldüğünü düşünüyorum.	23,7%	34,7%
İzmir'de yoksullukla mücadele için yerel yönetimlerin yeterli adımlar attığını düşünüyorum.	11,0%	24,4%
Hükümetin İzmir'deki ekonomik sıkıntıları azaltmak için yeterli çabayı gösterdiğini düşünüyorum.	13,3%	18,9%

Yoksulluğun etkisi ve yoksulluk karşısında dayanışma mekanizmalarına ilişkin görüşler, katılımcıların medeni durumuna göre de anlamlı farklılıklar gösteriyor. Örneğin, ekonomik güçlük çektiğinde öncelikle devlet kurumlarından destek almayı düşünenlerin oranı eş vefat etmiş katılımcılarda çok daha yüksek. Türkiye'nin sosyal yardım rejiminde eş vefat etmiş kadınlara yönelik sosyal yardımların diğer yoksulluk profillerine yönelik yardımlardan çok daha erişilebilir olduğu biliniyor. Boşanmış katılımcılar enformel destek ağlarına eş, dost, komşu ve akrabaya başvurmayı diğer gruplara kıyasla daha az düşünüyor. Yerel yönetimlerin ve hükümetin yoksullukla mücadele performansına boşanmış ve bekar kişilerin düşük puan verirken eş vefat etmiş kişilerin bu konuda daha olumlu düşündüklerini görüyoruz.

Medeni Duruma Göre Yoksulluğun Etkisi ve Dayanışma (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Evli	Bekar	Boşanmış	Eşi vefat etmiş
Ekonomik olarak güçlük çektiğimde öncelikli olarak devlet kurumlarından destek almayı düşünürüm.	34,9%	33,6%	34,2%	41,7%
Vakıf, dernek gibi kurumların yoksulluğu azaltmada etkili olduğunu düşünüyorum.	28,9%	27,6%	21,1%	12,5%
Ekonomik olarak güçlük çektiğimde öncelikli olarak akraba ve komşulardan destek almayı düşünüyorum.	41,9%	38,2%	28,9%	45,8%
Sosyal yardım almanın toplumda utanılacak bir şey olarak görüldüğünü düşünüyorum.	33,8%	25,5%	34,2%	25,0%
İzmir'de yoksullukla mücadele için yerel yönetimlerin yeterli adımlar attığını düşünüyorum.	23,3%	13,8%	13,2%	29,2%
Hükümetin İzmir'deki ekonomik sıkıntıları azaltmak için yeterli çabayı gösterdiğini düşünüyorum.	16,7%	16,6%	12,8%	33,3%

Cinsiyet, katılımcıların yoksulluğun etkileri ve dayanışmaya ilişkin görüşlerinde tek bir konuda fark yaratıyor; o da sosyal yardımlara başvurma eğilimi. Kadınlar, ekonomik güçlük çektiklerinde kamu kurumlarına başvurmaya erkeklere kıyasla belirgin bir şekilde daha açıktır.

Cinsiyete Göre Yoksulluğun Etkisine ve Dayanışmaya Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Kadın	Erkek
Ekonomik olarak güçlük çektiğimde öncelikli olarak devlet kurumlarından destek almayı düşünürüm.	41,8%	28,5%
Vakıf, dernek gibi kurumların yoksulluğu azaltmada etkili olduğunu düşünüyorum.	29,4%	26,0%
Ekonomik olarak güçlük çektiğimde öncelikli olarak akraba ve komşulardan destek almayı düşünüyorum.	38,9%	41,5%
Sosyal yardım almanın toplumda utanılacak bir şey olarak görüldüğünü düşünüyorum.	31,1%	32,1%
İzmir'de yoksullukla mücadele için yerel yönetimlerin yeterli adımlar attığını düşünüyorum.	21,2%	19,9%
Hükümetin İzmir'deki ekonomik sıkıntıları azaltmak için yeterli çabayı gösterdiğini düşünüyorum.	17,1%	17,1%

Yaş grubuna göre incelendiğindeyse 18-29 yaş aralığındaki gençlerin ekonomik güçlük karşısında sosyal yardımlara başvurmaya daha açık olması dikkat çekici. Vakıf-dernek gibi sivil toplum kuruluşlarının yoksulluğu hafifletme etkisi olduğuna inananlar da daha çok gençler. Gençlerin sivil toplumun yoksullukla mücadele rolüne daha çok inanmasının sebebi, yüksek ihtimalle, bu kuruluşların öğrenci bursu sağlıyor olmaları. 60 yaş üstü ise ekonomik güçlük çektiklerinde sosyal çevrelerine ve ailelerine yönelmeye belirgin bir şekilde daha eğilimli. Yaş arttıkça yerel yönetimlerin ve hükümetin yoksullukla mücadele performansına ilişkin pozitif algı da tutarlı bir şekilde artıyor.

Yaş Grubuna Göre Yoksulluğun Etkisine ve Dayanışmaya Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	18-29 yaş	30-39 yaş	40-49 yaş	50-59 yaş	60 yaş ve üzeri
Ekonomik olarak güçlük çektiğimde öncelikli olarak devlet kurumlarından destek almayı düşünürüm.	41,1%	31,4%	36,2%	31,2%	32,8%
Vakıf, dernek gibi kurumların yoksulluğu azaltmada etkili olduğunu düşünüyorum.	31,0%	26,7%	26,6%	24,8%	27,9%
Ekonomik olarak güçlük çektiğimde öncelikli olarak akraba ve komşulardan destek almayı düşünüyorum.	34,0%	46,7%	41,4%	38,9%	42,1%
Sosyal yardım almanın toplumda utanılacak bir şey olarak görüldüğünü düşünüyorum.	25,9%	29,2%	40,6%	31,2%	32,0%
İzmir'de yoksullukla mücadele için yerel yönetimlerin yeterli adımlar attığını düşünüyorum.	10,6%	16,2%	17,2%	19,4%	40,2%
Hükümetin İzmir'deki ekonomik sıkıntıları azaltmak için yeterli çabayı gösterdiğini düşünüyorum.	16,2%	15,2%	17,2%	17,4%	20,5%

Katılımcıların eğitim düzeyleri arttıkça ekonomik güçlük karşısında sosyal yardımlara başvurmaya daha kapalı, sosyal çevrelerinden ve aile/akraba üyelerinden destek almaya daha açık oldukları görülüyor. Sosyal yardım almanın toplumda utanılacak bir şey olarak görüldüğü düşüncesine de en çok üniversite mezunları katılıyor. Diğer yandan, yerel yönetimlerin yoksullukla mücadele performansına ilişkin görüşler katılımcıların eğitim durumuna göre farklılaşmazken hükümetin performansına ilişkin eleştirel tutum eğitim düzeyi ile birlikte tutarlı bir şekilde artıyor.

Eğitim Durumuna Göre Yoksulluğun Etkisine ve Dayanışmaya Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Lise altı eğitimliler	Lise mezunları	Üniversite mezunları
Ekonomik olarak güçlük çektiğimde öncelikli olarak devlet kurumlarından destek almayı düşünürüm.	45,3%	35,6%	21,9%
Vakıf, dernek gibi kurumların yoksulluğu azaltmada etkili olduğunu düşünüyorum.	28,4%	34,1%	20,5%
Ekonomik olarak güçlük çektiğimde öncelikli olarak akraba ve komşulardan destek almayı düşünüyorum.	38,4%	37,2%	45,1%
Sosyal yardım almanın toplumda utanılacak bir şey olarak görüldüğünü düşünüyorum.	33,2%	25,0%	35,7%
İzmir'de yoksullukla mücadele için yerel yönetimlerin yeterli adımlar attığını düşünüyorum.	20,7%	21,7%	19,0%
Hükümetin İzmir'deki ekonomik sıkıntıları azaltmak için yeterli çabayı gösterdiğini düşünüyorum.	21,6%	17,8%	11,2%

Siyasi parti tercihlerinin de yoksulluk algısına ve dayanışma eğilimlerine etki ettiği görülüyor. Örneğin, ekonomik güçlük karşısında sosyal yardımlara başvurmaya en fazla Cumhuriyet İttifakı seçmenleri açıkken aile ve akraba üyelerinden destek almaya yöneleceğini söyleyenler daha çok CHP ve DEM Parti seçmenleri. Sosyal yardım almanın toplumda utanılacak bir şey olduğu görüşüne de açık ara farkla en çok DEM Parti seçmenleri katılıyor. DEM Parti seçmenlerinin beşte biri yerel yönetimlerin yoksullukla mücadele performansından memnunken Cumhuriyet İttifakı ve Zafer Partisi seçmenlerinin memnuniyeti belirgin bir şekilde düşük. Cumhuriyet İttifakı seçmenlerinin üçte birinden fazlası hükümetin yoksullukla mücadele performansını onaylıyor.

Bu Pazar Parti Tercihine Göre Yoksulluğun Etkisine ve Dayanışmaya Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Cumhuriyet İttifakı	CHP	Zafer Partisi	DEM Parti	Kararsız
Ekonomik olarak güçlük çektiğimde öncelikli olarak devlet kurumlarından destek almayı düşünürüm.	46,2%	30,7%	25,0%	36,0%	33,3%
Vakıf, demek gibi kurumların yoksulluğu azaltmada etkili olduğunu düşünüyorum.	34,1%	27,1%	21,9%	12,0%	28,2%
Ekonomik olarak güçlük çektiğimde öncelikli olarak akraba ve komşulardan destek almayı düşünüyorum.	37,9%	49,5%	29,0%	48,0%	31,3%
Sosyal yardım almanın toplumda utanılacak bir şey olarak görüldüğünü düşünüyorum.	27,1%	37,6%	38,7%	52,0%	25,1%
İzmir'de yoksullukla mücadele için yerel yönetimlerin yeterli adımlar attığını düşünüyorum.	13,0%	30,2%	15,6%	20,0%	15,8%
Hükümetin İzmir'deki ekonomik sıkıntıları azaltmak için yeterli çabayı gösterdiğini düşünüyorum.	37,9%	14,9%	6,5%	16,0%	8,7%

Ev kadınları sosyal yardımlara başvurma fikrine en açık meslek grubu olarak öne çıkıyor. Ev kadınlarının yarısından fazlası ekonomik güçlük yaşadığında ilk önce kamu kurumlarına başvuracağını söylüyor. Sivil toplumun yoksullukla mücadeleye etkisine en fazla inananlar da yine ev kadınları. İşsizler ve öğrenciler dışındaki tüm meslek gruplarında sosyal yardım almanın utanılacak bir şey olarak görüldüğü düşüncesine katılanların oranı üçte biri aşıyor. Diğer yandan, emeklilerin yerel yönetimlerin yoksullukla mücadele performansından memnuniyeti dikkat çekerken hükümetin yoksullukla mücadele performansı yalnızca ev kadınları tarafından onaylanıyor. Ev kadınlarının yaklaşık dörtte biri, hükümetin attığı adımları yeterli buluyor.

Mesleğe Göre Yoksulluğun Etkisine ve Dayanışmaya Dair Görüşler (İfadelere katılanların oranı verilmiştir)	Ev hanımı	Emekli	Öğrenci	İşsiz	Kamu çalışanı	Beyaz yakalı ve profesyonel meslek	Mavi yakalı ve gündelik çalışan	Esnaf ve İşveren
Ekonomik olarak güçlük çektiğimde öncelikli olarak devlet kurumlarından destek almayı düşünürüm.	52,2%	31,6%	32,4%	29,5%	27,3%	10,9%	40,7%	31,7%
Vakıf, demek gibi kurumların yoksulluğu azaltmada etkili olduğunu düşünüyorum.	37,1%	27,8%	32,4%	22,7%	13,6%	17,8%	28,0%	27,1%
Ekonomik olarak güçlük çektiğimde öncelikli olarak akraba ve komşulardan destek almayı düşünüyorum.	39,1%	39,1%	30,3%	34,1%	46,5%	43,5%	44,9%	40,0%
Sosyal yardım almanın toplumda utanılacak bir şey olarak görüldüğünü düşünüyorum.	34,5%	30,8%	15,2%	15,9%	38,6%	36,2%	33,9%	33,9%
İzmir'de yoksullukla mücadele için yerel yönetimlerin yeterli adımlar attığını düşünüyorum.	22,6%	39,1%	6,1%	11,6%	11,4%	8,7%	16,1%	15,0%
Hükümetin İzmir'deki ekonomik sıkıntıları azaltmak için yeterli çabayı gösterdiğini düşünüyorum.	24,3%	15,8%	12,1%	7,0%	18,2%	6,5%	16,8%	21,7%

Sosyal yardımlara başvuranların anlattığı deneyimler ise kamu kurumlarının sunduğu desteklere ancak “sıfır noktasında” olan veya “yoksul gibi görünen” yoksulların erişebildiğini söylüyor. Katılımcılar, başvurduklarında ya tanımlanan gelir eşiği ya da içinde yaşadıkları evin “yeterince kötü” koşullarda olmaması sebebiyle taleplerinin reddedildiğini anlattılar. Sosyal yardım taleplerine cevap alamayan yoksullar için yardımlar adil dağıtılmıyor ve yoksullukla mücadele işlevi görmüyor.

“

Belediyenin belli birimlerine başvuruyorum ama onlar bizi yoksul görmüyor. Onlar için yeterince yoksul olabilmemiz için evimizin duvarlarından rutubet, küf akması, bakıma muhtaç görünmemiz, çok kötü durumda görünmemiz gerekiyor. Hiçbir şekilde destek olunmuyor. O zaman ne kadar yoksul olmalıyız? ”

“

Devletten 1 lira bile almadım. Sosyal yardımlar adil dağıtılmıyor. Evi yok, geçinmesi çok zor, sadece çocuğuna aldığı yardım var diğer garibana vermiyor. Ben hiç adil bir şey görmedim bu sosyal yardımlarda. ”

Kamu kurumlarının sosyal yardım dağıtırken referans aldığı “kişi başına düşen gelirin asgari ücretin üçte birinden daha az olduğu haneler” kriteri yeni yoksulluk biçimlerinin topyekün dışarıda kalmasına sebep oluyor. Yüksek kiraları ve enflasyonu karşılamayan maaşlar, sosyal yardımlardan yararlanma kriterinin güncelliğini yitirmesi sebebiyle yeni yoksulların sosyal yardımlara erişememesine sebep olabiliyor. Odak grup görüşmelerine katılan pek çok emekli, bu nedenle belediyelere yaptıkları başvuruların reddedildiğini ifade etti. Kamudan destek alamayan emekliler için çocuklarından destek almak hayatta kalmanın yegane yolu haline geliyor.

“

Çocuklarım kiranın üstünü tamamlıyor. Gelir gideri karşılamıyor çünkü. Destekle idare edebiliyorum. Eş dosttan destek alıyorum. Temmuzda benim maaşım 7500'dü kiram 15000'e çıktı belediyeye müracaat ettim. Belediyeler 5 liranın altında kalanlara yardım ediyoruz sizin öyle bir durumunuz yok dedi. Aileden kalma Altındağ'da hisseli bir evim olduğu için hiçbir şekilde yardım edilmiyor. Boş ve viran bir ev. Hiçbir getirisi yok. ”

5. Farklı Yoksulluk Halleri

Gençlerin ve Üniversite Öğrencilerinin Deneyimleri

Yapılan görüşmelerde, üniversite öğrencileri kısıtlı kaynaklarla geçinme çabalarını neredeyse bir "maraton" olarak tasvir ettiler ve bu maratonda yerel yönetimlerin sağladığı çeşitli hizmetlere en sık referans veren grup oldular. Özellikle İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin üniversite öğrencilerine sunduğu ücretsiz çamaşırhane hizmeti ve akşam yemekhanesi desteği öğrencilerin yoksullukla mücadelesinde pozitif etki bırakmış görünüyor.

“ Yurdum okullar tatil olunca 6.000 TL'ye çıktı. Yemekhaneye de zam yapıldı. Eskiden yemek seçebiliyordum. Şimdi her yemeği yemek zorundayım karnımın doyması için. Ne yapsam da param bana kalır da kendimi daha iyi geçindirebilirim diye düşünüyorum. Akşam yemeğini 30 liraya belediyenin yemek yerinde yiyorum. Yurtta çamaşır yıkamıyorum pahalı diye, belediyenin çamaşırhanesine götürüyorum. Normalde bunları hiç düşünmezdim bile ama şimdi temel ihtiyaçlarımı bile sıkıntılı olarak düşünmek zorunda kalıyorum. ”

“ Çözümü şöyle buluyorum, mesela yiyeceğe para harcıyorum. Bu yiyeceğe harcadığım para uzun vadede ne kadar az harcanabilir diye düşünüyorum. Öğlen yemek yemeyi bıraktım. Günde iki kez beslenmeye dönmüş durumdayım. Eskiden kahvaltıda yapıyordum, şimdi yapmıyorum. Öğle yemeğini yemekhanede yiyorum. Akşam yemeğini belediyeden yiyorum. ”

Öğrenciler, çamaşır ve yemek gibi temel ihtiyaçlarını kamu hizmetleri yoluyla karşılamının yolunu bulsa da özellikle sosyal hayata katılımın gerektirdiği masraflardan tasarruf etmek zorunda kaldıklarını dile getiriyorlar. İzmir, Barometrenin her iki sayısında da kültür-sanat etkinlikleri bakımından görece yeterli imkanlara sahip bulursa da gençlerin deneyimleri sosyal hayata katılımın da belirli bir ekonomik kaynak gerektirdiğini yeniden ortaya koyuyor.

“ Bazen vakıflara bakıyorum. Her yere başvur, başvur. Belli bir zaman sonra çok fazla yere burs başvurusu yapmamaya çalışıyorum, çok aşırı muhtacım, ihtiyacım var der gibi oluyor, o da zoruma gidiyor. Onun yerine ihtiyaçlarımı kısıyorum. Çamaşır yıkamayı ücretsiz bir yerden halletmeye çalışıyorum. Yiyeceklerimi daha uzun süre gidecek şekilde ayarlamaya çalışıyorum. Daha az dışarı çıkıyorum. Sinemaya, tiyatroya gitmiyorum, daha çok zihnimi kitap okuyarak meşgul etmeye çalışıyorum. Çünkü sadece odada oturup durmak da insanı deli eder. ”

Gençlerin yoksulluk deneyimlerinde en şiddetli şekilde öne çıkan duygu; mahcubiyet. Aileye ve sosyal çevreye karşı hissedilen bu duygu, gençlerin ekonomik güçlük çektiklerinde destek istemelerinin de önüne geçiyor.

“

Zor duruma düşünce yaş ilerledikçe ailemden para istemeye utanıyorum. Onlar iste diyorlar ama ordan geldiğim için onların durumunu da biliyorum, ağrıma gidiyor.

Akrabalarım evlerine gittiğimde cebime para koyuyorlar, kendimi çok kötü hissediyorum, sonuçta 24 yaşındayım. O yüzden onların evine de gitmiyorum. ”

Ailelerinden destek talep edemeyen veya göremeyen, burs imkanlarının da yeterli olmadığını belirten üniversite öğrencilerinin çoğu okurken çalışmaya başladıklarını anlatıyor. Ancak yapılan işler genellikle gençlerin kariyerlerine katkı sunmayan, güvencesiz ve esnek işler.

“

Hep kötüydü bence ülkenin durumu ama enflasyondan dolayı daha göz önüne çıktı. İzmir’de 3. yılım. İlk yıl mesela günlük işlere ayda 3 kez gidiyorum. Mesela ilk yıl böyle bir şeye hiç ihtiyacım olmamıştı ama ikinci yıl boşluk oluşturup bir işe gitmek zorundayım. Bazen dersim var ama derse gitmiyorum işe gidiyorum.

Organizasyon gibi işlerde garsonluk yapmaya gidiyorum. ”

Öğrenciler arasında kısmi zamanlı çalışma oldukça yaygın. Ancak gençler ders yoğunluğu ile birlikte girdikleri işlerin yorgunluğuna geçecek bir refaha kavuşamamaktan, yalnızca temel ihtiyaçlarını karşılamak için çalışmak zorunda kalmaktan şikayetçi. Özellikle yüksek enflasyon koşullarında yaşadıkları yorgunluğun “boşa gittiğini” düşünen gençler için bir üst kuşağın daha az zahmet ile daha iyi koşullarda öğrencilik yaşadığına ilişkin anlatılar öfkeyi arttırıyor.

“

Ben 2002 doğumluyum. Ekonominin hiçbir zaman iyi olduğunu hatırlamıyorum.

Amcamlar, halamlar üniversitedeyken KYK parasıyla gezebiliyorlarmış, eve çıkabiliyorlarmış. Ben sadece yurt paramı ödüyorum ve bazı küçük temel ihtiyaçlarımı karşılayabiliyorum. Burs da bulamadım.. İlk geldiğimiz sene şu konsere gidelim bunu yapalım falan gibi muhabbet dönüyordu. İşe bile gündelik ihtiyaçlarımızı karşılamak için değil de, işte o parayla yiyelim, içelim, gezelim diye gidiyorduk. Şu an ise gündelik ihtiyaçlarımı gidermek için bir iş olsa da gidebilsem kafasındayım. Geçen sene köpek bakıcılığı dahi yaptım, dersleri biraz aksatmak durumunda kaldım. ”

Gençler; genellikle tatmin edici olmayan iş deneyimlerinden geçtiklerini, temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere girdikleri alelade işlerde dahi mobbinge uğradıklarını ve çalışmanın karşılığını ne ekonomik ne psikolojik olarak alamadıklarını anlatıyor.

“

Gençler iş beğenmiyor deniyor ya, hakikaten beğenilmiyor. Ya yemek olmuyor ya yol olmuyor ya da ücreti kötü oluyor. Öyle olunca aldığın para tekrar bunlara gidiyor. Ama şimdi mesela seçmiyorum ne bulursam gidiyorum. Artık ne olsa kabulüm. İş varsa gidiyorum. Öyle geçimimi sağlıyorum. Garsonluk, komilik, resepsiyonluk, ne bulursam. Market gibi yerlerde çalıştım, aldığım para komple yemeğe gidiyordu. ”

Ekonomik kaygılar gençlerin hayallerini de çerçevesiyor. Mesleki tercihlerini ve kariyer planlarını yalnızca geçim kaygısı ile şekillendiren gençler ideallerinden ve hayallerinden vazgeçmek zorunda kaldıklarını anlatıyor.

“

Yoksulluk öncelikle bence hayallerinden alıkoyuyor diye düşünüyorum. Kuzenim mesela konservatuvar istiyor ama sırf ekonomik kaygılardan dolayı senelerdir sınava hazırlanıyor, herhangi bir sağlık bölümü kazanmaya çalışıyor. Yani insanı yapmak istediği şeyi değil de ne yaparsam para kazanırım gibi bir noktaya atıyor. ”

“

Hocam eskiden daha idealisttim. Ama şimdi daha para getirebilecek yere yöneliyorum. Branşımı ona göre seçeceğim mesela. Eskiden sağlık hizmetinde halkıma hizmet etmek gibi bir derdim vardı şimdi bireyselleşmiş ve kendi çıkarlarıma dönmüş durumdayım. ”

Gençlerin daha çok çalışarak veya başarılı olarak sınıfsal sıçrayış yaşama umudunun oldukça düşük olduğu görülüyor. Kendi ülkelerinde gösterecekleri büyük çabanın karşılığında daha iyi yaşam standartlarına kavuşabileceklerine inanmayan gençler için yurt dışına gitme hayali canlılığını koruyor. Özellikle sosyal medya üzerinden tanıklık ettikleri daha müreffeh gençlik deneyimleri, gençlerin ülkeye dair umutsuzluğunu arttırıyor.

“

Instagram'dan görünce bakıyorum, insanlar yurtdışında yaşıyor gerçekten diyor. Ben kendimi bir şekilde geliştirmeye çalışıyorum, iyi bir mühendis olmak istiyorum, iyi şeyler yapayım, dünyayı değiştireyim bu inşaatla alakalı daha çevreyi iyileştireyim, daha sağlam binalar inşa edeyim istiyorum ama bunları görünce durasım gelmiyor. Burada mezun olduğumda çalışacağım yerlerde insanca yaşayacağıma inanmıyorum. Hani bakınca o sosyal medyadaki şeylere, ülkede durasım gelmiyor. Yani orda da aynı eforu sarf edeceğim burada da aynı eforu sarf edeceğim, aynı eforu sarf edip orada daha iyi yaşam şansı varken niye burda durayım diyorum. Yurtdışına gidesim geliyor. ”

Aileye mahcubiyetten kaçış; gençler için ya istemedikleri işleri yapmak zorunda kalmak ya da kredi kartlarına dayanmak ile sonuçlanıyor. Odak grup görüşmelerine katılan pek çok genç kredi kartlarına bağımlı bir şekilde hayatta kaldıklarını anlattılar. Gençler arasında küçük ölçekli de olsa dayanışma ilişkileri kurulduğu fakat yeterli gelmediği durumlarda kredi kartlarının önemli bir işlev gördüğü anlaşılıyor.

“

Bir çıkmaza giriyoruz. Ailemizden istiyoruz yettiği kadar, arkadaşlarımızdan istiyoruz bir yere kadar. Bir süre sonra mahcubiyet oluyor. Sonra kredi kartını patlatıyoruz. Ama ay sonu nasıl ödeyeceğim? İş yoksa bir de daha sıkıntı. Öyle öyle bir çıkmaza giriyoruz, ben bir çözüme ulaşamıyorum kendi adıma açıkçası. ”

“

Tam tersi durumlar da oluyor, arkadaşlar durumumu biliyor ama çağırdıkları yere gidemeyeceğimi biliyorlar. Bana kahve getiriyorlar mesela konuşmuyorlar, konuyu da açmıyorlar ama küçük bir jest gibi oluyor. Ben de ailemden hiç isteyemiyorum, çok utanıyorum. Aslında onlar da biliyor şehir dışında okuduğumu, masraflarımı ve yetmediğini işte. Kredi kartı kullanıyorum. ”

Gençler arasında aileden çok arkadaşla borçlanmak tercih edilse de borçlanmanın da sınırları olduğunu vurgulayan katılımcılar bu sınıra dayandıklarını fark ettiklerinde “hayatı durdurduklarını”, temel ihtiyaçlar dışında harcama gerektiren her türlü eylemden kaçınarak ayı döndürdüklerini şöyle anlatıyor:

“

Onun dışında, ben borç almamaya çalışıyorum. Paraya ihtiyacım olunca bir duruyorum yani. Hayatımı da durduruyorum borç almamak için. Gündelik işlere bakıyorum, oradan gelen şeyle geçinmeye çalışıyorum. Genelde zaten çok düşündüğümüz için paramızı nereye harcayıp nereye harcamamalıyız dair. Diyelim ki o an benim paraya ihtiyacım var; iş dışında hiçbir şey yapmıyorum. Dışarı çıkmıyorum, ulaşımaya para vermiyorum, eve alışveriş yapmıyorum, beslenmeye, giyime hiçbir şeye para harcamıyorum. Sadece işe gidip geliyorum. Başka hiçbir şey yapmıyorum. Hayatı durdurmaktan kastım o. ”

Gençler için ekonomik yoksunluk romantik ilişkileri de doğrudan etkiliyor. Pek çok genç, flörtün de belirli düzeyde ekonomik kaynak gerektirdiğinin altını çizerek mevcut koşullarda herhangi bir romantik ilişkiyi ve hatta evliliği karşılayabilecek güçte olmadıklarını söylüyor.

“

Üniversiteye gelmeden önce kız arkadaş edinirim, evleniriz falan diye düşünüyordum. Ama şimdi ekonomik koşullar öyle bir koşula koydu ki mesela şimdi bir ilişkiye başlayacaksam buna bir zaman gerekiyor, emek gerekiyor ama bir de para gerekiyor. Gidince böyle bir yere bir kahve ısmarlamak istersin, bir yemek ısmarlamak istersin, bir çiçek almak istersin. Bunlar hep para. Mesela bir ilişkiye artık param yok diyorum. Buna başlamayı bile düşünmüyorum, korkar duruma geldim. Uzaklaştım. Bence bu durum benim gibi insanların aile kurma yaşını 7-8 yıl ileriye götürecektir diye düşünüyorum. ”

Gençler ile yapılan odak grup görüşmelerinde gençlerin ekonomik olarak zorlandıklarını ekranları ile dahi paylaşmaktan imtina ettiği ve bu nedenle sosyal ilişkilerinden izole oldukları pek çok anlatı dile getirildi.

“

Arkadaşlık ilişkilerinde şöyle bir şey oluyor, dışarı çağırdıklarında o hafta çok harcamışsam param yok yerine işim var diyerek gitmiyorum. Birkaç gün böyle gitmeyince zamanla o ilişkiler çözülüyor. Sonuçta dışarı adımınızı attığınız an cebinizden bir para eksiliyor. O yüzden dışarı çıkarken bile 2-3 kez düşünüyorum. Bu benim arkadaşlık ilişkilerimi de etkiliyor. Arkadaşımı göremeyince eskisi gibi o ilişkimiz, bağ da kalmıyor, hatta kopma noktasına geliyor. ”

Gençler için İzmir, diğer büyükşehirlere kıyasla daha “özgürlükçü” ve “konforlu” olsa da yeterince imkan ve refah sunmuyor. Özellikle İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin öğrencilere yönelik hizmetleri İzmir’deki gençler tarafından etkileyici bulunsa da İzmir gençlerin çoğunlukla kendilerini daha güvende ve “rahat” hissettikleri bir şehir olarak tarif ediliyor.

“

Şu an maddi durumumla İstanbul’da olsaydım sanki daha iyi gibi geliyor. İBB’nin yaptığı o yurt imkânları, burs imkânları, yemek imkânları daha iyi gibi. Ama İzmir beni psikolojik olarak daha çok rahatlatıyor. Burada çok büyük karmaşıklık, hengâme ve çok büyük sıkıntılı durumlar yok. İstanbul’da bir yerden bir yere gitmek için bir buçuk saat trafikte kaldım. Ama buradan 15 dakikada metroyla Konak’a gidebiliyorum. Hem havası da güzel, kendimi biraz daha rahat hissettiğim bir yer İzmir. Diğerlerine göre kendimi daha rahat ve güvende hissettiğim bir şehir İzmir. Hayal kırıklığına uğruyorum ama umutlarıma ve hayallerime dokundurtmamaya çalışıyorum. Hala hayallerim var. Çünkü umutlarımı ve hayallerimi alırlarsa elimden hayatta kalamam diyorum. ”

Son olarak, özellikle üniversite öğrencisi gençler arasında iş bulmayı ve dayanışmayı kolaylaştıracak bir mekanizma olarak sosyal medyada topluluklar oluşturulduğunu görüyoruz. Ancak bu örgütlenmelerin nihayetinde bir “duyuru ağı” işleviyle sınırlı olduğu anlaşılıyor.

“

Bize direkt destek olacak bir mekanizma olduğunu da görmedim. Herkes arkadaşından, ailesinden ve genelde kendi çabalarıyla çözmeye çalışıyor. Öğrenci örgütlenmeleri de işe yarıyor. Whatsapp iş grubu var mesela öğrencilere oradan günlük işler geliyor oradan, hem ücret de daha fazla oluyor. Piyasanın birazcık üstünde olabiliyor. Bu da çok işe yarıyor. ”

Kadınların Deneyimleri

Kadınlar ile yapılan odak grup görüşmeleri hem yoksulluk hem ücretli çalışma deneyimlerinin kadınlar için farklılaştığını yeniden gözler önüne seriyor. Kadın katılımcılar; özellikle çalışma ortamlarını seçerken erkeklerden daha az seçeneğe sahip olduklarını, güvende hissedecekleri bir iş ortamını öncelediklerini anlatıyor.

“

Kadınlar olarak ayrıca daha somut olarak hayatta kalma mücadelesi veriyoruz. Sorun yaşamadığım bir yer varsa sürekli oraya gidiyorum başka bir gerginliğim olmasın diye. İş seçmiyoruz ama kadın olarak gittiğimiz yerlerde nasıl insanlar diye de düşünmek zorunda kalıyoruz. Geçen görüşmek için bir mekana gittim ve orada çalışamayacağımı fark ettim ve gitmedim ortamından dolayı. Aslında bütün koşulları benim için çok uygundu ama yine de gitmedim ortamından dolayı. ”

Özellikle boşanmış kadınlar; işyerinde tacizin oldukça yaygın olduğunu ve çalışacakları ortamı seçerken güvende hissetme ihtiyaçlarını önceliklediklerini, bu nedenle seçeneklerinin daraldığını vurguluyor. Hizmet sektörünün kadınların kendilerini güvende hissedecekleri olanakları sunmakta yetersiz olduğu düşünülüyor.

“

Bir restoranda, kafede barda çalışmak çok farklı. 12 yaşından itibaren ben çok farklı insanlar gördüm. Borç istediğim, ihtiyacımın olduğu zamanlarda karşılığında bambaşka şeyler isteyen insanlar gördüm. İnsanlara güvenim sıfır. Hocam zaten bizim toplumda bayan olunca; eğer evlenmiş boşanmışsanız çok farklı bekâr olunca da çok farklı yaklaşıyorlar. ”

Çocuk sahibi olmak da kadınların iş seçeneklerini daraltıyor.

“

Çocuğun var mı diye soruyor mesela işe girerken ilk başta her iş görüşmemde, bunu yaşıyorum. Ona göre karar verecek beni alıp almayacağına işe. ”

İzmir kadınların gözünde “özgürce” yaşayabildikleri, yaşam tarzlarına müdahale edilmeyen ve kamusal hayata eşit bir şekilde katılabildikleri fakat ekonomik olarak aynı düzeyde eşit fırsatlar sunmayan ve seçenekleri sınırlı bir şehir. Kadınlar, İzmir’de yaşamaktan şehrin sunduğu “özgürlük” sebebiyle memnun olduklarını fakat ekonomik olarak zorlandıklarını anlatıyor.

“

İzmir’de yaşamak özgürlük açısından kadınlara bir şey katıyor. Burada kimse kimseyi yargılamıyor en azından. Burada kıyafetimize dikkat etmemize gerek yok. Ben de hayatta başka bir yerde yaşayamam. Ama diğer açılardan sınırlı. ”

“

Özellikle kadınlar açısından gelişmişliğiyle daha rahat bir şehir olduğu için daha rahat gibi geliyor bana. Ben elime bakkaldan bir kahve alıp termosu koyup gidip bir yerde içip rahatlayabiliyorum, İzmir’de o olanağı yaşayabiliyorsunuz. İzmir’in tek avantajı bize psikolojik olarak biraz daha iyi gelmesi. İş olanağı olarak sadece modern köle olarak yaşayacağımız imkanları sunuyor bize. ”

İleri Yaşlarda Yoksulluk Deneyimi

Odak grup görüşmelerine katılan 60 yaş üstü katılımcıların deneyimleri, yaşlılıkta yoksulluğa en yoğun şekilde eşlik eden duyguların utanç ve hayal kırıklığı olduğunu gösteriyor. Utanç duygusu; çocuklara–torunlara hayal edilen “jestleri” yapmamak ve çocuklar başta olmak üzere çevreden gelecek ekonomik desteğe ihtiyaç duymak ile ilişkilendirilirken yaşlılığın çok daha müreffeh ve “bağımsız” geçeceğine ilişkin hayallerin gerçeklikle uyuşmamasından büyük üzüntü duyuluyor.

“

Çocuklara, torunlara 5 kuruş bile veremiyoruz. Nasıl olacak bu böyle, daha mı kötüye gideceğiz? Torunlarıma veremiyorum bir şey diye üzülüyorum. Eşim 10 lira 5 lira verebilirse ben ancak torunlara verebiliyorum. ”

“ Biz emekli olunca o yaşa gelince rahat edeceğimiz zannediyorduk ama şimdi hiç beklemediğimiz gibi olmadı. Emekli olunca evini alacak, emekli maaşı da olacak gül gibi geçinip gider o diyorduk. Ama şimdi bir duvar alamyorsun o parayla. Sakin ve huzurlu bir yaşam olacak sandık, ev alacağız çoluğu çocuğu toparlayacağız zannediyorduk. ”

İleri yaşlardaki katılımcıların gözünden yaşlılık; kişinin geçim kaygısı ve stresinden uzak bir şekilde kendi kendine yetebildiği, kimseye “bağımlı” olmadığı ve çalışmak zorunda kalmadığı bir “dinlenme” evresi. Ancak katılımcılar gençken hayal ettikleri yaşlılık evresini yaşamadıklarını üstelik geçim kaygısı ve stresinin daha da şiddetlendiğini, yaşlılıklarında hayatları boyunca yaşamadıkları kadar ekonomik güçlük yaşadıklarını anlatıyorlar.

“ Yani yaşlı konumunda bir kenara konuluyorsun. İstediklerini yapamıyorsun, bir şey alamıyorsun. Ben tek maaşla 3 çocuk büyüttüm hiç bu kadar zorluk çektiğimi hatırlamıyorum. Ama şu 2-3 yıldır ben onlara bağımlı oldum. Çocuklarımdan isterken utanıyorum. Ama bağımlı oldum çocuklarıma. ”

“ Gençken bu hale geleceğimi asla düşünmedim. En zor dönemleri bir maaşla atlattığım için o zaman 4 kişiye yeten o maaş bugün bir bana yetmiyor. Ayıp olur diye de söylemek istemiyorum bazı şeyleri. ”

“ Şimdi şu an alacağım emekli maaşı sadece fatura ve aidatımı karşılayacak. Ben yıllarca çalışmışım, şimdi sefa sürmem gerekirken, tam gezip tozacakken stres ve sıkıntıdan koah hastası oldum. Birçok hastalığım var ama yine de çalışmak zorundayım. ”

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin sağladığı ücretsiz ulaşım kartı ileri yaşlardaki yoksulların en sık referans verdiği sosyal destek olarak öne çıkıyor. Katılımcılar; ücretsiz ulaşım kartı ile sosyal hayata katılabildiklerini, daha önce uzun mesafeleri dahi yürümek zorunda kaldıklarını veya evden dışarı çıkmaktan imtina ettiklerini anlatıyor.

“ Bedava kart olana kadar yürüdüğüm için her yere yürümeyi seviyorum diyordum. Halbuki sevmiyorum. Ya da bir yere çağrıldığımda mesela yemekli bir yerde o bana dokunuyor bu bana dokunuyor derdim. Halbuki alma imkânım yoktu. ”

“ 65 yaş kartım olduğundan beri torunumu da alıyorum götürüyorum Foça'ya. Balık ekmek yiyoruz, atmosfer görüyor çok iyi oluyor. Bu çok iyi oluyor. 3 saatte gidiyorum ama yine keyifli. İşte buralara da bedava kartı alınca gittim hep. ”

Geçinemeyen yaşlılar arasında, çocuklarına “yük olmak” istemedikleri için iş aradığını fakat bulamadığını belirtenler de bulunuyor. Katılımcılar bedensel sağlıkları ve ileri yaşları sebebiyle iş seçeneklerinin azaldığını, sosyal yardımlara da erişemedikleri için mevcut koşulları içerisinde hayatta kalmaya çalıştıklarını vurguluyor.

“

Gençlere bile iş vermiyorlar bana kim nerede niye iş versin. Bir de sağlık sorunlarım var benim. Ben Allah'ın da yardımıyla geçiniyorum. Çok açığa da vurmam istemiyorum. İnsanın kendine bile itiraf edemediği bazı şeyler vardır, iç dünyasında. Sıfır parayla geçiniyorum. ”

6. Duygudurumun Ötesi: Yoksulluğun Psikolojik Etkileri

Yoksulluğun gündelik geçim stresi ve endişesinin yanı sıra uzun vadeli ve görece kalıcı psikolojik etkileri olduğu; bu etkilerin yoksulluk deneyiminden geçen kişilerin kendileri ve çevreleri ile kurduğu ilişkiyi derinden etkilediği görülüyor. Örneğin, odak grup görüşmelerine katılan gençler için yoksulluğun kendilerinde bıraktığı “iz” sosyal medyanın da etkisiyle daha çok “başarısızlık” duygusu. Gençler, yurt dışına gitmiş arkadaşlarını veya bir şekilde daha iyi koşullarda yaşamamanın “kolay” yollarını bulmuş gençleri sosyal medyadan takip ettiklerinde kendilerini “başaramamış” hissettiklerinden bahsediyor.

“

Sosyal medya daha çok psikolojimizi bozuyor bizim. Yani her şey ön planda, herkes lüks hayat yaşıyormuş gibi. ”

“

Instagram'da artık herkesin gidip gördüğü yediği içtiği şeyleri görüyorum. Ben işte ne bileyim cebimde para yokken bir yere gidemiyorken sosyal medyada geziniyorum, işte şu arkadaşım buraya gitmiş, şunu yapmış. İnsanların neler yaptığını görüyorum. Arkadaşlarımın, maddi olarak benden daha avantajlı olanların gittiği yerleri görünce soruyorum ben neden yapamıyorum diye. Ben son 3-4 aydır sosyal medya kullanmıyorum çünkü rahatsız ediyordu beni artık. ”

Sosyal medya aracılığıyla daha iyi yaşam standartlarında yaşayan gençlerin lüks hayatına sürekli olarak maruz kalmak ile de ilişkili olarak artan başarısızlık duygusunun “kolay para kazanma” arayışını tetiklediği anlaşılıyor. Katılımcılar bu nedenle uyuşturucu ve kumar gibi risklere açık hale gelmiş arkadaşları olduğundan bahsediyor.

“

Maddi meselelerden dolayı kumar batağına düşen arkadaşlarımız oluyor. Çok yakın bir arkadaşımın borcu vardı, sonra borcu kapatmak için kumara başladı daha büyük borcu oldu. Başka bir arkadaşım uyuşturucu satıcılığı yapmak zorunda kaldı, okul hayatı da mahvoldu. ”

Katılımcılar özellikle dezavantajlı mahallelerde gençlerin ekonomik sebeplerle çeşitli risklere çok daha açık olduğundan bahsediyorlar.

“

Ekonomik zorluk da çekiyor. Hırsızlık yapıyor, torba tutuyor ancak öyle oluyor. Aileden bir şey göremiyor, aile onun suça bulaşmasını da çevre yüzünden etkileyemiyor. Kendi arkadaş ortamlarından dolayı. Yani kendi sosyal aktiviteleri olmadığı için, daha getto mahallelerde takıldıkları için arkadaş grubu ne yapıyorsa onlar da aynısını görerek yapıyor aslında. ”

Gençler için ekonomik yoksunluk, aynı zamanda büyük bir sosyal itibar meselesine dönüşüyor. Bu nedenle gençler yalnızca gündelik ihtiyaçlarını karşılayamamanın stresiyle değil sosyal ilişkilerinde yaşadıkları özgüven kaybı ile de mücadele etmek zorunda kaldıklarını anlatıyor.

“*Yani ekonomi bizim yapacağımız kız arkadaştan, giyeceğimiz atlete kadar belirliyor. Onu da belirleyen siyaset oluyor. Yani ben şurada bir pide yiyeyim diye elinizi cebinize attığınızda, paranız olmadığında politik oluyorsunuz.*”

Son olarak, yoksulluğun bıraktığı en kalıcı psikolojik izin sınır ihlaline açık hale gelmek olduğu söylenebilir. Pek çok katılımcı; yoksul olduklarının “bilinmesi” ile birlikte dışarıdan müdahaleye, sorgulanmaya, yönlendirilmeye, “istismara” ve “sınır ihlaline” açık hale geldiklerini anlatırken esasında yoksulluğu bir tür “saygınlık” sorunu olarak deneyimlediklerinin altını çizdiler.

“*Toplumda ister istemez ekonomik zorluk olunca en yakınımızın bile bakışı bize değişiyor. En yakınımdan örnek vereyim mesela teyzem kamuda çalışıyor, eniştem, oğlu kamuda çalışıyor. Durumları iyi. Bir de aynı apartmanda yaşıyoruz. İster istemez bize bakış açılarını hissediyorum hocam. Biz ekonomik olarak zorluk çekiyoruz, aynı apartmanda zaten yaşıyoruz. Bir iş oluyor mesela oğlu benden küçük ama onu göndermiyor beni gönderiyor git hallet diye. Oğlu varken ben gidiyorum mesela. Ben de kırmamak için tamam diyorum, kötü olmayalım diye. Yani en yakınımdan örnek veriyorum. İnsan anlıyor onların bakışını. Gözümüz yok Allah daha çok versin ama o bakışı hissediyorum.*”

“*Hem kendi hayatımda hem de başkalarının hayatında gözlemlediğim şey sanki yoksul olunca hayatın ve kararların daha müdahaleye açık oluyor herkes tarafından. Herkes sana kendi istediğini dayatabiliyor, fikir sunabiliyor, istediğini kabul ettiriyor. Yön veriyor sana. Hayatın şeye açık oluyor sanki, sen ortada geziyorsun biri oraya biri buraya gönderiyor.*”

Yoksulun sınır ihlaline açık hale gelmesi yalnızca sosyal çevre ile ilişkili olarak değil çalışma yaşamındaki deneyimler ile de doğrulanıyor. Ekonomik güçlük içinde oldukları bilindiği durumlarda işverenin pazarlık gücünün arttığı ve çalışma ortamında da sınır ihlalinin daha kolay yapıldığı pek çok katılımcı tarafından dile getirildi.

“*Çalışmak zorunda olan kadının hayatı müdahale edilmeye daha açık. İş tanımı içinde sınırlarla oynanması, özlük haklarıyla ilgili sınırlarla oynanması, tatili ya da çalışma saatleriyle ilgili sınırlarla oynanması gibi konularda çok rahat bir şekilde müdahale edilebiliyor. 5’te çıkmak yerine 6’da çıkar mısın sorusunu daha kolay soruyorsun. Genelde zaten bilinir kurumda kimin ihtiyacı olduğu kimin hobi olarak çalıştığı ve sorular oralara yöneltilir. Kendini gerçekleştirmek için çalışan arkadaşlara öyle sorular yöneltildiğini hiç görmüyorum mesela. Genelde ilk denenen zorunda olup çalışan mesela. Onlar kabul etmezse diğerlerine sorulur.*”

“

Maddi durumum farklı olsaydı bunlara maruz kalmazdım. Eğer durumun iyiye insanlar kademesinde çok farklı görülüyorsun. İnsanlar sınıf sınıf ayırıyor. Bunu sen giyer misin diye soruyorlar mesela sana bir şeyler verirken bile senin fakir olduğunu belli ediyorlar. İşyerinde tartışıyorsun mesela haklıyken haksız duruma düşürülüyorsun. Neden? Çünkü senin ihtiyacın var, sen bu işten çıkamazsın. Fakir olduğun için eziliyorsun ve haksız çıkarılıyorsun. ”

Uzun süreli yoksulluk deneyiminin; kişinin görünüşüne “sindiği”, özgüvenini zedelediği ve kalıcı bir “yara” bıraktığı görüşü oldukça yaygın. Katılımcılar yoksulluğun “dışarıdan görülebilen” bir durum olduğunu özellikle yoksullukla ilişkili çocukluk travmalarının kişi zaman içerisinde yoksulluktan “kurtulsa” dahi etkisini sürdürdüğünü düşünüyor.

“

Yoksulun yürüyüşüne, duruşuna, bakışına, gülüşüne bile sirayet ettiğini görebiliyoruz açıkçası. Genel olarak beli bükük yürüyormuşuz gibi hissediyorum yoksul insanların. Özellikle gençler açısından bu durum böyle. Net olarak tanıyabilirsin bence bir yoksulu gözünden. yoksul kişiyi ya da sıkıntılı olan kişiyi anlarsın. ”

“

Benim oğlum lisedeyken ergen diye kaliteli giyinmek isterdi. Ben ona Adidas bir ayakkabı aldım 90'larda, çok para ama. Okula gitti, çok seviniyor ayakkabıları aldık diye. Öğretmeni ayakkabıyı görünce demiş ki nereden buldun onu? Babasız ya. Annem aldı demiş. Hemen gittim okula, meğer okulda ayakkabı yardımı yapılırken oğluma da vermek istemişler o kabul etmemiş öyle aldırılmış bana o ayakkabıyı. Öğretmene dedim ki ben aldım, ben onun annesiyim oradan buradan kısar alırım. O çocuğuma öyle bir travma oldu ki o. Çocuklarımda derin izler bıraktı fakirlik. ”

7. İzmir: Özgür Ama Yoksul Bir Şehir

İzmir kültürel ve sosyal olanaklarının yanı sıra kadınlar ve gençler için sunduğu yaşam tarzı özgürlüğüyle pek çok açıdan “konforlu”, “güvenli” ve “yaşanabilir” bir şehir olarak tanımlanırken ekonomik olanakların kısıtlılığı ve özellikle kiralar başta olmak üzere yaşam maliyetinin yüksekliği sebebiyle yeterince “müreffeh” bulunmuyor.

“

İzmir iş ilanlarını gördüğüm kadarıyla hem çok fazla var, seçenek çok fazla, ama ucuz işgücü de daha fazla. Suyun en pahalı olduğu şehir İzmir, kiralar çok. Ben sevdim İzmir'i kişisel olarak. Ama metronun olmadığı yerlerde trafik çok kötü, ev kiralari pahalı. İzmir'i çok seviyorum ama bence çok da avantajlı bir şehir değil İzmir. İstanbul'da bayağı da bir seçenek var. ”

“

İzmir çok kalabalık ve öğrenci nüfusu çok fazla. Hem pahalı bir yer aslında çok ucuz değil. Bir yere girmek istiyorsun ama sonuç olarak sen o adama muhtaçsın, o adam sana değil. Sonuç olarak sen olmazsan beş dakika sonra başkası gelip o işe girecek. Çevremde mesela Bornova'da, Buca'da kafeler çok fazla ama çoğu asgari ücret bile vermiyor, sigorta yapmıyor yemek zaten nadir. Az para veriyor çünkü umurunda değil, sen gideceksin bir başkası gelecek. Daha kalabalık olmayan bir yerde daha iyi geçinebilirim gibi düşünabiliyorum. ”

İşsizlikten değil ucuz işgücü olmaktan yakınan katılımcılar için İzmir istihdam olanakları sunan fakat bu olanaklar ile mevcut hayat pahalılığı karşısında geçinebilmenin çok da mümkün olmadığı bir şehir. Özellikle kiralarda yaşanan artışlar İzmir’de yaşamı zorlaştıran en önemli faktörler arasında dile getiriliyor.

“ Beslenme, eğitim, sağlık, kültürel faaliyetler hepsini bir kenara bırakıp sadece kira için yaşıyoruz. Depremden sonra kiralarda epey bir arttı İzmir’de ve durmak bilmedi. Pandemi oldu, sonra 6 Şubat depremleri oldu ve ondan sonra da artmaya devam etti. Sonra kentsel dönüşüm oldu arkadaşımın evine geçtim. Tek başıma yaşayabilecek koşulum yok o yüzden hep ev arkadaşlığı yapmak zorundayım. 2 aydır oturduğumuz evden de çıkarılıyor. Sürekli bir kendimi nerede yaşayacağım, nasıl yaşayacağım, yani kendime nasıl bir yaşam kuracağım gibi kaygılarla buluyorum. Sürekli bir ev krizi var. Her şeyin başına onu koydum. ”

Katılımcılar tarafından İzmir’in pahalı bir kent olduğu ve yeterince ekonomik fırsat sunmadığı dile getirilse de sunduğu sosyal olanaklar, kıyı şeridinin erişilebilirliği ve halk plajları sayesinde diğer büyükşehirlerle kıyasla daha yaşanabilir olduğu da vurgulanıyor.

“ Yani iş imkânı bakımından iki uçlu değnek gibi İzmir de. Bir yandan çok fazla iş imkânı var ama verilen ücretler çok komik. Kültürel etkinlikler oluyor ama onlar da çok pahalı. Gidemeyince ekstra üzüyorsunuz falan. Ama ben daha çok şey kovalıyorum, ücretsiz etkinlikler var gençler açısından güzel bir şehir fırsatlar bakımından bence. İş olanakları bakımından da güzel bir yer, ileride kalabilirim İzmir’de. Burada bir hayat inşa edebileceğimi düşünüyorum aslında. Sahil kenarına gidip oturmak, herhangi bir ilçeye toplu taşımayla da olsa gidip bir hava almak açısından bizi tatmin ediyor en azından. Yoksulluk orda da devreye giriyor. Çeşme’de bir plaja girerken ücret ödeyeceksem halka açık ve belediye yeri olmasına dikkat ediyorum. ”

İzmir’in İstanbul ile kıyaslandığında daha az “kaotik”, “kalabalık” ve “pahalı” olduğu; Ankara ile kıyaslandığında ise daha “özgür” ve “esnek” olduğu düşüncesi oldukça yaygın. Bu nedenle, dar gelirli için özellikle yüksek kiralarda zorlayıcı olsa da İzmir’de yaşamaya dair duygular genellikle pozitif. Katılımcılara göre İzmir’in ayırt edici özelliği para harcamadan sosyal hayata katılmaya imkan tanınması, özgürlükler ve esneklik olduğu söylenebilir.

“ İzmir daha sürdürülebilir geliyor bana, en azından bir şeylere başlamak için. Bugün bir araba alıp çöp toplasanız, müzik yapsanız bir gününüzü kurtarabilirsiniz. Bunun İstanbul ve Ankara’da daha zor olabileceğini düşünüyorum ben. İzmir o konuda biraz daha rahat ama seni istediğin yere ulaştırır mı? O daha zor. Yani burada başlayıp İstanbul’da belki istediğin mevkiye, yere gelirsin. Ama bence başlangıç olarak üç büyük şehir açısından bakarsak İzmir daha ideal gibi geliyor. Burada başlayıp ancak İstanbul ve Ankara’da istediğin yere gelebilirsin. İstanbul daha fazla pahalı. Ankara diplomasi şehri, İzmir’den daha katı. İstanbul’daki sahillerde vakit geçirmek İzmir’dekinden daha zor. Burada bir bira alıp çimlerde oturup muhabbet sohbet edebilirsiniz. Gelir düzeyi yüksek olan insanlar sahilleri villalarıyla kapatmışlar İstanbul’da ama İzmir’de çok daha serbest bu. ”

Ancak pek çok katılımcı İzmir'in avantajı olarak tanımlanan sosyal olanaklara erişimin giderek zorlaştığının altını çiziyor. Bu noktada, yerel yönetimlerin ekonomik olarak erişilebilir kamusal alanlar yaratması gerektiğine dikkat çekiliyor.

“

İzmir çok güzel bir şehir, insanları güzel, gezilecek yerleri çok. Ama gidemiyoruz artık. En çok gittiğimiz yer İnciraltı. O da hava alma amaçlı. Yani gidemiyoruz onun dışında. Alsancak'a gidiyoruz o da SGK'nın kafesi var hem denize karşı. Ekonomik olarak ucuz, oraları tercih ediyoruz. ”

İzmir'in kendi içerisindeki eşitsizliklere dikkat çeken katılımcılar, yaşam standartlarının ve İzmir'in ayırt edici özelliği olarak bahsedilen olanakların her ilçede aynı olmadığını da dile getiriyor.

“

Bence İzmir'i ikiye bölmek gerekiyor. İzmir'de Karşıyaka'da, Buca'da, Konak'ta yaşıyorsan bu kültürel imkânları sunuyor ama ben daha çok Menemen, Çiğli, Aliğa'da yaşamış biri olarak aynı imkânları sunduğunu düşünmüyorum. Orası maddi manevi insanları zorlayan bir bölge yani. Tamam sahile yakın oturunca nefes alabileceğin, ya da termosuna kahve koyup sahile gidebileceğin ya da hiç paran yoksa hadi sahilde bir bira içebileceğin ya da öğrenciyken belediyenin sunduğu imkânlardan faydalanabiliyorsun. Bu önemli bir şey ve yapılması da gerekiyor. Ama ben Menemen'de Çiğli'de aynı imkânların olduğunu düşünmüyorum. Orada da mesela Çiğli merkezde oturmak var, Güzeltepe'de oturmak var. Bence bunlar farklı değerlendirilmeli. ”

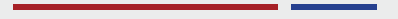
Gerçekleştirdiğimiz odak grup görüşmelerinde İzmir'de yaşam standartlarını yükseltecek ve dar gelirliler için seçenekleri arttıracak hizmetlere yerel yönetimlerin ve hükümetin yeterince yatırım yapmadığı konusunda geniş bir uzlaşma var. Katılımcılar, İzmir'in "özgürlükçü" kültürel iklimi ve "doğal olarak" sahip olduğu kıyı şeridi dışında, kamunun çabası ile yaratılmış olanakların sınırlı olduğunu düşünüyor. Eğitim ve sağlık hizmetlerinden kültür-sanat etkinliklerine kadar pek çok alanda kamunun İzmir'i "ihmal" ettiği dile getiriliyor.

“

İzmir yaşaması pek kolay bir şehir değil. Ben öğrenciyken Antalya'da, İzmir'de halka yönelik daha fazla ulaşılabilir faaliyet görüyordum. Ama şimdi buraya geldiğimde aslında ne kadar az ve ulaşılması zor olduğunu gördüm. Burada devlet kurumları belediyeler, yapabileceklerinden çok daha azını yapıyorlar. Mesela halk eğitimler var, öğretmen var, yer var ama açılmıyor mesela kurslar. Kültür, sanatla ilgili kurslar açılmıyor. Eğitim de kötü. Mesela ben özel ders niye verebiliyorum? Devlet okuluna gönderilmek zorunda olan durumu iyi olmayan ailelerin 45-50 kişilik sınıflarda okuyan çocuklara destek olsun diye aldırıyor. ”

SONUÇ YERİNE

75 Maddede Şubat Barometresi

Yaşam Memnuniyeti, Hizmetler ve Fırsatlar

- 1** Bir önceki araştırmada İzmirliilerin %73,5'i İzmir'de yaşamaktan memnunken Şubat barometresinde İzmirliilerin %65'i İzmir'de yaşamaktan memnun olduğunu söylüyor.
- 2** İzmir'de yaşamaktan en memnun grup %82 ile 60 yaş üstü, en memnuniyetsiz grup ise %27 ile 40-49 ve 50-59 yaş grupları oldu. Eğitim düzeyine göre, yükseköğrenim görmüş kişilerde memnuniyet oranı daha fazla iken daha düşük eğitim seviyesinde memnuniyetsizlik belirginleşti. İzmir doğumluların %67'si İzmir dışı doğumluların ise %63'ü İzmir'de yaşamaktan memnun olduklarını ifade etti. Parti tercihlerinde %84 memnuniyet oranı ile CHP seçmenleri başı çekerken Cumhur İttifakı seçmenlerinde bu oran %47 olarak ölçüldü.
- 3** Katılımcıların yalnızca dördte biri İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin hizmetlerinden memnun olduğunu ifade ederken yarısından fazlası memnun olmadığını belirtiyor. Özellikle yol, kanalizasyon, su gibi temel altyapı hizmetlerini yetersiz bulanların oranı %70'i aşıyor.
- 4** Katılımcılar İzmir'deki en büyük hizmet boşluklarının altyapı ve depreme hazırlık alanlarında olduğunu düşünüyor. İzmir'in imkanlar bakımından en yeterli görüldüğü alan bir önceki araştırmada da olduğu gibi kültür-sanat etkinlikleri.
- 5** Katılımcıların yarısı İzmir'in ekonomik fırsatlar ve iş imkanları bakımından yeterli olmadığını düşünüyor. İzmir üç büyükşehirden biri olsa bile katılımcıların sadece %37,3'ü mesleki gelişim ve ilerleme bakımından şehrin tatmin edici imkanlara sahip olduğunu düşünüyor.
- 6** Yine her iki katılımcıdan biri sağlık hizmetlerini yetersiz bulurken her dört katılımcıdan sadece biri devlet okullarının niteliğini yeterli görüyor. Devlet okullarının niteliği konusunda kararsız olanların oranı ise dikkat çekici.
- 7** 60 yaş üstü katılımcılar İzmir'deki yerel hizmetlerden en memnun yaş grubu olarak öne çıkıyor. Bu yaş grubunda belediye hizmetlerinden memnuniyet %40'ın üzerine çıkarken 18-29 yaş aralığında %20'lere düşüyor.
- 8** Cinsiyetler arasındaki en belirgin farklılaşma istihdam ve kariyer olanaklarına ilişkin görüşlerde gözlemleniyor. İzmir'deki ekonomik fırsatlar ve iş imkanları konusunda kadınlar ve erkekler arasındaki fark 15 puana yaklaşıyor. Kadınlar ekonomik fırsatları yeterli bulmuyor.

İzmir'de Bir Arada Yaşam

- 9** En fazla uzlaşılan konunun engelli bireyler için yeterli imkanların sunulmadığı olduğu görülüyor. Katılımcılar, engellilerin yaşam koşullarına empati kurma konusunda diğer konulara kıyasla daha az zorlanıyor.
- 10** Katılımcıların büyük çoğunluğu, yaşadıkları şehrin kadınların kamusal hayata eşit katılımı açısından gelişkin olduğunu ve farklı dini inanç ve mezheplere karşı daha kapsayıcı bir yapıya sahip olduğunu düşünüyor.
- 11** Katılımcıların yarıya yakını mültecilerin eşit muamele gördüğünü düşünürken %37'lik bir kesim bu fikre katılmıyor. Farklı etnik aidiyetlere sahip kişilerin eşit muamele görmediğini düşünenlerin oranı ise %35,6.
- 12** Kadınların toplumsal eşitsizlikleri erkeklere kıyasla daha fazla "gördüğü" söylenebilir. Kadınlar; İzmir'de kadınların kamusal hayata eşit olarak katıldığı, farklı etnik, dini ve mezhepsel aidiyetlere sahip bireylerin toplumda eşit muamele gördüğü fikirlerine erkeklere kıyasla daha az katılıyor. Kadınlar yoksulların İzmir'in belirli semtlerinde sosyal dışlanma yaşadığı düşüncesine ise erkeklerden daha fazla katılıyor.
- 13** Üniversite mezunları engelliler dışındaki farklı kimliklerin ayrımcılığa uğradığını düşünmeye düşük eğitimlilere kıyasla daha kapalı.
- 14** İzmir'de farklı etnik kökenlerden bireylerin eşit muamele gördüğü düşüncesine katılım konusunda katılımcıların etnik aidiyetine göre anlamlı bir farklılaşma görülüyor. Kendisini Türk, Kürt, Girit, Balkan ve Makedon göçmeni olarak tanımlayan katılımcılar arasında İzmir'de farklı etnik aidiyetlerin kapsandığı görüşüne katılım oranı %42-44 dolaylarında seyrediyor.
- 15** DEM Parti seçmenleri, İzmir'in çocuk dostu bir kent olduğu ve yoksulların sosyal dışlanma yaşamadığı kanaatlerine de belirgin bir şekilde daha az katılıyor. Cumhuriyet İttifakı seçmenleri ise farklı dini-mezhepsel aidiyetlere sahip kişilerin eşit muamele gördüğü fikrini daha az onaylıyor.

Gıda Güvencesizliği

- 16** Katılımcıların dörtte birinden fazlası zaman zaman gıdaya erişim endişesi yaşıyor-ken bu endişeyi sık sık yaşayanların oranı %30'u aşıyor. Bir önceki araştırmada her 10 katılımcıdan 3'ü son 3 ay içerisinde gıdaya erişim endişesi yaşadığını ifade etmişti.
- 17** Son üç ay içerisinde gıdaya sıklıkla erişemeyenlerin oranı her iki araştırmada da %23 olarak tespit ediliyor. Her iki İzmirliden biri son 3 ay içerisinde farklı sıklıklar ile gıdaya erişemediğini söylüyor.
- 18** Sağlıklı ve nitelikli beslenme ise gıdaya erişimden çok daha yaygın bir sorun. Neredeyse her 10 katılımcıdan 8'i tükettiği yiyeceklerin sağlıklı ve güvenilir olduğunu düşünmüyor.

Türkiye Siyasetine Kısa Bir Bakış

- 19** Katılımcılara göre Türkiye'nin son üç ayda en önemli gündemi açık ara farkla (%44,5) ekonomi. Ekonominin ardından hukuk-adalet ve Ocak ayında Kartalkaya'da gerçekleşen otel yangını ülkenin en önemli gündemleri olarak tanımlanıyor. Ancak ekonomi %44,5 oranla İzmirliler nezdinde önceliğini koruyor.
- 20** Katılımcıların yarısından fazlası MHP lideri Devlet Bahçeli'nin Abdullah Öcalan'a silah bırakma çağrısı yapmasını "olumsuz" karşılarken, dörtte birinden fazlası bu gelişmeyi "olumlu" buluyor.
- 21** Katılımcıların %44,6'sı Suriye'de 7 Aralık 2024 itibariyle yaşanan gelişmelerin Türkiye'ye yansımalarının "olumsuz" olacağını, %33,6'sı ise "olumlu" olacağını düşünüyor.
- 22** Neredeyse her 10 Cumhur İttifakı seçmeninin 7'si "olumlu" kanaat bildiriyor. Suriye'deki gelişmelere ilişkin en umutsuz seçmen grubu ise DEM Partililer. DEM Parti'ye oy vermiş seçmenlerin %95'i gelişmelerin Türkiye'ye yansımalarının olumsuz olacağını düşünüyor. CHP seçmenlerinin beşte biri olumlu kanaat bildirirse de büyük oranda (%62) umutsuz oldukları görülüyor.

Kimlik ve Aidiyet

- 23** Atatürkçülük %56,5 oranla diğer tüm kimliklerden belirgin bir şekilde ayrışıyor. Atatürkçülüğün ardından milliyetçilik katılımcıların kendilerini en yakın hissettiği ikinci kimlik olarak öne çıkıyor. Dindar-muhafazakarlık üçüncü sırada yer alsa da bu kimliğe yakın hissedenlerin oranı %12'de kalıyor.
- 24** Katılımcılara kendilerini en uzak buldukları kimlikler sorulduğunda ise dindar-muhafazakarlık %30'un üzerinde çıkıyor. Feminizm ve solculuk da dindar-muhafazakarlıktan sonra İzmirliilerin kendilerini en uzak bulduğu diğer kimlikler.
- 25** Atatürkçülerde ve milliyetçilerde feminizme ortak bir mesafe gözlemlenirken İzmir'in baskın kimlikleri dindar-muhafazakarlık ile ilişkilene noktasında ayrışılıyor. Dindar-muhafazakarlık, Atatürkçülerin kendilerini en uzak bulduğu kimlikken milliyetçilerin en yakın bulduğu kimlikler arasında. Ancak dindar-muhafazakarlar Atatürkçülüğe aynı düzeyde mesafeli değil.
- 26** Bu Pazar günü bir genel seçim olması durumunda katılımcıların oy tercihi sorulduğunda tüm kimlik gruplarında seçmenlerin yaklaşık üçte birinin kararsız olduğu görülüyor.

Geçim ve Tasarruf

- 27** İzmirliilerin ekonomik durumlarıyla ilişkili olarak en yüksek düzeyde hissettiği ilk üç duygu; stres, kaygı ve öfke. İzmirliiler ekonomik durumlarını göz önünde bulunduklarında kendilerini güvensiz, çaresiz ve güçsüz hissetmekten daha çok stresli, kaygılı ve öfkeli hiss ediyor. Yoksulluk durumuna eşlik eden bir diğer duygunun ise "yarının kaygısı" olduğu söyleniyor.
- 28** Yoksulluğun bıraktığı en kalıcı psikolojik izin sınır ihlaline açık hale gelmek olduğu söylenebilir. Pek çok katılımcı, yoksul olduklarının "bilinmesi" ile birlikte dışarıdan müdahaleye, sorgulanmaya, yönlendirilmeye, "istismara" ve "sınır ihlaline" açık hale geldiklerini anlatırken esasında yoksulluğu bir tür "saygınlık" sorunu olarak deneyimlediklerinin altını çizdiler.
- 29** Stres, öfke ve güçsüzlük duyguları kiracılarda daha yoğun hissedilirken ev sahipleri kendilerini kiracılara kıyasla daha mutlu ve umutlu hissettiklerini ifade ediyor.
- 30** Katılımcılara aylık hane geliri beklentileri sorulduğunda net asgari ücret olan 22.000 TL'nin altında gelir beklentisi olanların oranı %3'te kalıyor. Katılımcıların yaklaşık dörtte üçünün hane geliri beklentisi aylık 33.000 TL ile 110.000 TL arasında.

- 31** Yılda bir kez tatile gitmek, öngörülemeyen bir masrafı karşılamak ve eskimiş mobilyaları değiştirmek katılımcıların %60'ından fazlası için erişilebilir değil. Yine katılımcıların yarısından fazlası için otomobil almak, kira, konut kredisi veya diğer kredi kartı ödemelerini yapmak zorlanılan ekonomik konular arasında.
- 32** Isınma neredeyse her 10 kişiden 4'ünün sorunuyken nitelikli beslenmeye katılımcıların yarısından fazlasının erişimi bulunmuyor. Her 10 katılımcıdan 4'ü son 3 ayda mutfak harcamalarından tasarruf etmek zorunda kaldığını söylüyor.
- 33** Katılımcıların yarısı dışarıda sosyalleşmeye, sinema, tiyatro ve konser gibi aktivitelere son 3 ay içerisinde para harcamadığını ifade ediyor. Her 10 kişiden 3'ü sağlık harcamalarından, her dört kişiden biri ise eğitim masraflarından tasarruf ediyor.
- 34** İzmirliilerin %78,7'si en az bir temel ihtiyacından tasarruf etmek zorunda kalıyor. Buna karşı her 10 katılımcıdan yalnızca biri geçinmek için ekonomik destek aldığını ifade ediyor.

Yoksulluk Algısı ve Yoksulluğun Sebepleri

- 35** Her 10 katılımcıdan 7'si, yoksulluğun sebebinin "başarısız devlet politikaları" olduğunu ve "toplumdaki adaletsizliklerden kaynaklandığını" düşünüyor. Yoksulluğun yoksul kişinin başarısızlığından kaynaklandığı düşüncesine katılımcıların yarısından fazlası itiraz ediyor.
- 36** Sosyal yaşama ve etkinliklere katılamama halini yoksulluk olarak tanımlayanların oranının 18-29 yaş aralığında çok daha yüksek olduğu görülüyor. Bu yaş grubundaki gençler yoksulluğun aileden devralınan bir miras olduğu görüşüne de belirgin bir şekilde daha çok katılıyor. Yine de gençler arasında yoksulluğu kişinin kurtulabileceği bir durum olarak tanımlayanların oranı %40'ı aşıyor.
- 37** Kadınlar erkeklere kıyasla yoksulluğun başarısız devlet politikalarından kaynaklandığı fikrine daha çok katılıyor. Diğer yandan, yoksul kişinin bu durumdan kurtulabileceğine duyulan inanç kadınlarda belirgin bir şekilde daha düşük.
- 38** Eğitim seviyesi arttıkça yoksulluğu yapısal ve politik olarak açıklama eğilimi artarken yoksul kişilerin bu durumdan kurtulabileceğine dair umudun da paralel olarak arttığı görülüyor.
- 39** Yoksulluğun arkasında yapısal ve politik sebepler olduğu düşüncesine en az alt gelir grubu katılırken kişinin yoksulluktan kurtulabileceğine de en fazla üst gelir grubu inanıyor.

- 40** Pek çok katılımcı, mevcut kaynakların kullanılmasına ilişkin verilen “yanlış” kararların yoksulluğu derinleştirdiğini dile getirerek yoksulluğun bir tür “siyasetin” sonucu olduğuna işaret ediyor.
- 41** Sosyal hayata katılmadan yoksun olmayı yoksulluk olarak tanımlama eğilimi DEM Parti seçmenlerinde belirgin bir şekilde daha fazlayken Cumhuriyet Partisi seçmenlerinde oldukça düşük. DEM Parti seçmenleri, yoksulluğun nesilden nesile devredilen bir miras olduğu düşüncesine en fazla katılan seçmen grubu olarak öne çıkıyor. Ancak toplumsal adaletsizliklere en çok vurgu yapanlar Zafer Partisi seçmenleri. CHP seçmenleri ise yoksulluğun kişinin kurtulabileceği bir durum olduğu düşüncesine en az inanan grup olmasıyla dikkat çekiyor.
- 42** Katılımcılar “daha yoksul” hayatların olduğuna tanıklık etseler de bu tanıklık kendi durumlarını “daha iyi” görerek rahatlamalarından ziyade bir “ortaklık” duygusu ile yoksulluğun kitleselleştiği kanaatine varmalarını sağlıyor.
- 43** Çocuk sahibi olmayanların sosyal hayata katılımı refahın bir koşulu olarak görme oranı çocuk sahibi katılımcılara kıyasla çok daha yüksek.
- 44** Katılımcılar yoksulluktan bahsederken verili olarak “çalıştığı halde yoksul olma” durumuna referans veriyor ve bugünün Türkiye’inde yoksulluk deneyimini farklılaştıran esas değişimin çalışan yoksulluğunun normalleşmesi olduğunu ileri sürüyorlar.
- 45** Yoksulların çalışması hem yoksulluktan kurtaramayan bir reçete hem de kişiyi sosyal hayattan izole ederek yalnızca geçim kaygısına sıkıştıran bir sorun olarak tarif ediliyor.

Yoksulluk Karşısında Destek Mekanizmaları

- 46** Yoksulluk karşısında ilk önce kamu desteklerine başvurmayı düşünenlerin oranı %35’te kalırken enformel dayanışmaya başvuracaklarını söyleyenlerin oranı %40’ı aşıyor. Vakıf ve dernekleri yoksulluğu hafifletmede etkili destek mekanizmaları olarak görenlerin oranı ise hayli düşük.
- 47** Dayanışma görmek katılımcılar nezdinde yoksulluğun psikolojik etkilerini hafifletmekten ziyade ağırlaştırıyor. Dayanışmayı; “başkalarına bağımlı olmak”, “kendini kendine yetememek”, “yük olmak”, “yetersizlik” ve “mahcubiyet” gibi pek çok yıkıcı duygu ile baş etmek zorunda kalarak kabul ediyorlar.

- 48** Neredeyse her 10 kişiden 7'si hükümetin İzmir'deki yoksulluğu azaltmada yeterli çabayı göstermediğini düşünüyor. Yerel yönetimlerin yeterli adımları attığını düşünenler ise beşte bir oranında kalıyor. Ne hükümet ne belediyeler yoksullukla mücadelede yeterli bulursa da yerel yönetimlerin performansı konusunda kararsız olanların oranı dikkat çekiyor. Hükümetin performansının yetersiz olduğu konusunda mutabakat çok daha güçlü.
- 49** İzmirlilerin yaklaşık %60'ı sosyal yardım almanın utanılacak bir şey olarak görülmediği düşüncesinde birleşse de her 10 kişiden 3'ü sosyal yardım almanın utanılacak bir şey olarak görüldüğü düşüncesine katılıyor. Alt ve orta sınıf sosyal yardım almanın toplumdaki algısının negatif olduğu düşüncesine daha çok katılıyor.
- 50** Alt gelir grubunun ekonomik olarak güçlük çektiğinde kamu kurumlarına başvurmayı tercih etme eğilimi diğerlerine göre çok daha yüksek seyrediyor. Enformel destek ağları, akraba ve komşular ise daha çok orta sınıfın ilk dayanağı oluyor. Orta sınıf içerisinde neredeyse her iki kişiden biri ekonomik güçlük çektiğinde ilk olarak enformel dayanışma mekanizmalarına başvuracağını söylüyor.
- 51** Çocuk sahibi her dört katılımcıdan biri yerel yönetimlerin yoksullukla mücadele için yeterli çaba gösterdiğini düşünüyor. Bu da yerel yönetimlerin çocuklu ve yoksul hanelere ilişkin bazı hizmetlerinin etki gösterdiğine işaret ediyor.
- 52** Cinsiyet, katılımcıların yoksulluğun etkileri ve dayanışmaya ilişkin görüşlerinde tek bir konuda fark yaratıyor; o da sosyal yardımlara başvurma eğilimi. Kadınlar, ekonomik güçlük çektiklerinde kamu kurumlarına başvurmaya erkeklere kıyasla belirgin bir şekilde daha açıklar.
- 53** Vakıf-dernek gibi sivil toplum kuruluşlarının yoksulluğu hafifletme etkisi olduğuna inananlar da daha çok gençler.
- 54** 60 yaş üstü İzmirli, ekonomik güçlük çektiklerinde sosyal çevrelerine ve ailelerine yönelmeye belirgin bir şekilde daha eğilimli. Yaş arttıkça yerel yönetimlerin ve hükümetin yoksullukla mücadele performansına ilişkin pozitif algı tutarlı bir şekilde artıyor. Fakat yine de ileri yaşlardakiler kamudan çok sosyal çevre ve ailelerinden destek almayı önceliyor.
- 55** Katılımcıların eğitim düzeyleri arttıkça ekonomik güçlük karşısında sosyal yardımlara başvurmaya daha kapalı; sosyal çevrelerinden ve aile/akraba üyelerinden destek almaya daha açık oldukları görülüyor.

- 56** Yerel yönetimlerin yoksullukla mücadele performansına ilişkin görüşler katılımcıların eğitim durumuna göre farklılaşmazken hükümetin performansına ilişkin eleştirel tutum eğitim düzeyi ile birlikte tutarlı bir şekilde artıyor.
- 57** Ev kadınlarının yarısından fazlası ekonomik güçlük yaşadığında ilk önce kamu kurumlarına başvuracağını söylüyor. İşsizler ve öğrenciler dışındaki tüm meslek gruplarında sosyal yardım almanın utanılacak bir şey olarak görüldüğü düşüncesine katılanların oranı üçte biri aşıyor.
- 58** Emeklilerin yerel yönetimlerin yoksullukla mücadele performansından memnuniyeti dikkat çekerken hükümetin yoksullukla mücadele performansı yalnızca ev kadınları tarafından onaylanıyor. Ev kadınlarının yaklaşık dörtte biri hükümetin attığı adımları yeterli buluyor.
- 59** Sosyal yardım taleplerine cevap alamayan yoksullar için yardımlar adil dağıtılmıyor ve yoksullukla mücadele işlevi görmüyor. Kamu kurumlarının sosyal yardım dağıtırken referans aldığı, “kişi başına düşen gelirin asgari ücretin üçte birinden daha az olduğu haneler” kriteri, yeni yoksulluk biçimlerinin topyekün dışarıda kalmasına sebep oluyor.
- 60** İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin üniversite öğrencilerine sunduğu ücretsiz çamaşırhane hizmeti ve akşam yemekhanesi desteği öğrencilerin yoksullukla mücadelesinde pozitif etki bırakmış görünüyor.

Farklı Yoksulluk Halleri

- 61** Gençlerin yoksulluk deneyimlerinde en şiddetli şekilde öne çıkan duygu; mahcubiyet. Aileye ve sosyal çevreye karşı hissedilen bu duygu, gençlerin ekonomik güçlük çektiklerinde destek istemelerinin de önüne geçiyor.
- 62** Öğrenciler arasında kısmi zamanlı çalışma oldukça yaygın. Ancak gençler ders yoğunluğu ile birlikte girdikleri işlerin yorgunluğuna degecek bir refaha kavuşamamaktan, yalnızca temel ihtiyaçlarını karşılamak için çalışmak zorunda kalmaktan şikayetçi.
- 63** Ekonomik kaygılar gençlerin hayallerini de çerçevesiyor. Mesleki tercihlerini ve kariyer planlarını yalnızca geçim kaygısı ile şekillendiren gençler ideallerinden ve hayallerinden vazgeçmek zorunda kaldıklarını anlatıyor.
- 64** Sosyal medya aracılığıyla daha iyi yaşam standartlarında yaşayan gençlerin lüks hayatına sürekli olarak maruz kalmak ile de ilişkili olarak artan başarısızlık duygusunun “kolay para kazanma” arayışını tetiklediği anlaşılıyor. Katılımcılar bu nedenle uyuşturucu ve kumar gibi risklere açık hale gelmiş arkadaşları olduğundan bahsediyor.

- 65** Gençler için ekonomik yoksunluk aynı zamanda büyük bir sosyal itibar meselesine dönüşüyor. Bu nedenle gençler yalnızca gündelik ihtiyaçlarını karşılayamamanın stresiyle değil sosyal ilişkilerinde yaşadıkları özgüven kaybı ile de mücadele etmek zorunda kaldıklarını anlatıyor.
- 66** Gençlerin daha çok çalışarak veya başarılı olarak sınıfsal sıçrayış yaşama umudunun oldukça düşük olduğu görülüyor. Kendi ülkelerinde gösterecekleri büyük çabanın karşılığında daha iyi yaşam standartlarına kavuşabileceklerine inanmayan gençler için yurt dışına gitme hayali canlılığını koruyor.
- 67** Hizmet sektörünün kadınların kendilerini güvende hissedecekleri olanakları sunmakta yetersiz olduğu düşünülüyor. Kadınlar, işyerinde tacizin oldukça yaygın olduğunu ve çalışacakları ortamı seçerken güvende hissetme ihtiyaçlarını önceliklediklerini, bu nedenle seçeneklerinin daraldığını vurguluyor.
- 68** İzmir, kadınların gözünde “özgürce” yaşayabildikleri, yaşam tarzlarına müdahale edilmeyen ve kamusal hayata eşit bir şekilde katılabildikleri fakat ekonomik olarak aynı düzeyde eşit fırsatlar sunmayan ve seçenekleri sınırlı bir şehir olarak tasvir ediliyor.
- 69** 60 yaş üstü katılımcıların deneyimleri yaşlılıkta yoksulluğa en yoğun şekilde eşlik eden duyguların utanç ve hayal kırıklığı olduğunu gösteriyor. Utanç duygusu, çocuklara-torunlara hayal edilen “jestleri” yapamamak ve çocuklar başta olmak üzere çevreden gelecek ekonomik desteğe ihtiyaç duymak ile ilişkilendirilirken yaşlılığın çok daha müreffeh ve “bağımsız” geçeceğine ilişkin hayallerin gerçeklikle uyuşmamasından büyük üzüntü duyuluyor.
- 70** İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin sağladığı ücretsiz ulaşım kartı ileri yaşlardaki yoksulların en sık referans verdiği sosyal destek olarak öne çıkıyor.

İzmir: Özgür Ama Yoksul Şehir

- 71** İzmir, kültürel ve sosyal olanaklarının yanı sıra kadınlar ve gençler için sunduğu yaşam tarzı özgürlüğüyle pek çok açıdan “konforlu”, “güvenli” ve “yaşanabilir” bir şehir olarak tanımlanıyor. Ancak ekonomik olanakların kısıtlılığı ve özellikle kiralarda başta olmak üzere yaşam maliyetinin yüksekliği sebebiyle yeterince “müreffeh” bulunmuyor.
- 72** İşsizlikten değil ucuz işgücü olmaktan yakınan katılımcılar için İzmir istihdam olanakları sunan fakat bu olanaklar ile mevcut hayat pahalılığı karşısında geçinebilmenin çok da mümkün olmadığı bir şehir. Özellikle kiralarda yaşanan artışlar İzmir’de yaşamı zorlaştıran en önemli faktörler arasında dile getiriliyor.

- 73** İzmir'in İstanbul ile kıyaslandığında daha az "kaotik", "kalabalık" ve "pahalı" olduğu; Ankara ile kıyaslandığında ise daha "özgür" ve "esnek" olduğu düşüncesi oldukça yaygın. Bu nedenle dar gelirliler için özellikle yüksek kiralar zorlayıcı olsa da İzmir'de yaşamaya dair duygular genellikle pozitif.
- 74** Fakat İzmir'in avantajı olarak tanımlanan sosyal olanaklara erişimin giderek zorlaştığının altı çiziliyor. Bu noktada yerel yönetimlerin ekonomik olarak erişilebilir kamusal alanlar yaratması gerektiğine dikkat çekiliyor.
- 75** İzmir'de yaşam standartlarını yükseltecek ve dar gelirliler için seçenekleri arttıracak hizmetlere yerel yönetimlerin ve hükümetin yeterince yatırım yapmadığı konusunda geniş bir uzlaşısı var.

BAYÇETAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

BAYÇETAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

BAYÇETAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

BAYÇETAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

BAYÇETAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

BAYÇETAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

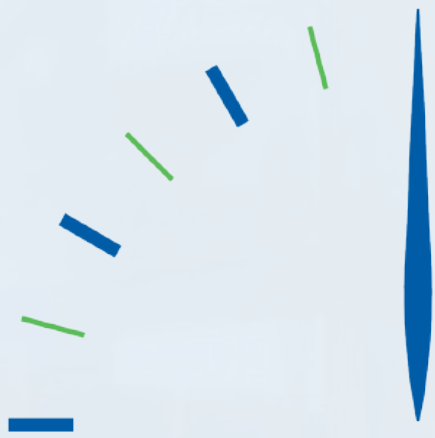
BAYÇETAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

BAYÇETAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

BAYÇETAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

BAYÇETAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

BAYÇETAV
BİR ARADA YAŞARIZ
EĞİTİM ve TOPLUMSAL ARAŞTIRMALAR VAKFI

izmir

barometresi

BAYÇTAV